

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 mars.

2 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Erling Bager* (fp) avsåg sig uppdraget som suppleant i skatteutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet

Förste vice talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Carl B Hamilton som suppleant i skatteutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i skatteutskottet
Carl B Hamilton (fp)

4 § Meddelande om särskild debatt

Förste vice talmannen meddelade att särskild debatt om Europeiska kommissionens arbetsprogram för 2005 och dess strategiska prioriteringar för perioden 2005–2009 skulle äga rum *fredagen den 18 mars kl. 9.00*.

5 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Förste vice talmannen meddelade att *fredagen den 29 april kl. 9.00* skulle partiledardebatt om EU:s framtid äga rum.

Tidigare aviserad interpellationsdebatt skulle utgå.

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:398

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:398 av Maria Larsson (kd) om IUC och UPA-uppdraget

Interpellationen kommer att besvaras den 22 april 2005.

Skälet till dröjsmålet är att interpellanten inte kunde ta emot svaret på det föreslagna datumet.

Stockholm den 9 mars 2005

Näringsdepartementet

Thomas Östros

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2004/05:414

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:414 av Jan-Evert Rådström (m) om bidragsfusket

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 mars 2005 av statsrådet Hans Karlsson

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 mars 2005

Socialdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:441

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:441 av Lars Gustafsson (kd) om placeringen av Lv 6 och FMTS i Halmstad

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 mars 2005.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 7 mars 2005

Försvarsdepartementet

Leni Björklund

Enligt uppdrag

Helena Lindberg

Expeditions- och rättschef

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM46 Instrumentet för ekonomiskt samarbete och utvecklings-samarbete inom ramen för EU:s långtidsbudget 2007–2013
KOM(2004)629 till utrikesutskottet

8 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2004/05:76 till försvarsutskottet

2004/05:84 till socialutskottet

2004/05:99 till skatteutskottet

2004/05:106 till bostadsutskottet

2004/05:107 till utrikesutskottet

9 § Filmfrågor

Filmfrågor

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2004/05:KrU4

Filmfrågor.

Anf. 1 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Jag ska beskriva det ärende vi nu ska debattera här i kammaren, nämligen kulturutskottets betänkande KrU4, *Filmfrågor*. Det är ett motionsbetänkande, och här behandlas motioner från allmänna motionstiden åren 2002, 2003 och 2004. Sammanlagt 23 motionsyrkanden behandlas i betänkandet.

Med anledning av två motionsyrkanden föreslår utskottet att riksdagen ska tillkännage för regeringen vad som anförs om åtgärder som främjar utbyggnaden av e-bio i landet. E-bio, det vill säga elektronisk visning av film, har framtiden för sig. Biopubliken utanför större orter runtom i landet kan med e-bio få vidgade möjligheter till ett aktuellt filmutbud. Därför anser utskottet att regeringen ska överväga och föreslå åtgärder som stöder och underlättar denna utbyggnad.

När det gäller motionsyrkanden som rör det kommande filmavtalet och Filmarkivet i Grängesberg avstyrks dessa av utskottet. Likaså avstyrks motionsyrkanden som rör Medierådets roll och ekonomi samt bestämmelser om filmcensur.

I betänkandet finns tio reservationer och tre särskilda yttranden.

Efter den här korta inledningen hoppas jag att herr talmannen ger ordet till debattörerna så att debatten om filmfrågorna kan ta sin början.

Anf. 2 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Vänner! Filmfrågorna står som bekant inför många utmaningar, positiva såväl som negativa. Att intresset ökar för svensk film har vi kunnat notera. Jag tror att vi är många som går oftare på bio i dag än vi gjorde förut. Det gäller både inom Sverige och svenskproducerad film i utlandet. De regionala produktionscentrum som vuxit fram ger också positiva injektioner, såväl för näringslivet i form av nya jobb som för kultur och utbildning. Varje satsad krona påstås ge flera kronor extra i andra led. Hos Film i Väst säger man att det faktiskt handlar om att 1 kr ger 10 kr mer. Om det stämmer kan man konstatera att många börsmäklare ligger i lä.

Hur mycket det faktiskt också betyder visar den bekymmersamma situationen för filmproduktionen i Stockholm, tidigare något av navet för svensk filmproduktion. Nu produceras inte ens en handfull större filmer här i Stockholm, vilket har gjort producenter, manusförfattare, klippare, skådespelare, ljus- och ljudsättare och många andra oerhört oroliga för framtiden. Regissören Peter Dalle och författaren Ulf Stark är ett par av dem som har pekat på detta.

Eftersom detta handlar om näringar har nu också Mälardalsrådets kulturutskott vaknat, och det finns planer på en regional filmfond även i Stockholm.

Herr talman! Den statliga insatsen är i dag betydligt mindre än den regionala motprestationen. Vad jag vill säga med detta är inte att det ligger en vinst i att vi börjar kriga mellan olika regioner. Snarare vill jag konstatera att det här är en viktig näring och att vi i stället måste koncentrera oss gemensamt på att få ut mer svensk film till utlandet.

Men visst finns här märkligheter. Film i Väst, som har bas i Trollhättan, måste för att få EU-bidrag hämta all personal från orten, och det går inte. Enligt filmfolk är det vanligt att man skaffar sig en postlåda och ett kontorsrum i till exempel Trollhättan för att det ska se ut som om man har sin arbetsplats där. Pendeln har uppenbarligen svängt för mycket åt andra hållet när filmskapare aktivt rekommenderas att skriva sig på andra adresser för att kunna få stöd.

Det är uppenbart – av flera skäl, inte bara detta – att svensk film står inför ett vägska. Detta är en näring, inte en täring. Frågan är bara: Vem ska betala? Är det rimligt att det blir en landstingsfråga? Vi tycker inte det.

Detta kommer vi att få återkomma till senare, tror jag.

Herr talman! Till det negativa inom filmområdet hör den stora frågan om kulturarvet. Jag vill gärna ta upp den, även om det inte finns någon specifik motion i just det fallet.

Sverige har i dag inget nationalarkiv för ljud och bild. Hela området präglas av rörlighet, splittring och motsättningar. Varje aktör är uppenbarligen för liten för att kunna ta ett totalt ansvar. Det lär finnas ca 100 miljoner meter rörlig film i Sverige, varav Sveriges Television har ungefär hälften i sina förråd. Som aktiebolag lyder dock Sveriges Television under andra regler än till exempel KB, som har ansvaret när det gäller det skrivna ordet. Statens ljud- och bildarkiv har bara material från 1979, då pliktexemplarslagen kom, och framåt. Bara att rädda deras arkiv skulle, vilket har framgått i flera tidningsartiklar, kosta närmare 900 miljoner kronor. Banden håller nämligen på att vittra sönder. Apparater för att

spela upp de band som finns hos exempelvis Statens ljud- och bildarkiv tillverkas inte längre, och reservdelar går knappt att få tag på. Det här är ett jätteproblem.

Det är mycket som väntar – forskningsproppen kommer kanske in på det här, arkivproppen naturligtvis också, filmpropositionen vet jag inte, det är möjligt, och kanske också filmavtalet. Därmed blir naturligtvis denna debatt med nödvändighet lite lam. Vi vet helt enkelt inte vad som är på gång när det handlar om filmfrågorna.

Herr talman! Jag kommer så till frågan om e-bio, det som Matilda Ernkrans sade var en teknik som har framtiden för sig. Den kommer säkert att betyda mycket, men det är möjligt att vi från moderat sida var lite väl snabba att hänga på det här tillkännagivandet till regeringen. Detta är en oerhört dyrbar teknik, och det är också därför de kommersiella aktörerna, som annars är snabba att hänga på nyheter, avvaktar. Själva filmen handlar bara om en liten skiva, men en digital projektor kostar från 3–4 miljoner och uppåt och har relativt kort livslängd. Det kan jämföras med en traditionell projektor som kostar runt 50 000 kr och kan ha en livslängd på 20 år.

Därtill, herr talman, fick jag häromdagen höra att bara lampan i en digital projektor kostar 6 000 kr per föreställning. Det säger sig självt att det därmed blir väldigt dyrt.

Men på sikt, och det här handlar troligen om rätt många år, när tekniken har blivit billigare, kommer det här säkert att betyda oerhört mycket för biograferna runtom i Sverige, och inte bara i Sverige utan i stora delar av världen.

Avslutningsvis måste vi ta upp frågan om avskaffandet av filmcensuren. Inte för att det är någon stor fråga, det har faktiskt inte gjorts några klipp över huvud taget i svensk spelfilm på tio år. Därför tycker vi från moderat sida att man kan avskaffa den lagen.

Även direktör Gunnel Arrbäck anser att Statens Biografbyrå har spelat ut sin roll och att den inte har någon legitimitet i ett land med så starka traditioner för yttrandefrihet som Sverige har.

Inga andra medier förhandsgranskas, anser hon. Därför tycker hon också att det är svårt att se varför just film ska censureras. ”Frågan är om vi verkligen behöver skydda vuxna för innehållet i vissa filmer”, säger hon själv i ett direktcit. Till och med Våldsskildringsrådet, det som nu kallas Medierådet, har föreslagit att vuxencensuren ska avskaffas. Vi kan bara hålla med.

Barn och ungdomar är en helt annan sak. Det visar också antalet domar i Granskningsnämnden, flera stycken, som har fällt olika tv-kanaler för våldsamma scener på känsliga tider när barn och ungdomar kan se.

Av samma skäl borde åldersgränsen för babybio eller barnvagnsbio tas bort. Föräldralediga mammor och pappor får möjlighet att på dagtid ta med sig baby och barnvagn på ordinarie föreställningar. Jag vill gärna höra vad Rossana Dinamarca har att säga om detta, kanske senare i debatten.

Men de föräldrar som tar med sig sina barnvagnar och bebisar på de här föreställningarna får bara se filmer utan åldersgräns. En snabb titt i tidningen visar att det inte blir särskilt många kvar. Med nuvarande regler, som Socialdemokraterna inte vill ändra på trots att en av deras egna ledamöter har en likalydande motion, ska föräldrarna på barnvagnsbio

inte få se till exempel Oscarsbelönade *Gråta med ett leende, Så som i himmelen, Masjävlar* eller *Sandor slash Ida*. Däremot är *Puhs film om heffaklumpen* barntillåten, men kanske inte så himla kul för en 31-årig pappa vars sju månaders baby ändå ligger i sin vagn och sover.

Därmed, eftersom min talartid är slut, vill jag yrka bifall till vår reservation nr 1 samt till reservation nr 8.

Anf. 3 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Jag vill inleda med att säga att det gläder mig att få stå här i riksdagen och debattera ett kulturutskottsbetänkande om film. En gång i tiden när jag i början av 1990-talet satt i kultur- och fritidsnämnden i Tyresö fanns det faktiskt, märkligt nog, kulturpolitiker i den nämnden som ifrågasatte att film är kultur. Men det vet ju vi att film självklart är kultur. Om någon mot förmodan skulle tveka om det räcker det att säga Ingmar Bergman.

För mig är film också ett sätt att umgås med min 15-årige son samtidigt som vi tar del av filmkulturen. Vi har båda, ända sedan han var liten, gått mycket på bio och gör det fortfarande, så film är också en kulturform som kan stärka banden mellan föräldrar och tonårsbarn.

Det här leder också in mig på området bio för de riktigt små, eller egentligen inte, bio för föräldrar med riktigt små barn, alltså babybio som kan stärka banden mellan föräldralediga. Det visas ju babybio på olika håll i Sverige. Där får, som Lena Adelsohn Liljeroth sade, föräldralediga mammor och pappor möjlighet att på dagtid ta med sig baby och barnvagn på bioföreställningar.

Den bioformen är väldigt positiv eftersom de föräldralediga får möjligheten att gå på bio där ljudnivån anpassas till bebisarna i salongen och uppehåll görs i visningen för matning och blöjbyte. Babybio är också ett sätt för föräldralediga att skapa kontakt och bygga nätverk som kan leda till god social samvaro, vilket framgår av den motion som behandlas i det här betänkandet.

Verksamheten är också viktig för mindre biografer som kan bredda sin repertoar på det här viset.

Men enligt Statens Biografbyrå kan babybio ändå i vissa fall vara olaglig eftersom de åldersgränser som gäller för många filmer ska tillämpas också på nyfödda barn i vagn. Men här är ju lagen väldigt märklig. Det är ju föräldrarna som ska se filmen, inte bebisarna. De är liksom för små för att uppfatta vad som händer på bioduken.

Vi i Folkpartiet anser att lagar ska vara väl förankrade i verkligheten om de ska vara trovärdiga och respekteras. Det är därför hög tid att lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram ses över så att föräldralediga mammor och pappor kan ta med sig bebisarna i vagn även på barnförbjudna filmer och filmer med elvaårsgräns – därmed inget ont sagt om Nalle Puh.

Herr talman! Vi i Folkpartiet tycker att det är bra att utskottet har tagit ställning för att det är angeläget att unga oetablerade filmare ges möjlighet att pröva sina idéer och talanger. Det är därför viktigt att vi nu följer upp att avsiktsförklaringen i nya filmavtalet, som kommer att ge utvecklingsstöd med inriktning på unga filmskapare, blir verklighet.

När det gäller rörliga bilder vill jag säga att vårt allt rikare utbud av de rörliga bilderna är en viktig del av vårt kulturarv. De måste tas om

hand på ett bra sätt. Riksrevisionen har tyvärr funnit att rörliga bilder i dag inte tas om hand på ett tillfredsställande sätt. Ansvaret för bevarandet delas av ett flertal myndigheter och institutioner. Därför behövs det initiativ som innebär att framtida organisationer för bevarande av de rörliga bilderna samordnas på ett bra sätt. En sådan samordning är viktig eftersom den ger ett ansvar för att bevara detta kulturarv inför framtiden. Därför instämmer vi i Folkpartiet i Riksdagens revisorers problemanalys och anser att regeringen ska göra en organisationsöversyn och påbörja ett genomgripande reformarbete för att bevara den rörliga bilden.

Folkpartiet anser också att Filmarkivet i Grängesberg är i behov av en rationell hantering av befintliga personella och maskinella resurser. Arkivet behöver också kunna knyta till sig teknisk kompetens, något som är extra viktigt i en tid med hastiga tekniskiften. Det råder i dag stor brist på tekniskt kunnande inom det här området. Enligt vår mening bör Filmarkivet få ansvar för att teknisk och laboratorieteknisk kompetens byggs upp och hålls vid liv.

Vi i Folkpartiet anser även att det statliga stöd som Svenska Filminstitutet fördelar i princip inte avviker från de stödformer som på andra områden administreras av offentliga institutioner. Vi anser därför att offentlighetsprincipen ska gälla för de delar av Filminstitutets verksamhet som rör statliga medel.

Till sist vill även jag, liksom Lena Adelsohn Liljeroth, säga att vi folkpartister också vill att filmcensuren för vuxna ska avskaffas. Vi tycker dessutom att ännu en ny åldersgräns på 18 år ska införas för att motverka att de allra grövsta filmerna visas för barn och ungdomar.

Herr talman! Jag står givetvis bakom samtliga Folkpartiets reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation nr 9.

Anf. 4 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Det är precis som flera varit inne på väldigt trevligt och spännande att debattera filmpolitik. Det har jag tyckt alltsedan jag kom till riksdagen 1998 och fick förtroendet att vara riksdagsledamot.

Frågor som rör film och rörliga bilder är en viktig del av kulturpolitiken, precis som tidigare talare har fastslagit. Jag vill också göra det. Vi är många som anser detta.

Att uppleva en film, rörliga bilder, är ju att titta, begrunda och känna igen, men också att reflektera. Det är något som många tycker om att göra i dag, både barn och unga men också äldre. De upplever en livsnjutning som också ger stor behållning.

Jag minns lika tydligt som om det var i går mitt första besök på en bioföreställning. Jag kommer till och med ihåg var jag satt i biosalongen, längst fram på höger sida framifrån sett. Allt detta som jag minns så väl ägde rum i Sorsele Folkets hus mitt inne i Västerbottens inland på 50-talet. Filmen jag såg var *Barnen från Frostmofjället*. Jag tror att många av oss känner igen den filmen. Vi minns.

I arbetet med ett nytt filmavtal, både det som trädde i kraft den 1 januari 2000 och det tillkommande, har vi kristdemokrater ansett att riksdagen bör vara involverad i fråga om just statlig filmpolitik. Den här frågan har vi haft uppe vid varje filmdebatt sedan 1998 som jag har varit med i. Även partiföreträdare från andra partier, inte minst Socialdemokraterna med Åke Gustavsson under den tid han var med, uttryckte sin

otillfredsställelse i samband med att vi debatterade det tidigare och nuvarande filmavtalet, som nu snart är avslutat. Man uttryckte en otillfredsställelse i samma riktning som vi kristdemokrater har gjort när vi har debatterat frågan.

Herr talman! Därför tycker jag att det är bra att kulturutskottet den 12 oktober 2004 genom ett gemensamt initiativ anordnade en offentlig utfrågning om filmen och filmpolitiken i riksdagen. Jag ser det delvis som ett svar på Kristdemokraternas begäran. Det är viktigt att involvera riksdagen i en så viktig fråga som filmpolitiken är. Då kan ett bra sätt vara att anordna hearingar, offentliga utfrågningar, panelsamtal och så vidare. Det ska ske utifrån att det är ett avtal mellan olika parter som är grunden i filmpolitiken.

Herr talman! Filminstitutet ska stödja produktion av värdefull svensk film och främja spridning och visning av kvalitetsfilm. Institutets verksamhet styrs till stor del av det filmavtal som staten slutit tillsammans med företrädare för filmbranschen, Sveriges Television och TV 4. Nu vet vi också att fler intressenter kommit med i arbetsgruppen. De ekonomiska medel som parterna har förbundit sig att bidra med finansierar dels Filminstitutets verksamhet, dels olika former av filmstöd. Det är produktionsstöd till svensk film. Det handlar om distribution och visning av film i hela landet men också stöd till annan filmkulturell verksamhet.

Av de dryga 400 miljoner kronor som nuvarande filmstöd omfattar bidrar staten med 226 miljoner kronor. I dag ansvarar Filminstitutet för fördelningen av stöden, vilket innebär att institutets beslut har avgörande betydelse för svenska filmare.

Herr talman! Eftersom en stor del av Filminstitutets resurser utgörs av skattemedel och besluten har så avgörande betydelse för dem som verkar inom filmbranschen är det viktigt att det också finns en öppenhet både kring Filminstitutets verksamhet i allmänhet och kring besluten om ekonomiska stöd.

Vi kristdemokrater menar att det är viktigt att Filminstitutet, även om det är en fristående stiftelse, också omfattas av offentlighetsprincipen. Så är inte fallet i dag. Vi menar att det statliga stöd som stiftelsen Filminstitutet fördelar kan jämföras med ekonomiska stöd som på andra områden fördelas av offentliga institutioner. Därför har vi motionerat om att Filminstitutets förvaltningsuppgifter ska omfattas av handlingsoffentlighet, och vi får också stöd i den frågan av Folkpartiet och Moderaterna. Det är bra.

Regeringen har tidigare hävdats att det är omöjligt att skilja ut vilka medel som är allmänna och vilka som utgör bidrag från andra än staten vid stiftelsens handläggning av ärenden. Detta är ett anmärkningsvärt ställningstagande, herr talman. Liksom för andra stiftelser som fördelar statliga medel borde krav ställas på att offentlighetsprincipen ska gälla de delar av verksamheten som rör statliga medel. Den inställningen har även Offentlighets- och sekretesskommittén, som lämnade sitt betänkande *Insyn och sekretess* till regeringen förra året. Jag förväntar mig därför att regeringen kommer att inkludera Filminstitutet när utredningen om insyn och sekretess behandlas.

Herr talman! Filmen är inte bara en konstform i nuet; den är också en del av vårt kulturarv. Ansvar för bevarandet av rörliga bilder delas i dag av flera myndigheter och institutioner. Kostnaderna är höga, och

regeringen har inte gett institutionerna någon inriktning eller avgränsning för verksamheten samtidigt som beståndet av rörliga bilder ökar snabbt.

I juni 2003 lämnade Riksdagens revisorer en rapport där de såg behovet av en samordning för bevarande av den rörliga filmen som kulturarv. De var mycket kritiska till regeringens brist på initiativ i frågan. Vi kristdemokrater håller med Riksdagens revisorers analys i den delen, och vi menar att regeringen måste ta ett initiativ för att se över den framtida organisationen när det gäller bevarandet av den rörliga bilden. I dag finns rörliga bilder bevarade vid flera olika institutioner, till exempel Statens ljud- och bildarkiv, Sveriges Television, Svenska Filminstitutet och filmvårdscentralen i Grängesberg. Det finns också ett antal rörliga bilder i privat ägo. Här är jag glad att vi får stöd av Centerpartiet och Folkpartiet.

Herr talman! Jag ska avslutningsvis beröra Statens biografbyrå. Biografbyrån ansvarar i dag för den som kristdemokrater tycker viktiga uppgiften att sätta åldersgränser på filmer som ska visas i Sverige. Åldersgränserna är i dag barntillåten, från 7 år, från 11 år och från 15 år. Besluten om åldersgräns grundar sig på om framställningen kan vålla ”psykisk skada för den aktuella åldersgruppen”. Åldersgränserna grundar sig alltså inte på någon allmän lämplighetsdiskussion, utan det krävs starka skäl för att kunna peka på att en psykisk skada kan vållas den unge. I uppdraget för Biografbyrån ingår att där sätta åldersgränsen. Besluten som Biografbyrån fattar kan överklagas i dag av producenter till kammarrätten. Det är oftast producenter som överklagar. Vid ett flertal tillfällen har också kammarrätten ändrat Biografbyråns beslut och sänkt åldersgränsen. Kammarrätten har alltså en avgörande roll vid bestämmandet av åldersgräns på film. Det är därför av mycket stor vikt att film- och beteendevetares kompetens tas till vara inför kammarrättens beslut. Enligt lagen ska kammarrätten vid beslut om åldersgränser för film samråda med såväl beteende- som filmvetare innan beslut fattas. Betydelsen av samrådet har även konstaterats av Medierådet som lyder under regeringen – tidigare Våldsskildringsrådet. Medierådet har i en rapport konstaterat att eftersom det är effekten av en framställning som ska bedömas är behovet av juridisk kompetens oftast mindre än behovet av annan sakkunskap.

Trots detta har det förekommit att beslut har fattats utan samråd med någon med beteendevetenskaplig kompetens. Dessutom är det möjligt för den juridiska expertisen att helt enkelt inte bry sig om eller strunta i åsikterna från de sakkunniga även i de fall som samråd skett eftersom det är juristerna som ska fälla det slutgiltiga avgörandet. Det tycker inte vi kristdemokrater är rimligt. Kraven på beteendevetenskaplig och filmvetenskaplig kompetens måste stärkas när det gäller åldersgränser på film. Vi kristdemokrater vill ha åldersgräns på film.

Herr talman! Jag står självfallet bakom samtliga reservationer där Kristdemokraterna finns med, men för tids vinnande nöjer jag mig med att här i kammaren yrka bifall till reservation 3 under punkt 5.

Anf. 5 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! 2004 var ett starkt svenskt filmår. Även om biomarknaden visade en nedgång med 9 % under året gick det bra för svensk film. 37 svenska spel- och dokumentärfilmer hade premiär. Besöksiffrorna för *Så som i himmelen* var under fjolåret de största som någon

svensk film nått upp till sedan *Änglagård*. Det var året 1992. Intresset för filmen *Så som i himmelen* har hållit i sig efter nyår, och besökssiffran än nu uppe i nästan en och en halv miljon personer.

Vi har fått uttrycket Svensk film går mot himmelska höjder, och det är enligt mitt sätt att se på saken bra att ha en himmelsk målsättning.

Men det finns tendenser som oroar. Vi kommer ihåg mottot Film ska ses på bio. Men det hjälper inte att vi har sköna fåtöljer, cocacola och popcorn, för alltför många människor satsar ändå på hemmabio och vi har fått dvd i stället för vhs. Vi har fått mycket olaglig nedladdning av filmer. Frågan är om det kommer att bli så att vi får använda uttrycket Film – borta bra men hemma mest.

För att det inte ska bli så behövs positiva motkrafter, och en sådan kraft är e-bio. Från Centerpartiet har vi drivit satsningen på e-bio som någonting mycket angeläget. Vi värnar om att hela landet ska leva, och denna teknik gör det möjligt även för mindre orter att visa aktuell film. Förra året fanns det ett tiotal digitala hus där e-bio visades, men när vi nu har nått politisk enighet om en satsning på e-bio i hela landet hoppas vi på en snabb ökning av antalet platser som kommer att erbjuda e-bio.

Jag tänker till exempel på lilla Sibbhult i nordöstra Skåne, där Folketshusföreningen snarast vill digitalisera Sibbhults bio. De ser fram mot kommande stöd och bidrag.

Film är också en tillgänglighetsfråga, och vi får inte tappa bort biografkulturen. Det är också praktiskt med digital bio. Jag tänker på dessa biografmaskinister som om det här genomförs kommer att få 120 ton mindre filmmaterial att hantera.

Intresset för film är bra för samhällsekonomin. Det har vi hört tidigare. Vi kan konstatera att decentraliserad filmproduktion har blivit en så stor framgång att Stockholm har vaknat till och åter vill bli filmcentrum. Vi har fått en rapport om detta med titeln *Varför görs det så lite film i Stockholm–Mälardalen?* Kanske det regionala stödet är för lågt.

I Västra Götaland har filmproduktionen blivit en stor utvecklingsfråga. 30 miljoner satsades på Film i Väst förra året. När jag i höstas besökte Film i Skånes lokaler i Ystad blev jag imponerad. 13 Wallanderfilmer spelas in med hjälp av pengar från regionala och lokala finansiärer, som Region Skåne, kommunerna i sydöstra Skåne och Skånes sparbanker. Ett utökat samarbete med Danmark när det gäller filmproduktion håller också på att förberedas.

Att film ska få statligt stöd för att kunna utvecklas och bli konkurrenskraftig är självklart, tycker vi. Men ibland kan man bli fundersam över hur stödet fördelas. I Sverige får manliga regissörer mer pengar att göra film för än kvinnliga regissörer. När Filminstitutet skulle fördela 49,7 miljoner gick 1 miljon till en kvinnlig regissör. Resten av pengarna gick till 14 män. Detta rimmar dåligt med de jämställdhetstankar som ska finnas i all verksamhet.

Jag vill fråga majoritetens företrädare: Hur vill ni verka för mera jämlikhet i filmbranschen? Som det nu är verkar männen sköta det tekniska, och kvinnorna sköter smink och kaffe, enligt regissören Teresa Fabik.

Herr talman! I samband med att jag skulle skriva en interpellation om barns och ungdomars dataspelsvanor kom jag i kontakt med Medierådet och fick då ta del av deras skrifter. Det finns mycket bra inom medierna, men tyvärr också en hel del som påverkar barn och ungdomar i skadlig

riktning. Medierådet har en viktig uppgift att upplysa om att det finns dataspel som domineras av rasism, förnedrande kvinnosyn, förakt för äldre, våld och mord. Vill vi verkligen att våra barn och ungdomar ska spela spel där det gäller att slå ihjäl motståndaren med spade, meja ned fotgängare med bil eller använda en levande katt som ljuddämpare på skjutvapnet? Ja, det finns många hemska exempel.

Medierådet behövs mer än någonsin. Jag visade en broschyr just om dataspel för min hustru, som är lärare, och hon sade att den borde spridas i alla skolor i samband med föräldrträffar. Jag tror att mera stöd och anslag till Medierådet skulle underlätta detta spridande.

Det har gjorts, görs och kommer att göras mycket inom ämnet rörliga bilder. Därför är det mycket viktigt att vi bevarar det som produceras till kommande generationer, och då finns det viktiga medel som Filmarkivet i Grängesberg. Birgitta Sellén kommer senare att redogöra för Centerpartiets uppfattning i filmarkivfrågor.

Jag vill säga att jag står bakom de yttranden och reservationer där Centerpartiet finns med men nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 6.

Jag sade inledningsvis att 2004 var ett mycket bra filmår. Vi önskar då att svensk film ska kunna utvecklas ytterligare och att denna debatt och de kloka beslut som vi kommer att fatta ska ge ytterligare fina förutsättningar för att så ska bli fallet.

Anf. 6 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Vi var många som med spänning följde Oscarsgalan i Hollywood för några veckor sedan. Jag hade gärna fått inleda detta anförande med att gratulera *Så som i himmelen* till sin välförtjänta Oscar. Nu blev det inte så, och jag får nöja mig med att gratulera till nomineringen.

Svensk film står sig dock stark. Det bevisar *Så som i himmelen*, med eller utan Oscarsstatyett. Alla vi som deltog på utskottets filmpolitiska hearing i höstas fick flera goda exempel på det.

- Svenskarna ser mycket på film.
- Svensk film står sig utomlands.
- Det görs mycket svensk kvalitetsfilm.

Just nu pågår för fullt diskussionerna om det framtida svenska filmavtalet. Det betänkande vi debatterar här och nu måste ses mot bakgrund av detta. Många av de motioner som väckts ligger i linje med det som förhandlingarna om avtalet utgår ifrån. Riksdagen kommer att få anledning att återkomma till detta.

Herr talman! Jag skulle vilja särskilt lyfta fram några saker i utskottets förslag till betänkande.

Det första handlar om e-bio, elektronisk bio.

Film är bäst på bio, brukar det sägas. Men vi vet alla att möjligheten att faktiskt få njuta av en ny film i det format den är gjord för ser olika ut beroende på var i landet man bor. De som bor på mindre orter har fått

vänja sig vid att behöva vänta på den senaste storfilmen tills den redan kommit ut på video innan den kommit till den lokala biografen.

En av orsakerna till att det ser ut på det sättet är det, med dagens mått mätt, ålderdomliga sätt biograffilmer distribueras på. Filmerna sprids på kopior som var och en väger 20–25 kilo och kostar 20 000–25 000 kr. Det gör att antalet kopior som kan köras samtidigt på biografer runtom i landet blir väldigt begränsat.

Genom att utnyttja den digitala tekniken kan filmer spridas med samma kvalitet som traditionella biofilmer. Skillnaden är att i stället för en jättelik filmrulle räcker det med en dvd-skiva. Både spridningen och produktionen av nya kopior förbilligas och underlättas betydligt.

Dessutom är film bara en av de saker e-bio kan användas till. Detta kan användas för direktsända rockkonserter, fotbollsmatcher, enorma tv-spelsturneringar – möjligheterna är oändliga. Rätt hanterat kan detta bli en helt ny kulturell infrastruktur som vi bygger upp här i Sverige. Men ska verksamheten kunna utvecklas ytterligare krävs det också politiskt engagemang i frågan.

Jag kan konstatera att det i dag finns ett helhjärtat stöd från hela utskottet för e-bio. Det är roligt. Det är inte varje dag som projekt drivna av eldsjälar inom Folkets Hus och Parker med stöd från inte minst fackför-eningsrörelsen får sådan uppbackning tvärs över blockgränserna. Nu får vi hålla ihop denna enighet och följa utvecklingen framöver.

Herr talman! Jag vill också kort kommentera några av reservationerna i utskottet. Som sagt faller mycket tillbaka på det arbete som pågår med det nya filmavtalet. Det gäller exempelvis kravet på en fond för unga filmare. Moderaterna vill att förslagsvis Dramatiska institutet ska ges ansvar för en fristående fond med syfte att stötta nya och unga filmare. Jag delar uppfattningen att nya och unga filmare måste stötts. Det är också en viktig utgångspunkt för arbetet med filmavtalet. Men att här i dag slå fast den modell som Moderaterna föreslår tycker jag vore fel.

Några andra frågor faller tillbaka på annat pågående arbete. Nu tänker jag främst på de motioner som berör Filmarkivet i Grängesberg. Ett stort antal motioner och flera reservationer rör olika frågor om detta arkiv. Det är en mycket viktig verksamhet. Flera av de frågor som lyfts fram kommer vi också att få anledning att återkomma till i samband med framtida filmpolitiska propositioner och i vissa fall budgetbehandlings. Vi vet också att frågan om ABM-samverkan kommer att behandlas i den kommande arkivpropositionen. Det är mot den bakgrunden utskottet har valt att avslå de aktuella motionerna.

En tredje reservation som jag kort tänkte beröra gäller Filminstitutet och offentlighetsprincipen. Självklart vill vi alla ha så mycket öppenhet som möjligt, framför allt när det gäller användandet av offentliga medel. Denna fråga är också under utredning. Utbildnings- och kulturministern sade också i denna kammare i december, vilket framgår av betänkandet: ”För mig är det en självklar princip att största möjliga öppenhet ska gälla för offentligt finansierad verksamhet.”

Exakt hur detta ska gå till varken kan eller vill jag uttala mig om här i dag. Men det råder ingen åsiktsskillnad vad gäller ambitionen att det ska vara en hög grad av offentlighet runt hur våra pengar används. Där är vi i grunden överens.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande. Visst finns det åsiktsskillnader i filmpolitiken, men runt mycket är vi väldigt överens. Det är glädjande. Inte minst är det glädjande att enigheten nu också omfattar ett stort engagemang för e-bion. I historiens ljus är det förmodligen de ståndpunkterna som kommer att framstå som de mest visionära.

Anf. 7 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! I mitt anförande tog jag upp vårt förslag om att förändra lagen för babybio så att föräldralediga föräldrar ska kunna ta med sig sina bebisar även på filmer med elvaårsgräns och barnförbjudna filmer. Detta gjorde jag inte minst med tanke på hur viktigt det är för den sociala gemenskapen på mindre orter att kunna ha den här formen av biobesök.

Ett argument jag har för att man skulle ändra lagen i det här fallet är att lagen är märklig i och med att det inte är bebisarna själva som ser på filmen. Det är ju just föräldrarna som tittar på filmen. Därmed kan det inte skada de små barnen i det här fallet – det är ju annars anledningen till en åldersgräns.

Min fråga till Nikos Papadopoulos är: Vilka sakargument har Socialdemokraterna för att fortsätta hävda att det ska vara olagligt för föräldralediga att ta med sina bebisar på babybio på filmer med elvaårsgräns och barnförbjudna filmer?

Anf. 8 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Herr talman! Jag förstår frågan om babybio. Det är klart att det är många som vill ha bebisar med sig på bio och titta på det här. Men vi, Socialdemokraterna och majoriteten i utskottet, tycker inte att det här är en så stor fråga. Är det en viktig fråga kan vi ändra censurlagen. Det behöver inte ändras i lagen för att bebisar ska följa med föräldrarna. Det kan vara andra olika sätt. Föräldrarna kan ha med sina bebisar på bio om man kommer överens med lokala biografer eller något annat. Men samtidigt är en lagändring en ganska omfattande process för en så liten fråga, tycker vi.

Anf. 9 HANS BACKMAN (fp) replik:

Herr talman! Men det talar egentligen *för* att man ska ändra lagen. Det må vara en process, men med tanke på att lagar ska vara förankrade i verkligheten och att det är en liten fråga för Socialdemokraterna – ni har egna partimedlemmar som också tycker som vi i Folkpartiet i den här frågan – borde det vara en god sak att ändra lagen. Den har ju en viktig funktion, inte minst för biografägarna på mindre orter som faktiskt kan utöka sitt besökarantal. Jag tänker på Hofors exempelvis, en ort med 10 500 invånare och en biograf. Kan de få ett stort antal föräldralediga som besöker biografen är det ett lyft för själva biografägaren, och på så vis är det en viktig fråga för den företagaren på orten också.

I och med att lagen är så märklig och att det är en liten fråga tycker jag att det vore rimligt att ni åtminstone tittar på frågan framöver.

Anf. 10 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Herr talman! Det är klart att Socialdemokraterna också kan ha olika uppfattningar om en fråga, så det förstår jag att vi har. Men det betyder inte att vi måste dra hela censurlagen för att kunna genomföra en ny lag utan att vi tycker att det krävs och behövs. Men jag håller med om att babybio kan vara ett ställe där föräldrarna kan träffas och byta åsikter och så vidare. Men det är inte nödvändigt att man ska ändra lagen om censuren.

Anf. 11 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Då vill jag ställa en fråga till Nikos Papadopoulos, och den handlar om regionala resurscentrum, regionala filmresurscentrum.

Med dagens filmavtal, som nu gäller, är det så att de medel som Filminstitutet har fått till sitt förfogande, som framför allt handlar om att kunna ge regionala resurscentrum medel, inte har räckt till. Det betyder att vi har haft tre regionala centrum som inte har fått långa stöd utan tillfälliga, och det har ibland lösts via Framtidens kultur.

Nu har man sagt via ett pressmeddelande att den här delen inte ska omfattas i det nya avtalet, utan det som ska omfattas är alltså distribution av film och produktion. Det övriga ska komma, så att säga, i form av regeringens pengar i budgeten, alltså regionala filmstöd, kan jag tänka mig.

Då har jag en fråga, eftersom det här inte faller tillbaka på filmavtalet utan direkt på Socialdemokraterna: På vilket sätt kommer socialdemokraterna i utskottet och Nikos Papadopoulos att tillförsäkra att medel till samtliga regionala filmresurscentrum finns i kommande budget?

Anf. 12 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte garantera till hundra procent hur det ska komma, men jag kan säga att den regionala delen har fått tillräckligt med pengar för att kunna producera sina filmer. Det har sagts att det i Stockholm inte finns pengar för att producera. Jag tycker att de har tillräckligt med resurser. De pengar som har tilldelats är tillräckliga för att man ska kunna göra sina filmer och bli känd internationellt också.

Anf. 13 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Då måste jag dessvärre upplysa Nikos Papadopoulos om att det inte finns långsiktiga medel till alla resurscentrum i landet. På tre orter, Jönköping, Gävle och – jag tror – en ort i Östergötland, har man fått söka årsvis för att pengar ska finnas. Det är verkligheten, och det har varit oerhört otillfredsställande. Min förhoppning var den att jag i dag av Socialdemokraterna skulle förstå att man har insikt om problemet. Dessvärre lät det inte riktigt som om den insikten fanns i det svar som kom nu. Jag hoppas att jag gör en feltolkning. Jag skulle vilja få ett förtydligande. Kommer Socialdemokraterna att sätta sig in i frågan och inse att det här är en fråga som måste lösas så att samtliga regionala resurscentrum har medel för att på lång sikt kunna arbeta och verka och inte behöva söka tillfälliga stöd för ett eller två år i taget? Det sker i dag och har gjorts i tre län i Sverige.

Anf. 14 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Gunilla har ett stort intresse för det hela. Vi kommer att göra det bästa för att alla ska få pengar för att kunna genomföra de projekt som de har på gång. Jag kan inte stå här och säga direkt hur mycket pengar de får. Men det är säkert att vi kommer att se till att alla regioner kommer att få tillräckligt för att kunna utvecklas och gå fram med sina filmer och sitt arbete. Det är också mycket viktigt att regionerna utvecklas.

Anf. 15 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Jag tänkte inleda lite kort vad gäller babybio. Följande står i betänkandet: ”Det utbud av filmer som kan visas på babybio torde – trots den inskränkning som åldersgränserna innebär – vara relativt omfattande.” Så är det ju inte. Finns det någon vilja, något mod, lite offensiv hos den här majoriteten? Öppna en tidning och titta efter hur det faktiskt ser ut! Vad är det för filmer som är tillgängliga för vuxna föräldrar som har med sig ett barn? Jag behöver inte gå in på hur det här systemet fungerar. Det tror jag att Nikos Papadopoulos mycket väl vet.

Det kanske inte är förvånande för Nikos Papadopoulos att jag, liksom Nikos själv, gärna försvarar Dramatiska institutet. Vi sitter båda i styrelsen där och vet att det är mycket kvalificerade utbildningar, trots de sorgliga misstag som har begåtts. Nikos Papadopoulos var inne på den motion som vi har väckt från moderat sida och som gäller den fristående fonden. Jag vill fråga: Varför kunde ni inte bifalla den motionen? Det var faktiskt ett steg till detta. Vi talar om behovet för unga filmare att få möjligheten och – för att strukturen är lite stel – för kvinnliga filmare att få större chanser.

Anf. 16 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Herr talman! Jag håller med Lena Adelson om det viktiga i att hjälpa unga filmare. Det finns ingen annan uppfattning. Vi ska naturligtvis genomföra de här projekten. Det finns redan i avsiktsförklaringen, punkt 3 och punkt 4, att det nya filmavtalet kommer att innehålla hjälp till nya unga filmare och till kvinnor. Jag vill gå in mer ingående i den här frågan innan jag ser hur avtalet ska omformas. Men frågan finns med i det nya filmavtalet. Jag vill inte ha någon ny fond. Det skulle vara fel, tror jag, att komma med en ny fond till Dramatiska institutet när filmavtalet kommer att behandla frågan. Jag tycker att vi kan vänta. Om vi inte är nöjda kan vi naturligtvis debattera frågan längre fram.

Anf. 17 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Jag sade inte att Dramatiska institutet måste ha det här. En avsiktsförklaring är säkert väldigt bra, och det är möjligt att det kommer att komma intressanta nyheter så småningom. Men det här var ett konkret förslag. Återigen: Var finns viljan och offensiven?

Jag kan inte låta bli censuren. Medierådet, eller Våldsskildringsrådet som det hette, hade för ett år sedan i sin tidning *Flödet* en intervju med Gunnel Arrbäck som faktiskt har varit chef för Statens biografbyrå i 22 år. Hon skulle gärna avskaffa sig själv. Det är ett förslag som Folkpartiet och Moderaterna har här. Jag ska läsa upp vad hon säger. Det vore intressant att höra hur Nikos Papadopoulos kommenterar det.

Majoriteten av riksdagen är emot förslaget att avskaffa filmcensuren, säger Gunnel Arrbäck. Det finns tyvärr en felaktig uppfattning bland många politiker om att Biografbyrån skulle ha någon avgörande effekt på filmutbudet. Så är inte fallet. I stället fungerar Biografbyrån mest som ett politiskt alibi för regeringen för att den ska kunna säga att den gör någonting på området fast det i själva verket bara är ett spel för galleriet.

Så säger alltså Gunnel Arrbäck, själv chef för den här myndigheten. Kan jag få be om att det ska hända någonting? Varför hade ni inte kunnat gå med på åtminstone en utredning? Inte ens det.

Anf. 18 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Herr talman! Vi tycker inte att man ska avskaffa censuren. Det är sant. Det måste finnas någon säkerhetsventil inom samhället för vad som kommer upp när det gäller filmer och massmedier. Det finns så mycket rätt i samhället. Jag tycker att det får stå kvar. Vi vill gärna ha censuren kvar som en säkerhet, så att det inte kommer, som det nämndes från Centern och andra, nazistiska filmer och filmer med rå kriminalitet. Det är en säkerhetsventil för oss att kunna ha en censur som skyddar samhället från allt detta.

Anf. 19 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Herr talman! Jag konstaterar med glädje att Nikos och Socialdemokraterna instämmer i önskan om att få e-bio i hela landet. Vi får väl hoppas att det kan vara en positiv signal så att vi också får övriga landsbygdsfrågor tillgodosedda av regeringspartiet.

Jag vill återkomma till min fråga i anförandet. Jag skulle gärna vilja veta hur Nikos anser att vi ska kunna förbättra villkoren för de kvinnliga filmskaparna. Det är inte rimligt att av nästan 50 miljoner kronor ska en kvinna få knappt 1 miljon. Hur kan vi få en bättre jämställdhet på filmområdet?

Anf. 20 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Herr talman! Det är samma fråga, men det är viktigt. Jag kan återkomma till den. 50 miljoner kanske inte räcker; 100 miljoner kanske inte räcker. Det är viktigt att det i det nya avtalet kommer att stå hur man ska hjälpa nya filmare och kvinnliga filmare. Det är mycket viktigt för oss också. Det är viktigt för alla partier. Det finns redan med att det ska komma. Jag kan i dag inte i detalj säga hur det formuleras i det nya filmavtalet. Men en sak är klar: Vi kommer naturligtvis att få den här punkten prioriterad. Det finns redan med.

Anf. 21 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp en annan fråga, nämligen biografstöd. Där har Filminstitutet ändrat praxis. Man kan få bidrag till kostnader för skyltar, skyltskåp och utrustning för trailervisning i foajéer. Där emot kan man inte få ersättning för kostnader för biografens ordinarie verksamhet, inte heller för kostnader för skolbio.

Jag blir lite konfunderad över sådana förhållanden. Jag tycker att skolbio är något väldigt viktigt för både elever och lärare. Alla skolans

ämnen kan faktiskt inrymmas i många av de filmer som i dag finns i Sverige.

Har Nikos någon idé om hur vi ska få tillbaka stödet till skolbio, som jag tycker är en viktig verksamhet?

Prot. 2004/05:88

10 mars

Filmfrågor

Anf. 22 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik:

Herr talman! Jag tycker också att det är mycket viktigt. Den 31 maj kan jag återkomma i frågan. I dag vet jag inte hur man kommer att formulera det och hur de kommer att tilldela pengarna. Staten och andra kommer att få olika uppdrag.

Det är självklart en viktig fråga som de kommer att titta på för att förbättra det som inte är bra i dag. Man tycker att det är tillräckligt med den ekonomiska hjälp de får i dag. Men det är det kanske inte.

Vi får se i framtiden hur det yttrar sig i det nya filmavtalet. Jag har ingen patentrösning, men jag håller med dig om att det måste förbättras.

Anf. 23 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! Det känns både spännande och, som någon gav uttryck för, lite märkligt att debattera filmfrågorna samtidigt som ett nytt filmavtal håller på att formuleras just i denna stund.

Avsiktsförklaringen som presenterades i höstas bådär gott på flera områden, speciellt vad gäller den heta diskussionen kring kvinnor och filmbranschen. Många kvinnor har vittnat om svårigheterna att få pengar till sina filmer, och filmkonsulenterna har fått svidande kritik för att de inte förmår att fördela pengarna jämnare mellan könen. Det är tack vare våra filmcentrum ute i landet som vi trots allt fått se filmer skapade av kvinnor. Därför delar jag inte den oro som Lena Adelsohn Liljeroth gav uttryck för i sitt tidigare inlägg.

Vi tycker att det är viktigt att det även inom filmens område formuleras jämställdhetsmål och att man undersöker kvinnornas behov för att kunna komma med bra åtgärder. Det måste också ställas högre krav på kvinnors representation i filmprojekt. Det här handlar inte bara om att rätt ska vara rätt, utan framför allt om filmens vitalisering och utveckling.

Det finns ytterligare grupper som har svårt att nå ut i filmens värld, men som vi till viss del har förstått att också filmbranschen är beredd att satsa på, nämligen barnfilmen och de oetablerade filmarna.

Vad gäller debutanterna är det även här våra filmcentrum som varit föregångare. Jag vill särskilt nämna Film i Väst som vågat satsa på nya oprövade kort och på det sättet öppnat vägen för nya framstående filmskapare. Sist i raden att nämna är den väldigt prisade Maria Blom som regisserade *Masjävlar*.

I Svenska filminstitutets underlag för en ny filmpolitik föreslås att man ska införa ett nytt debutantstöd som fördelas lika mellan kvinnor och män. Detta är något som vi i Vänsterpartiet ser som mycket positivt för filmens konstnärliga utveckling.

Vi vill också se en förnyad genomgång av reglerna för för- och efterhandsstöd. Vi måste försöka skapa de bästa möjliga förutsättningar för svensk film, och här har Vänsterpartiet tidigare fört fram att det finns brister i efterhandsstödet. Om vi ska få bred svensk film måste det också finnas möjligheter att skapa det, annars riskerar vi att få ett smalt och enbart kommersiellt gångbart utbud.

Herr talman! Den svenska barn- och familjefilmen har länge befunnit sig i en svår situation i förhållande till vad den amerikanska marknaden har att erbjuda. En familj går inte så ofta på bio, och när man väl gör det satsar man på ett säkert kort. Det kan vara en Disneyfilm eller någon som har en litterär förlaga såsom *Håkan Bråkan* eller någon av Astrid Lindgrens böcker. Det är inte dåligt att barn och familjer väljer den här typen av film, men det är viktigt att det också görs annan typ av film som inte är lika kommersiell.

Därför är det glädjande att det i avsiktsförklaringen står att man kommer att särskilt prioritera barnfilm så att den genren inte äts upp av Disney. För att gynna den svenska barnfilmen ännu mer skulle vi vilja se att det publikrelaterade stödet utgavs redan från den första sålda biljetten, som tanken var från början. Nu måste man sälja flera tusen biljetter innan det börjar räknas.

En viktig grupp som däremot inte nämns i avsiktsförklaringen och som inte heller aktualiserades inför det senaste filmavtalet är våra nationella minoriteter. Det är hög tid att på kulturens och då givetvis även filmens område ta ansvar för att Sverige har undertecknat Europarådets konvention om nationella minoriteter. Förvisso är jag inte så förvånad över att filmbranschens folk inte har tagit upp frågan, eftersom det var tydligt under kulturutskottets hearing om filmens framtid att man inte var bekant med begreppet nationella minoriteter. Vi i Vänsterpartiet anser därför att det är viktigt att vår part, regeringen, inför kommande avtal tar upp de nationella minoriteternas behov. Här behövs stöd till översättning av manus och andra ansökningshandlingar från minoritetsspråken.

Jag pratade tidigare om stödet till barnfilm. Det behövs också särskilda pengar för minoritetsspråkig barnfilm. Detta är en nödvändig satsning med tanke på behovet av revitalisering av språken som föräldra- och far- och morföräldragenerationerna inom dessa grupper ofta berövats genom den kända förda minoritetspolitiken. En framtida filmproduktion på minoritetsspråken är inte bara viktig för att stärka språket hos unga inom de nationella minoriteterna. Det är också viktigt för att få ökad inblick i och förståelse för våra minoriteter.

Herr talman! Vi har inga reservationer i detta betänkande. Utskottet har tillstyrkt vår motion om e-bio, men det kommer min partikollega Peter Pedersen att tala mer om nu efter mig.

Jag vill passa på att svara på den fråga som Lena Adelsohn Liljeroth ställde från talarstolen angående babybio.

Jag tycker att det är en komplicerad fråga. Bebisar kanske inte kan uttrycka vad de tycker och känner och inte med ord reflektera över vad de har sett. Det är en svår gräns att sätta: När är man bebis och inte fattar någonting? När är man bebis och har börjat ta intryck?

En bebis behandlar ju mycket av sina intryck under en dag. Jag tror inte att det är så enkelt att man kan säga att det bara är föräldrarna som tittar, såvida inte bebisen sover naturligtvis. Det är mycket tveksamt om man ska tillåta babybio.

Det är också en fråga för biograferna att se om man kan ta in barn eller inte.

Anf. 24 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Jag avser inte att förlänga debatten särskilt mycket, men jag måste ändå ställa en fråga.

Det är alldeles riktigt att barn utsätts för en oerhörd massa intryck som de inte kan uttrycka muntligt. Hur ska man då göra med hemmen? Ska man in i hemmen också och se vilka intryck barn utsätts för? Ett barn sitter kanske ofta med i sin sparkstol eller ligger på en filt när det är nyheter och filmer.

Var går gränsen? Inser inte Rossana Dinamarca, som är glad mor till ett litet barn, att hela det här systemet är bisarrt?

Anf. 25 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Frågan är då, Lena, var man ska sätta gränsen. Hur gamla ska bebisar vara för att få följa med föräldrar som ska se en vuxen-film? Jag tycker nog att man måste ha en sådan gräns. Jag förstod att du ställde den här frågan till mig just för att jag har en bebis.

Jag kan inte säga att vi ska gå in med lagar och bestämma exakt vad man som förälder ska få se på tv. Men det är klart att man tänker efter vad det är som visas på tv när man har sitt eget barn i närheten och vet att det är möjligt att barnet får synintryck från det som visas på tv-apparaten. Det är självklart att jag som förälder tänker på det, och jag tror att många andra föräldrar tänker på det.

Vad det gäller den sociala samvaron, som Hans Backman tog upp här förut, vet jag många andra saker man kan göra med sin bebis som är mycket bättre för den sociala samvaron, även om det också kan vara trevligt att se på film. Det finns babysång, babysim, babysalsa och säkert en massa andra babysaker. Därför kanske jag inte ser det här som det allra viktigaste att göra en lagändring om.

Anf. 26 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Nu har jag stora barn. De är över 20 år. Men jag gick också på babysim och på mycket annat med dem, så jag håller med om att det finns väldigt mycket annat man kan göra.

Föräldrarna tar ansvar, säger Rossana Dinamarca. Ja, självklart, men det gör man ju också om man tar med sitt barn på bio. Det här är ju något som är riktat till föräldrarna och inte till barnen, som Hans Backman var inne på tidigare. Och biografägarna tar ju sitt ansvar därför att de har anpassat föreställningarna just för familjer med små barn. Det är lägre volym, det är en annan belysning, det är inlagda pauser för matning och blöjbyten. Och det handlar om barn som ligger i vagn.

Jag tycker att ni har en förmyndarmentalitet som är mycket, mycket märklig.

Anf. 27 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det här handlar inte om förmyndarmentalitet, utan det handlar om att göra förändringar i censurlagen.

Biografägarna måste kunna ta beslutet, tycker jag. Vad jag vet har detta inte prövats på laglig väg, och man har inte dömt någon biografägare för att biobesökare har haft med sig bebisar.

Men du har fortfarande inte svarat på min fråga om gränsen för när det är okej att ha med sig barn på så kallad babybio. Barn kan ju ligga i vagn tills de är ett och ett halvt år och ännu äldre. Är de då fortfarande att betrakta som bebisar och ska därför kunna vara med? Det handlar om mycket teknikaliteter i diskussionen om ifall man ska ha med sig barn och om vad barnen ser. Bebisarna kanske inte sover under hela filmen utan faktiskt ser vad som pågår på duken.

I dag finns det också vuxenfilmer som inte är barnförbjudna som man kan gå och se tillsammans med sina barn, så jag ser inte riktigt det problem som Lena med flera ser.

Anf. 28 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Jag skulle vilja säga att jag är stolt och nöjd över att ett enigt kulturutskott, även om jag nu märkt en viss tvekan hos Moderaterna, har ställt sig bakom en motion från Vänsterpartiet och delvis en socialdemokratisk motion som föreslår utbyggnad av e-bio i landet. Sedan kan jag bjuda på att alla partier nu verkar vilja ta åt sig äran av att ha kommit på det här, men det är bara att gå in och läsa i riksdagsprotokollet och se på historien för att se att det faktiskt är Vänstern och Socialdemokraterna som flera år i rad har motionerat i den här frågan. Men nog om detta. Jag tycker att vi kan bjuda på det. Den dagen till exempel Moderaterna eller Folkpartiet kommer fram med ett lysande förslag som vi kan ena oss om i kulturutskottet lovar jag att jag från den här talarstolen ska ge dem erkännandet att det faktiskt är därifrån förslaget kommer.

När det gäller sakfrågan framgår det väldigt tydligt av den hearing vi hade där olika representanter för filmvärlden deltog att detta med e-bio, eller digital bio som det ibland kallas, är något som har framtiden för sig och ökar möjligheten för människor runtom i landet att se ny film och ett bredare och mer varierat utbud av film. Det gör tillgängligheten mycket stor. Därför tycker jag att det är lite tråkigt att Moderaterna nu verkar backa lite grann från det här med motiveringen att det kostar för mycket pengar.

Det är en viktig demokratisk fråga att även filmer ska kunna vara tillgängliga för många människor runtom i landet, oavsett om man bor i Arjeplog, Ystad eller Stockholm. Det ska inte vara en fördröjning på ett par månader innan man får möjlighet att se de nya filmerna. Det kan jag säga eftersom jag bor i en ort som har tillgång till just e-bio. Jag ser ju att det har blivit en märkbar skillnad. Man har nu en mycket snabbare tillgång till de nya filmerna. Det ökar förstås också intresset. Dessutom kan man se direktsänd idrott eller musikkonserter från hela världen.

Problemet är, precis som framgår av betänkandet och vår motion, att det är själva investeringskostnaden som är hög för en liten biograf att bära. Här får man hoppas att regeringen följer riksdagens beslut och vidtar åtgärder för att på sikt bygga ut e-bio i landet.

Det finns olika former av stöd. Om man har en samlingslokal kan man ansöka om olika typer av stöd för att göra ombyggnader, tillbyggnader eller andra förändringar. Det står ingenstans att allting ska ske över en natt, utan det krävs en långsiktig strategi för att tillgängliggöra film för många fler.

Jag tycker att det är klokt att vi för en gångs skull kan enas i en viss riktning. Det tycker jag är mycket glädjande och hoppas att det kan ske vid fler tillfällen.

Sedan skulle jag också vilja poängtera, eftersom det lätt blir en missuppfattning, att det inte handlar om att man ska slänga alla gamla filmformat överbord och säga adjöss till 35-millimeters- och 16-millimeters filmer och videofilmer. Vi betonar i våra särskilda yttranden 1 och 2 – vi har tre stycken – mycket noga vikten av att vårda filmarvet och de filmformat och den tekniska kompetens som finns. Om man inte har de apparater och den kunskap som behövs kan man inte titta på video 2000, Super 8 eller 16-millimetersfilmer om 20 år.

Det är viktigt att behålla kompetensen på alla de olika format som finns. Då är den digitala distributionen ett nytt sätt, framför allt för att tillgängliggöra filmen.

Därmed vill jag avsluta med att igen säga att jag är stolt och nöjd, inte bara det ena, som en annan person brukar säga från den här talarstolen. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.

Anf. 29 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Först, Peter Pedersen, kan jag väl hålla med om att ni nog var först med det här med e-bio. Men ni har fått mycket stöd från oss i Centerpartiet under årens lopp, så jag är minst lika glad och stolt över att förslaget om e-bion har gått igenom.

Den rörliga bildens medier – film och video – har funnits i mer än hundra år. Jag vet att alla i kulturutskottet håller med om att det finns ett enormt stort kulturhistoriskt värde i det material som har producerats under alla år. Vi vet också att materialet är ett kulturarv som lever i en verkligt hotad verklighet. Det är den naturliga åldringsprocessen samt kemisk nedbrytning som gör att 1900-talets historia riskerar att förstöras.

Det gjordes en statlig utredning 1998. Den visade att hälften av det dokumenterade materialet finns i mindre ägares gömmor, det vill säga hos privatpersoner, statliga organisationer och hos företag. Den andra halvan ägs, precis som Lena Adelsohn Liljeroth sade tidigare, av SVT och Filminstitutet.

Utredningen föreslog en satsning på ett centrum för dokumentärfilm i Grängesberg.

Apropå tv förresten börjar jag fundera över vad vi allihop har upplevt av tv, för där har ju många av de filmer visats som hotas om vi inte räddar dem. Jag börjar tänka på vad jag själv såg på TV. Det som först poppar upp handlar om filmerna om Lilla Fridolf och Selma. Det är förhoppningsvis filmer som redan är räddade, för de är ju inte fiktiva filmer. Då kan jag inte låta bli att läsa en dikt av Nicke Sjödin. Den heter *Teven*.

Förstn
som rådd sä'n teve
va'n Robert Lundholm.

Åll e annrern
häri byn
hadd ju
kärningern.

Han hadd'n
häri saln
å'n faliges kutning
vart ä där.

Bå göbba
å käringern
å kvadda
lete säg dit
om kvälla.
Dom värken hälse
häll hädd tå säg mössa
utan bära bräsa iväg in
å sätte säg på golve.
Ene stoln
såt ju'n Robert på
å på annern
låg gammfetkatta hans.

Nan enstäka
kônne dra tell
å säge na orl som
"Ha ä börje",
men då körl
dom annrem tig ti'n.

Frampå natta
kônne man höre
nagen som sae:
"Tack för idag".

Då geck allihop
himm
å'n Robert
feck tell å kåre
å let na näver
för dä hadd slockn
för länge sen
häri köksspisen.

Däri saln
va ä ju värnt
ätte ållt folke
men'n Robert
kônne ju int
ge säg tell
å lägg säg där.
Där stog ju
teven.

Av oro för vad som skulle kunna hända med all den film som finns har flera partier motionerat om bevarandet av den. För att bygga upp ett filmvårdsarkiv i Grängesberg behövs personella och maskinella resurser.

Dessutom måste man knyta till sig teknisk kompetens, något som är väldigt viktigt eftersom vi vet hur snabba teknikskiftena är. Om ni inte vet det kan jag tala om att bara sedan videosystemet introducerades 1956 har vi fått uppleva att mer än 80 olika videosystem har försvunnit. Av det bör vi dra lärdom och inse att vi måste se till att det finns teknisk utrustning som kan konvertera gamla videofilmer till dagens teknik. Av den anledningen motionerar vi i Centerpartiet envist år efter år tills alla inser att det är ett måste att vi ger Filmarkivet i Grängesberg ett ansvar för att teknisk och laboratorieteknisk kompetens byggs upp och hålls vid liv. Det är viktigt för alla de rörliga bilder som finns runtom i landet, i museernas förråd, i hembygdsrörelsernas lådor, hos statliga organisationer och företag och inte minst hemma hos privatpersoner. Det börjar bli bråttom nu.

Till Vänsterpartiet skulle jag faktiskt vilja passa på att ge en uppmaning. Ni tycker ju precis som Centerpartiet. Det vet jag, för det var vi som tillsammans skrev motioner i den här frågan. Vi har haft flera frågor inom kulturen som vi drivit tillsammans. I år har ni valt att bara ha ett särskilt yttrande om Filmarkivet i Grängesberg. Jobba på för att utöka budgeten till Filmarkivet! I dag står det bara och stampar. Idén med arkivet är alltför bra för att den inte ska få utvecklas fullt ut.

Herr talman! I 2001/02 års budgetproposition avsatte regeringen pengar till Filmarkivet. Det talades vitt och brett om att man nu skulle bevara och tillgängliggöra film, särskilt då icke-fiktiv film, samt erbjuda värdtekniska tjänster för arkiveringen av film och videoband. I augusti 2002 tog också dåvarande kulturministern det första spadtaget till Filmarkivet. Det uppmärksammades väldigt mycket av medierna med stora bilder och reportage. Arkivet skulle ju skapa nya jobb i en ort i Dalarna som väldigt väl behövde jobben.

Vad har hänt sedan dess? Regeringen fortsätter att avsätta 5 miljoner per år, vilket är en liten summa om man ska kunna utveckla och anställa fler personer. Kommunen har gått in med många miljoner för att fixa lokaler. En nitratkassett har införskaffats, men eftersom den, enligt den information som jag har fått, är felkonstruerad kan man inte lägga in nitratfilm i den.

Vad kommer då att hända med de 100 miljoner meter dokumentärfilm som man vet finns och som behöver räddas – ja, det kan finnas betydligt mer? Vad händer med de tio miljoner meter nyhetsfilm som redan håller på att självdestrueras? Vad händer med alla filmer som finns i museer och på andra ställen? Där vågar de inte lämna dem till Filmarkivet, för de vet inte vad som kommer att hända.

Av det som den dåvarande kulturministern talade så varmt om och som vi trodde skulle bli en bevarande vante har det hittills bara blivit en lillfingertutt. Är det här bara ett sviket vallöfte? Augusti 2002, när spadtaget togs, var några veckor före valet.

Dessutom ser det ut som om det samarbete som har påbörjats mellan Svenska filmarkivet, som ansvarar för Filmarkivet, och Statens ljud- och bildarkiv eventuellt kommer att raderas. Det beror på att man, enligt Jan Bergqvists förslag om ersättningsjobb efter regementsnedläggningarna, vill placera Statens ljud- och bildarkiv i Östersund. Jag är inte negativ till att statliga verk utlokaliseras till de orter som har förlorat sina regementen, men jag är starkt kritisk till att man föreslår omplaceringar från orter

som tidigare har fått ersättningsjobb. Så är fallet med Grängesberg, för där upphörde gruvnäringen 1989, och regeringen förlade då medierelaterade verksamheter till orten.

Därför, kära socialdemokrater och samarbetspartier: Ni kan påverka så att det här inte kommer att förverkligas. Jag förväntar mig en reaktion från Nikos Papadopoulos, som är socialdemokratisk talesman för filmen här i utskottet. Jag undrar: Vad kommer du att göra?

Lars-Ivar Ericson har yrkat bifall till reservation 6. Jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men jag yrkar också bifall till den reservation som han har yrkat bifall till.

Anf. 30 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Det har varit väldigt intressant för mig som vardagligen jobbar med andra frågor att på det här sättet få ta del av filmfrågorna lite mer på djupet. Till stor del har det också varit mycket positiva nyheter, men jag måste säga att när det gäller en fråga som jag är en av motionärerna kring, babybio, blir jag väldigt besviken. Det har funnits en del positiva öppningar under debatten fram till Vänsterpartiets inlägg. Det var så negativt att jag måste säga att jag blev inte bara besviken utan också väldigt förvånad över att man över huvud taget kan ha en sådan inställning.

Jag har under resans gång annars känt att det här skulle kunna öppna sig på ett positivt sätt. Jag har uppvaktat dåvarande kulturminister Marita Ulvskog. Jag har försökt följa debatten både internt och externt. Jag menar att utskottets majoritet hade haft en möjlighet att förtydliga och göra en annan tolkning än Statens biografbyrå när det gäller babybio. Det var ju där den olycksaliga hanteringen började. Men tyvärr har man låst fast sig trots en del positiva yttranden från talarstolen. I sitt ställningstagande i faktisk text ställer man sig bakom Statens biografbyrås tolkning. Om man förväntar sig att de ideella krafter som jobbar med babybio på de mindre biograferna ska följa det vi säger från riksdagen och ta stöd i det kommer det att bromsa upp den positiva verksamhet som jag menar att babybio är.

Framför allt är det de vuxna, föräldrarna, som babybion vänder sig till. Här bygger man in bebisarna som ett hinder för att bedriva den här vuxenverksamheten. Man talar om att man inte vill öppna för en annan tolkning när det gäller åldersgränserna. Det är ju där problemet ligger. Mindre biografer har inte möjlighet att ta hem filmer enbart för de här visningarna. De måste använda sig av det filmutbud de har. Genom att säga nej till detta på det sätt som man har gjort här har man stängt dörren på ett mycket olyckligt sätt.

Samtidigt säger man att det är upp till varje biografägare, till dem som visar filmerna, att sätta åldersgränser och göra tolkningar. Jo, det skulle jag också önska. Men då måste de ju få stöd och vägledning av vad utskottet säger när Statens biografbyrå inte ger någon vägledning åt det hållet utan tvärtom stänger dörren för babybio. Här hade utskottet haft sin unika möjlighet att göra en annan tolkning, en mer rimlig tolkning. Då hade vi inte heller behövt diskutera frågan om lagstiftning.

Som frågan har landat här, med tanke på både skrivningen och debatten, vill jag säga att jag kommer att komma tillbaka till den här frågan, för det är inget rimligt ställningstagande. Jag önskar att man sätter sig

ned och diskuterar mer med de mindre eller medelstora biografer som inte har samma möjligheter som de större vad gäller filmutbud och med alla ideella krafter som jobbar. Det här betyder oerhört mycket för de föräldrar som har möjlighet att komma under speciella omständigheter. Man bryter för blöjbyte och fika. Det är fokus på sociala kontaktytor. Man har lägre ljudnivå och så vidare. Det är viktigt att man sätter sig in i vad det handlar om.

Som, i alla fall ganska, nybliven mormor känner jag att det här inte är någonting som på något sätt försätter barnen i en besvärlig situation. Då skulle jag inte på något sätt stödja den här verksamheten. Tvärtom känner jag utifrån mina personliga erfarenheter under senare tid att allt talar för babybio som något positivt. Allt annat än att stödja detta tycker jag känns väldigt orimligt och inkonsekvent. Jag hoppas på en bättre hantering när vi kommer tillbaka till den här frågan.

Anf. 31 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det är tråkigt att Carina uppfattade mig och Vänsterpartiet som supernegativa. Det var inte riktigt det som var meningen. Men jag tycker att det finns en mening med att vi har censur och att vi har åldersgränser på biograferna. Det talar om att vissa filmer inte lämpar sig för barn.

Jag vill upprepa det som jag tidigare har sagt, nämligen att det faktiskt finns vuxenfilmer som man kan se och som inte är barnförbjudna. Det handlar alltså inte bara om *Heffaklumpen* utan om riktig vuxenfilm.

Det som Carina med flera kräver är att man ska kunna ta med sig sitt barn på en barnförbjuden film. Jag förstår inte det riktigt. Carina kanske kan svara på det som Lena inte kunde svara på, alltså: Hur små ska dessa barn vara för att kvalificera sig för babybio i så fall?

Anf. 32 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! När det gäller dessa åldersgränser var detta inte något problem fram till Statens biografbyrås uttalande, utan detta löste sig. Det fanns ett samförstånd mellan dem som arrangerade detta och dem som var föräldralediga. Det var föräldralediga med barn som man vände sig till. Det problem som Vänsterpartiet nu framför uppstod inte.

Det är speciellt att man vänder sig till den här gruppen och att man arrangerar filmförevisningar på ett speciellt sätt, vilket också gör att de som inte tillhör gruppen bebisföräldrar inte känner att detta är rätt forum för dem. Så i praktiken uppstår det inte något bekymmer, utan bekymret är tvärtom att Vänsterpartiet vill hindra dessa föräldrar från att delta i detta sociala umgänge. Det är ju det som man skriver, och det är det som du Rossana Dinamarca understryker. Du tycker att föräldrar ska göra andra saker i stället. Jag är alldeles övertygad om att de flesta föräldrar gör andra saker också.

Detta handlar om huruvida man ska tillåta den här verksamheten som bygger på ideellt arbetande krafter som ställer upp på dagtid. Det är pensionärer och andra. De gör det därför att de tycker att det är viktigt och roligt. Och det skulle vi som politiker sätta stopp för på väldigt lösa grunder. Det känns för mig oerhört främmande. Jag tycker att detta är en viktig verksamhet, och jag vill bejaka positiva initiativ som handlar om att stimulera ett biointresse.

Rossana Dinamarca säger att man har möjlighet att titta på andra filmer. Ja, det har man. Men återigen är det så att på de mindre biograferna, till exempel på den ort som jag kommer från, får man ett begränsat antal biofilmer att visa. Det är ingen biograf som går med vinst. Det är inte så. Att man över huvudet taget kan visa film är för att människor ställer upp på sin fritid. Det är omöjligt för biograferna att visa något annat än det som ska visas för vuxna på kvällarna. Man måste samordna filmerna på det sättet. Och om man inte kan visa de filmer som man ska köra i det ordinarie utbudet så har man ingen möjlighet att bedriva denna verksamhet. Man kan fortfarande köra det som man har börjat med, nämligen att visa film för pensionärer på eftermiddagarna. Och det är väl viktigt att man utvecklar filmvisning även för den gruppen. Men barnfamiljer blir utestängda när det gäller babybio. Man måste inse att olika biografier har olika förutsättningar och att olika orter har olika förutsättningar beroende på sin storlek.

Anf. 33 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Carina Hägg har fortfarande inte svarat på frågan hur gammal man kan vara när man går på så kallad babybio. Jag tycker att det spelar en viss roll. Barn är ändå mottagliga för det som visas, och barn sover inte hela tiden. Under biovisningen kommer förmodligen någon förälder att få ta upp sitt barn. Vad gör man då? Går man ut? Måste man lämna lokalen? Jag säger inte att detta inte ska vara möjligt. Egentligen ser jag inte något problem. Carina tog i sin motion åtminstone upp frågan om att detta måste vara en misstolkning. Jag har inte heller fått höra att detta har prövats på laglig väg och att det skulle vara förbjudet att få arrangera babybio. Jag ser inte riktigt det stora problemet. Jag vill inte förbjuda någon att göra detta.

Men jag tycker att det finns en poäng med att man har åldersgränser på biografier. Annars kan jag inte förstå Carina på något annat sätt än att vi ska avskaffa åldersgränserna och att föräldrarna sedan får ta det fullständiga ansvaret för sina barn när det gäller vad man går och ser på. I dag är det faktiskt så att inte ens när det gäller 15-årsgränsen får barn följa med i föräldrars sällskap. Men det kanske vi också ska ändra på enligt Carina Hägg. Jag vet inte. I dag kan barn som inte är fyllda elva gå och se filmer med elvaårsgräns i föräldrars sällskap. Men ska vi ta bort dessa åldersgränser, eller vilka krav är det som man vill ställa, eller vill man inte ställa några krav alls?

Anf. 34 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Jag blir mer och mer förvånad när jag lyssnar på den här debatten och deltar i den. Inte kan det vara Vänsterpartiets mening att vi ska släpa ideellt arbetande människor inom biografverksamheten inför rätta för att få den här frågan avgjord? Det kan väl ändå inte vara rimligt? Vi har haft en alldeles utmärkt möjlighet att tydliggöra vad vi vill och har pekat på att det finns en annan väg än den tolkning som Statens biografbyrå har gjort. Då hade vi kanske löst den här frågan. I stället finns det kanske andra krafter som så att säga driver bebisarna framför sig i syfte att riva upp alla åldersgränser. Och dessa krafter vill jag inte ställa mig på samma sida som. Jag tycker att detta är ett politiskt ansvar.

Om vi ska precisera exakt hur gamla barnen kan vara när de följer med sina föräldrar på bio, då måste vi tillsätta en utredning, och då måste vi arbeta fram en lagstiftning. Och då är jag beredd att ge ett svar på den frågan i det sammanhanget.

Men jag har en allmän uppfattning om vad en bebis är. Men om du vill ha ett exakt besked om hur många månader en bebis kan vara, då ska vi titta på det lite grann på djupet. Men jag menar att i den praktiska hanteringen har det inte varit några problem för de biografer som jag har varit i kontakt med, utan det har hanterats på ett smidigt sätt. Och föräldrar kan ganska raskt uppfatta vilken grupp de tillhör beroende på om de har en bebis eller om de har en tvååring.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

10 § Kriminalvårdsfrågor

Kriminalvårdsfrågor

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU17
Kriminalvårdsfrågor.

Anf. 35 JEPPE JOHANSSON (m):

Herr talman! Hall 25, Kumla 10, Kristianstad 25, Helsingborg 10, Vänersborg 20, Göteborg 25, Nyköping 4, Norrköping 10, Norrtälje 3, Österåker 3, Kronoberg 25, Svartsjö/Färingsö 4, Huddinge 10, Mariestad 3, Halmstad 3, Skogome 12, Örebro 2,5, Karlskoga 7, Karlstad 12, Karlskrona 3, Ystad 6, Malmö norr 8, Malmö söder 11 och slutligen Tidaholm 10.

Siffrorna ska ha ett minustecken framför sig. Och det är alltså inte den meteorologiska temperaturen en marsdag 2005 som det handlar om utan om antalet tjänster som ska bort från olika fängelser och häkten, trots att överbeläggningarna ligger på rekordnivåer.

Men utskottsmajoriteten verkar inte vilja ta till sig detta utan fortsätter med skrivningar som om verkligheten inte fanns.

Det är vackra visioner och mål som jag helt ställer upp på, men detta önskvärda kommer inte att hända av sig självt. Förutsättningarna för att detta ska inträffa ökar definitivt inte av att man minskar antalet anställda.

Enligt ett TT-telegram från den 6 mars säger generaldirektör Lars Ny-lén:

”Hade det varit ett företag hade jag begärt det i konkurs.”

Enligt samma telegram säger Sekos ombudsman Roal Nilssen:

”Det rimmar illa att personalneddragningar ska ske samtidigt som regeringen talar om en satsning på kriminalvården. Det har aldrig funnits så många fångar som i dag och aldrig så många grova brottslingar.”

Herr talman! I detta betänkande behandlas och avstyrks ett antal motioner. Detta är ingen sensation. Men majoriteten borde tänka till och ta sig en funderare. Kanske skulle något förslag från oppositionen vara värt att fundera på. Eller är ni verkligen helnöjda med hur kriminalvården fungerar i dagens Sverige? I så fall måste ni ha både skyggglappar, vara lomhörda och helt ha isolerat er från verkligheten.

Både Vänstern och Miljöpartiet har yrkanden i partimotioner som vi från alliansen var beredda att stödja. Men det var inte riktigt så ni hade tänkt er. Det blir lätt lite obehagligt för er om ni riskerar att få igenom era förslag. Så jag förstår faktiskt inte varför ni bryr er om att lägga fram några förslag när ni ändå inte hade tänkt att följa upp dem och helst inte ville ha igenom dem.

Herr talman! I betänkandet finns det 15 reservationer. Åtta av reservationerna är gemensamma för den borgerliga alliansen, där vi i stort sett har samma uppfattning om kriminalvården. Det är vi faktiskt ganska stolta över.

I reservation 1, en ganska lång reservation, för vi fram våra övergripande synpunkter på en väl fungerande kriminalvård. I övriga gemensamma reservationer har vi synpunkter på mer specifika frågeställningar.

Naturligtvis står vi moderater bakom samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall bara till reservation 1.

Herr talman! Kriminalvården har riktigt rejält varit i fokus för den politiska debatten under det senaste året. Interner har avvikit och fritagits. De omfattande återfallen i brott efter avtjänat straff och platsbristen på häkten och anstalter har varit uppe i debatten. Kritiken har funnits inte bara i medier och bland allmänheten eller bland oss i oppositionen utan också i en hel rad ganska kritiska offentliga rapporter där de brister och problem som finns har dokumenterats.

Hur kriminalvården fungerar är en kärnfråga i en rättsstat. Medborgarnas trygghet och tilltro till rättssamhället påverkas väldigt mycket av detta. Det är viktigt att kriminalvården har mål och att man når de målen. De senaste årens utveckling är därför oroande. Det är viktigt att man kan ta tag i problemen och göra något åt dem.

Herr talman! Narkotikan är, och har länge varit, ett stort problem på landets fängelser. Av de personer som år 2003 togs in som nya på anstalt var ungefär 60 % missbrukare av narkotika.

I ett interpellationssvar för några veckor sedan sade justitieministern: ”Regeringen har även satsat stora resurser på att bekämpa narkotikamissbruket bland kriminalvårdens klienter.”

Det är naturligtvis en bra och nödvändig ambition. Men om jag inte minns fel var kriminalvårdens bedömning att den här satsningen, trots sin storlek, var alldeles för liten.

Bara för några veckor sedan kom Brås utvärdering av narkotikasatsningen. Tyvärr är bedömningen att satsningen icke har varit så framgångsrik som jag förmodar att vi alla här skulle önska. Jag är naturligtvis den förste att beklaga resultatet. Justitieministern undviker i vanlig ordning att svara på frågan om vilka framtidsvisioner han har och vad han ska göra åt det här. Jag tycker att den tystnaden är ganska anmärkningsvärd.

Därför vore det bra om Helena Frisk i stället i sitt anförande här i dag ville redovisa hur hon och den socialdemokratiska gruppen i justitieutskottet har tänkt sig att vi ska förbättra kampen mot narkotikan i våra fängelser. Den stora narkotikapengen har ju inte gjort den nytta som man förväntade sig. Det är bara att läsa innantill i sammanfattningen av Brås rapport.

Herr talman! Vi moderater anser att det är dags att lägga ut mer av verksamheten i våra anstalter på entreprenad. Jag sticker inte under stol

med att vi inte är främmande för att göra försök med att lägga ut hela anstalter på entreprenad. Där fick ni väl något att hugga i, eller hur?

Självklart måste drift och myndighetsutövning skiljas åt i de här fallen. Myndighetsutövning kan aldrig, och ska inte, läggas ut. En ordning där man skiljer på vården och myndighetsutövningen är bra, för då blir personalens olika roller tydliga. Det finns exempel på anstalter utomlands där detta fungerar alldeles utmärkt.

Själv har jag haft förmånen att få vara i England och se hur man lade ut hela bygget och driften av en anstalt på entreprenad. Man hade ett hyresavtal med entreprenören. Efter 30 år återgår anstalten i samhällets ägo. Vill man sedan förlänga driftsavtalet så går det bra. Det fanns en tydlighet mellan dem som var repressiva och som jobbade på anstalten och dem som var vårdare. Jag tror att det skulle vara intressant att följa detta. Jag tror nämligen att resultatet är ganska bra.

I dessa tider när kriminalvården förhandlar med Specialfastigheter hade det kanske inte varit så tokigt att kunna förhandla med någon annan. Som de flesta av er vet behöver kriminalvården förhandla ned sina hyror. Det handlar om ungefär 80 miljoner. I lilla Blekinge, till exempel, är årshyran i dag 2,1 miljoner kronor. Den vill Specialfastigheter höja till 3,1 miljoner kronor – vilken hyresvärd!

Hade det varit allmännyttan eller en privat hyresvärd skulle det ha blivit ramaskrin. Det är ju en hyreshöjning med nästan 50 %, men så går det när man har bara en hyresvärd att förhandla med. Med den ekonomi som kriminalvården har borde det naturligtvis snarare handla om en hyressänkning.

Herr talman! Vi anser att elektronisk övervakning med GPS ska provas vid vissa permissioner. Tekniken borde också kunna användas på personer som har besöksförbud och som överträder detta. Vi är flera i denna kammare som i ett antal år har drivit frågan. Men hela tiden får vi bara svaret att tekniken inte är färdigutvecklad och så vidare – detta trots att tekniken har funnits i ett antal andra länder. Nej, vad som inte är vidareutvecklat är viljan att göra någonting nytt!

Då det gäller att hålla exakt koll på våra fiskebåtar är GPS-tekniken utvecklad. Det är lite lätt att tro att utskottsmajoriteten här tycker att det är viktigare att hålla exakt koll på var varje fiskebåt befinner sig än att ha kontroll på var dömda brottslingar befinner sig när de befinner sig på platser där de inte ska vara. Jag kan inte göra någon annan tolkning.

Herr talman! Arbetet med att utvisningsdömda ska avtjäna sina fängelsestraff i sina hemländer går trögt även om – det ska medges – antalet ökar för varje år. Regeringen och justitieministern måste öka trycket på de länder som vi har avtal med. Då det gäller länder som är med i EU, i samma sammanslutning som vi är med i, borde det, tycker jag, vara självklart att överföringen går att göra omedelbart så fort det finns en lagakraftvunnen dom. Här har regeringen faktiskt en hel del arbete att utföra.

Herr talman! Det finns många skäl till att utvisningsdömda ska avtjäna sina straff i sina hemländer:

- vår överbeläggning naturligtvis,

- att det är lättare att förbereda frigivningen, vilket är så viktigt för svenska fångar och kanske också för utländska fångar, samt
- att, då det gäller en del länder, en ökad överflyttning till hemlandets fängelser faktiskt kommer att ha en avskräckande inverkan på att komma hit och begå brott – en anledning som icke helt ska föraktas.

Avslutningsvis, herr talman, kan jag inte låta bli att kommentera en liten följetong i sammanhanget, nämligen utvisningsdömdas hemresor. För oss i den borgerliga alliansen är det ofattbart att man inte har rätt att hålla inne pengar för att den utvisningsdömde ska klara sin hemresa. Inte heller kan jag detta år, herr talman, undanhålla kammaren och protokollet majoritetens motivering:

”Det är rimligt att den som döms till utvisning också betalar för hemresan, något som också är innebörden av gällande lagstiftning, dels följande. För att tvinga en intagen att betala resan med i anstalten intjänade medel krävs det en reglering motsvarande den som nu gäller i fråga om ersättning för uppsåtliga förstörd egendom som tillhör anstalten. Som skäl för en sådan ordning kan i och för sig anföras att den typ av fordran som motionärerna tar upp har ett så nära samband med straffverkställigheten att det framstår som rimligt att staten kan tvinga fram betalning. Samtidigt finns det skäl som talar emot en sådan ordning.”

Herr talman! Med risk för att jag upprepar något jag redan sagt vill jag säga följande. Senast jag var på Liseberg fanns det en attraktion kallad Å ena sidan, å andra sidan. Jag tycker att utskottets motivering har lite av den attraktionens karaktär. Varför säger ni inte rakt ut vad ni vill? Jag skulle uppskatta om Helena Frisk kunde klargöra för mig de olika turerna i majoritetens förslag om avslag när det gäller den ganska självklara saken att man, om man suttit i svenskt fängelse och haft inkomster, borde lägga undan några slantar till hemresan.
(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

11 § Frågestund

Anf. 36 TREDJE VICE TALMANNEN:

Då var det dags för den här veckans frågestund. Vi hälsar följande statsråd välkomna: Näringsminister Thomas Östros, socialminister Berit Andnor, statsrådet Carin Jämtin, statsrådet Jens Orback och statsrådet Ibrahim Baylan.

Näringsminister Thomas Östros besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget verksamhetsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Prot. 2004/05:88
10 mars

Frågestund

Stopplagens följer för sjukvården

Anf. 37 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Frågan gäller i hög grad det sociala fältet, men jag tror i och för sig att det inte är socialministerns ansvarsområde. Hon och Thomas Östros får väl avgöra vem av dem som ska svara.

Det gäller en i hög grad aktuell fråga. För en timme sidan presenterade regeringen tillsammans med sina stödpartier en lagrådsremiss som handlar om att införa en stopplag inom sjukvården när det gäller privat verksamhet, framför allt sådan som är vinstdrivande.

Min fråga är: På vilket sätt blir sjukvården bättre och operationsköerna kortare med hjälp av denna lag?

Anf. 38 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Allas rätt till bra högkvalitativ sjukvård på lika villkor är en grundläggande fråga för socialdemokratin och regeringen. Vi vill absolut inte ha en utveckling där vi riskerar att marknadskrafterna kommer in i sjukvården, i både produktionen och fördelningen av sjukvård, på ett sådant sätt att vi kommer ifrån allas lika rätt. Det är grunden till att vi säger nej till en kommersialisering av sjukvårdssektorn i Sverige. Det är viktigt att varje landsting i Sverige kan erbjuda offentliggjord sjukvård till sina medborgare.

Dessutom säger vi absolut nej till att sälja ut våra universitetssjukhus som vi som medborgare har investerat i under mycket lång tid. Vi har byggt upp kunskande, tradition och kapacitet. Det får inte säljas ut till marknaden.

Men Folkpartiet står för något annat. Man vill öppna upp för en rad privatiseringar av sjukvården och därmed öppna upp för att också privata sjukvårdsförsäkringar växer som företeelse i Sverige. Och vad händer då? Jo, det blir så att den som har bäst försäkring och mest pengar får sjukvård först. Det menar jag vore en mycket orimlig utveckling. Därför lägger vi fram förslag som syftar till att bevara den allmänna, fina och likvärdiga sjukvården för alla.

Anf. 39 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Min fråga var på vilket sätt svensk sjukvård blir bättre och operationsköerna kortare. Jag misstänkte att det skulle bli svårt att få ett svar på den frågan, och det fick jag ju inte heller. Men statsrådet har en chans till.

Sedan har han förstås helt fel i sak. Det är när man ser till att sjukvården fungerar sämre och vårdköerna blir längre som man får privata sjukvårdsförsäkringar. Om man har en fungerande vårdgaranti, som vi hade under den borgerliga regeringen, blir det mycket svårare att sälja privata sjukvårdsförsäkringar.

Nu tror jag inte att statsrådet är så okunnig att han blandar ihop det här, utan det sker förstås helt medvetet från hans sida när han blandar ihop frågan om man ska ha privat finansiering av sjukvården och privat produktion eller offentlig produktion.

För oss socialliberaler är det självklart att vi ska ha en bra välfärdsstat med en god sjukvård för alla som vi finansierar gemensamt. Den ska vara så bra att efterfrågan på privata vårdförsäkringar blir mycket liten.

Det som skiljer oss från Socialdemokraterna är att ni vill ha så mycket som möjligt i offentlig produktion. Så har det varit hela tiden. Vi har fått fösa er framför oss när det har gällt privata vårdcentraler och privata förskolor, och i dag gäller debatten privata sjukhus. Men försök inte att förvirra begreppen!

Anf. 40 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vi gick till val på vårdgarantin. Vi ville se till att man skulle ha en nationell vårdgaranti som garanterar medborgarna den behandling och den omsorg som de behöver. Det inför vi nu till hösten, och det gör vi genom att använda oss av vårt offentliga sjukvårdssystem.

Det vi är bestämt emot, det vi går till val på och det vi har en hård debatt om med bland annat Folkpartiet, är att införa gräddfiler i sjukvården. Vi vet att det finns en mycket stark folklig uppslutning kring likvärdiga villkor, lika rätt och lika tillgänglighet i sjukvården. Det finns en mycket stark folklig uppslutning kring att inte låta vinstintresset vara det som styr fördelningen av sjukvården.

Därför lägger vi fram förslag om att alla landsting måste se till att ha en egenägd sjukvård. De får gärna arbeta med många entreprenörer, men de får icke sälja ut universitetssjukhus som vi har investerat i under så många år.

Jag är övertygad om att vi har en mycket stark folklig uppslutning bakom detta. Men, Folkpartiet, låt oss ta en diskussion om det med människor runtomkring i landet.

Kvinnors löner

Anf. 41 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till jämställdhetsminister Jens Orback.

Jag har några påståenden som jag gärna vill testa på jämställdhetsministern. Det går bra att bara nicka bifall.

Det första påståendet är: Det är bra med företagare. Ja, det tror jag att Jens Orback också tycker.

Det andra påståendet: Det är bra med fler kvinnliga företagare. Det nickar Jens Orback och hela gruppen här bifall till – mycket bra.

Det tredje påståendet: Jämställdheten främjas av fler kvinnliga företagare. Det var en nick där också.

Då vill jag ställa min fråga som jag vill ha ett muntligt svar på. Ministern har själv drivit företag och vet att det är ett sätt att värna sin frihet, även om det är mycket slit. Det jag undrar är: Anser ministern att det stämmer att kvinnor i gemen har låga löner, i alla fall lägre löner än män?

Anf. 42 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Den sista frågan var huruvida det stämmer att kvinnor har lägre löner än män. Jag nickade instämmande på alla dina frågor, och jag kunde notera att också näringsministern nickade.

Det är bra att kvinnor har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter som män i det här landet. Kvinnor har sämre löner i Sverige. Man brukar säga att vi inte kan hänvisa 8 % till något annat skäl än diskriminering på grund av kön.

Den andra stora löneskillnaden är ju att de som arbetar på kvinnodominerade arbetsplatser generellt är lägre betalda. Därför är det väldigt viktigt att vi nu, när vi går in i en lönerörelse som är arbetsmarknadens parter huvudansvar, satsar på kvinnors löner.

Den frågan var enkel att besvara. Kvinnor har generellt sett 18–20 % mindre i lön. Men det kommer säkert en följdfråga från dig, och den ser jag fram emot.

Anf. 43 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Ja, det är riktigt. Det blir fler frågor och kanske också ett påstående.

Handelns utredningsinstitut har tittat på det här. Det finns också offentliga utredningar som visar att kvinnor i offentlig sektor tjänar bara 70 % av vad männen tjänar. Om man går över från offentlig till privat sektor tjänar kvinnor mer, runt en tusenlapp i månaden. Nu är de här uppgifterna något år gamla, men de är fortfarande aktuella.

När kvinnor går från arbete inom offentlig sektor, så att säga röstar med fötterna och går över till olika bemanningsföretag där de äntligen känner sig uppskattade, får bättre lön och mer att säga till om, vad svarar då vänstermajoriteten på det? Jo, med olika stopplagar, och inte bara det som Bo Könberg fick någon form av svar på tidigare.

I går debatterade näringsutskottet olika frågor om kvinnors företagande. I den så kallade motionsslakten händer det inte så mycket, så man hänvisade till ett uttalande från i fjol, att man från regeringens sida vill skapa en särskild bolagsform utan särskilt vinstsyfte som ska komma att användas för kvinnors företagande inom områden som domineras av offentlig sektor.

Kvinnor ska alltså inte få tjäna pengar. De ska ställa upp mer eller mindre ideellt. Är det så det ska vara, att män fortsättningsvis ska få tjäna mera än kvinnor?

Anf. 44 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Jag kan ju börja med att svara nej på den sista frågan. Män ska inte tjäna mer pengar för att de är män. Men jag tror att man blandar ihop två saker här. Stopplagen handlar om akutsjukvården. Vi har inte gått emot att en del av primärvården läggs ut på läkare, kooperativ och privata alternativ. Men när det gäller akutsjukvården vill vi inte ha en gräddfil.

Jag vill också skicka tillbaka att det finns en del löneskillnader, men tittar vi på den privata sfären – på fastighetsanställda och handelsanställda – är det till och med så att Kommunal ligger en bra bit över, och jag hoppas att Kommunal ska ligga ännu mer över efter den här avtalsrörelsen och bli ett föredöme för de privata näringarna.

När jag nu ändå pratar om näring så vill jag säga att det väl är i näringslivet som det finns väldigt mycket att göra. Vi har i dag 300 vd:ar i de största bolagen. Tre stycken är män. Det är otillständigt. Nej, nu sade jag fel: Tre stycken är kvinnor! Att tre stycken är män vore möjligen en vision, men det innebär obalans det också!

Sveriges vapenimport från Vitryssland

Anf. 45 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! I ett av våra närmaste grannländer hålls folket fångat av en brutal diktator, en tyrann som inte drar sig för att ogiltigförklara val, förbjuda partier eller helt sonika beordra mord på motståndare. Senast visades det här i Kalla fakta häromdagen. I Vitryssland längtar människor efter frihet men hålls isolerade. Detta land köper Sverige vapen ifrån.

När jag tidigare tagit upp det här i riksdagen och efterlyst en lag som reglerar att Sverige borde köpa vapen bara från demokratiska länder har olika ministrar sagt nej. Sverige borde inte med skattemedel gynna tyranner på det här sättet.

Min fråga är därför, fru talman, till näringsministern, som i dag svarar på allmänpolitiska frågor, om regeringen tänker ändra sig och se till att Sverige slutar finansiera samvetslösa regimer som inte drar sig för att använda vapen mot sitt eget folk.

Anf. 46 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt mig, när det gäller frågan om Vitryssland och det styre som finns där, inleda med att socialdemokratin som rörelse varit mycket aktiv för att stötta de demokratiska krafterna i Vitryssland. Också regeringen är tydlig i kritiken mot det som händer i Vitryssland.

Sedan är det riktigt att det finns en viss import, enligt uppgift import av kikarsikten, från Vitryssland. Det är också riktigt att det icke är förbjudet enligt de regelverk som vi har i dag. Jag jobbar själv inte konkret med den frågeställningen men tar med mig frågan och diskuterar med berörda inom Regeringskansliet.

Jag tycker inte att det är lämpligt att ha en generell princip som gör att vi inte kan inhandla exempelvis kikarsikten från länder vilkas regimer vi samtidigt kritiserar. Det måste göras en individuell bedömning av vilka länder vi ska handla med i de här fallen.

Anf. 47 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Tack, ministern, för det svaret! Vi som besökt Vitryssland och mött vitryssarna vet ju att de, precis som alla andra folk, längtar efter en helt annan framtid än den nuvarande. De indoktrineras ju i dag av regimen med en hemkockt brygd, brygd på kommunism, nationalism och främlingsfientlighet.

Frågan är därför vad som egentligen är viktigast för den socialdemokratiska regeringen. Näringsministern ger en liten öppning här men skyndar sig snabbt att stänga till den. Vad är viktigast: att köpa vapen och därmed vara med och finansiera en diktatur eller att fullt ut, utöver de insatser som kristdemokrater, socialdemokrater och andra redan gör i

dag, arbeta för att det vitryska folket ska få uppleva demokrati, mänskliga rättigheter och en naturlig plats i den europeiska familjen? Jag ber att få påminna om att regeringen faktiskt tidigare svikit i liknande frågor, senast när det handlade om vapenhandel med en annan diktatur, Kina.

Frågan är: Är ministern och regeringen beredd att fullt ut stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter och sätta stopp för den här vapenimporten, eller är profiten och det låga priset viktigare än mänskliga rättigheter?

Anf. 48 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Nu vidgar Torsten Lindström frågan till: Ska vi handla med länder som inte är demokratier? Jag tolkar Torsten Lindström så att han närmast tycker att Sverige icke ska handla med länder som inte har demokratiska system.

Regeringen är mycket engagerad i frågan om att driva på demokratisk utveckling globalt. Vi gör det via biståndspolitiken, utrikespolitiken och via vårt medlemskap i Europeiska unionen. Men vi menar också att handel som sådan är ett sätt att integrera länder in i ett gemensamt handelsutbyte som möjliggör påverkan. Så resonerar vi när vi handlar med Kina, en kommunistisk diktatur med förtryck av människor. Men om Kina isoleras riskerar det att få en mycket olycklig utveckling. Det behövs snarare mer handel och mer kontakter för att integrera Kina i världsekonomin. Så bör vi göra också med Vitryssland.

När det gäller frågor om import och export av vapen är det en fråga där vi samarbetar mycket tätt mellan flera partier i kammaren för att hitta en bra avvägning av vad Sverige har för intressen och var vi ska sätta stopp vad gäller vilka länder som vi icke handlar med.

Arbetslösheten

Anf. 49 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Vi har sett på tv och läst i tidningar vad vi som jobbar med arbetsmarknadsfrågor länge har varit väl medvetna om, nämligen att vi har en hög arbetslöshet och att vi har en tillväxt i det här landet utan att det blir flera jobb.

Nu vill jag fråga näringsministern vilka särskilda insatser och åtgärder som näringsministern avser att vidta för att öka antalet arbetstillfällen så att människor kan gå från arbetslöshet till ett värdigt liv där man har ett jobb.

Anf. 50 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Margareta Andersson tar upp den allra viktigaste politiska frågeställningen: att bekämpa arbetslösheten. Det är socialdemokratiens hjärtefråga, och det är den fråga som regeringen prioriterar allra högst.

Låt mig först konstatera att när vi lade fram budgetpropositionen i september, för några månader sedan, fick vi kritik av borgerliga partier och av många av marknadens aktörer som sade att den var för expansiv. Vi satsade för mycket på pengar till kommunerna, vi satsade för mycket på mer arbetsmarknadspolitiska åtgärder, vi sänkte skatten för småföre-

tagare och vi vidtog en rad åtgärder för att stimulera ekonomin. Nu håller alla med oss om att det nog var riktigt att göra detta.

Nu har regeringen suttit och diskuterat inför vårpropositionen på Harpsund vilka ytterligare åtgärder vi behöver vidta för att pressa ned arbetslösheten, och det kommer vi att göra. Borgerligheten har ju bara ett svar till de arbetslösa: Försämra ersättningsnivåer och villkor så söker man effektivare och ger sig ut och jagar jobb. Det tror jag inte är en bra lösning för att bekämpa arbetslöshet i Sverige.

Anf. 51 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Det var ett svar som inte gav särskilt mycket av innehåll. Man kommer att göra insatser, men vilka? Och över huvud taget: Hur ska man se till att företagen orkar växa i det här landet?

Jag upplever att de små varslens tyranni nu råder, åtminstone i mitt hemlän, Jönköping. Man kanske inte lägger ned hela verksamheten, men man drar åt, man slimmar och man ser inte till att det blir fler anställda.

Vilka åtgärder avser näringsministern att vidta?

Anf. 52 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det handlar om en rad olika åtgärder. Det handlar om att stötta människor som blir arbetslösa med både en rimlig ersättning och bra arbetsmarknadspolitiska åtgärder så att de kan söka de nya jobben.

Det handlar om att tillsammans med industrin stärka Sveriges konkurrenskraft. Industriproduktionen ökar. Industriinvesteringarna beräknas öka med 20 % detta år. Det finns en framtidstro inom industrin.

Det handlar om att se till att tjänstesektorn nu tar fart. Det är det vi börjar se. Det börjar i storstadsområdena, och det sprider sig. Det gäller först den tjänstesektor som jobbar nära industrin. Den börjar nu anställa. Sedan sprider den sig vidare ut i tjänstesektorn. Vi börjar också se att varslen minskar och antalet lediga platser börjar öka. Men vi är inte nöjda med det, utan vi kommer att vidta ytterligare åtgärder.

Men borgerligheten erbjuder ju inget hopp i detta. Man samverkar inte för att stärka industrins konkurrenskraft – man koncentrerar sig på att försämra för de utsatta människor som hamnar i svårigheter på grund av strukturomvandlingar. Det är inte särskilt attraktivt för medborgarna, tror jag.

Riksdagens manliga nätverk

Anf. 53 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! I tisdags, på den internationella kvinnodagen, presenterade riksdagens manliga nätverk sin plattform. Plattformen omfattar tre punkter: att motverka människohandel för sexuellt utnyttjande, att motverka våld mot kvinnor och att arbeta för jämställdhet i arbetslivet. De män som är med i det nätverket – nu 35–40 stycken – är det därför att vi hävdar att vi män måste bli mycket mer aktiva i den här debatten.

Min fråga till jämställdhetsministern är om jämställdhetsministern är beredd att för det första själv gå med, och för det andra rekommendera sina manliga kolleger, varav i alla fall åtta är tjänstlediga riksdagsledamöter, att gå med i det nätverket.

Anf. 54 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Jag hörde att du räknade upp tre saker som ni vill arbeta med: det sexuella våldet, våldet mot kvinnor och jämställdhet i arbetslivet. Det låter väldigt bra, men innan jag vill säga om jag vill gå med vill jag nog veta lite mer om vad som står i stadgarna. Jag har ingen rädsla för manliga nätverk. Jag tror snarare tvärtom att män också måste med i jämställdhetsarbetet.

Jag vill då passa på och tala om en sak. Den 8 mars var det kvinnodagen. Den 18 mars har jag bjudit in män till en samling. Då bjuder jag in representanter för fackföreningsrörelse, idrottsrörelse och manliga nätverk i Piteå och på andra håll i landet. Det gör jag därför att man ska stötta varandra, utbilda varandra och förstå att det är en fråga om makt.

Utifrån det arbetet hoppas jag att jämställdheten tar ett kliv vidare. Det måste den göra, och det kan den göra om också män engagerar sig. Därför är jag väldigt glad att ni har bildat den här föreningen.

Anf. 55 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Det var bra att du tog det på rätt sätt. Det sade jag för att visa att vi män faktiskt behövs i debatten.

Ett av våra syften är att motverka människohandel för sexuellt utnyttjande. Vi har bland annat i en gemensam artikel undertecknad av manliga ledamöter för samtliga partier sagt: Vi män har ett särskilt ansvar eftersom majoriteten av köparna är män. Vi har ett ansvar att motarbeta de underliggande mönstren och verka för en reell jämställdhet som innebär att alla människor oavsett kön eller ursprung har samma värde.

Vi vill utmana alla män att verkligen sätta sig in i frågan, att föra debatten i sammanträdesrummen, på verkstadsgolvet, på byggnadsställningarna, på affärsresorna och i alla andra sammanhang. Vi vill ta upp diskussionen och försöka att tränga igenom de vanliga klyschorna om jämställda köpare och säljare. Vi måste våga ta upp diskussionen även i de mest obekväma situationerna.

Min följdfråga är: Tar regeringen upp diskussionen med sina kolleger även i de mest obekväma situationerna?

Anf. 56 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! De frågorna tar jag upp överallt. Ibland uppfattar man det som att det kan vara en obekväm diskussion. Det gäller till exempel prostitution och människohandel om man befinner sig på ett ministermöte i Europa. I Europa och i delar av världen går utvecklingen åt motsatt håll.

När jag talar om en sexköpslag som gör att vi förbjuder köp av sexuella tjänster skakar man på huvudet och säger: Det här är världens äldsta yrke. Men när man sitter ned en timme och talar om att det handlar om mäns våld mot kvinnor och att det går att förändra förstår också till slut ministrar och andra som befinner sig i länder där prostitutionen är legaliserad att man kan se det på ett annat sätt.

Man kan förändra, och politik är viljan att förändra.

Frågestund

Anf. 57 KAJ NORDQUIST (s):

Fru talman! Det här är en fråga om den svenske medborgaren Minas Ibrahim al-Yousifi som är kidnappad i Irak. De som har kidnappat honom har naturligtvis ingen som helst respekt för mänskliga rättigheter och demokrati och för de åtta miljoner irakier som tog möjligheten att rösta fritt nyligen. Jag undrar hur läget är i dag. Vad gör regeringen, och vad händer just nu?

Anf. 58 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är en mycket allvarlig fråga. Det är en fråga som den svenska polisen arbetar med i samarbete med utrikesförvaltningen. Det är viktigt att jag inte säger mer än så av hänsyn till att för mycket av diskussion kring detta kan försvåra för den här personen.

Anf. 59 KAJ NORDQUIST (s):

Fru talman! Vi drar väl alla våra strån till stacken på vårt sätt. Min partikamrat här i riksdagen Mariam Osman Sherifay har i dag åkt till Medelhavsparlamentet – MPA på engelska – och Medelhavsparlamentets generalförsamling. Hon avser där att på olika sätt verka i den här frågan. Det gör hon bland annat genom att träffa människor och försöka bygga nätverk.

Hon har också tillsammans med ordföranden i det muslimska rådet i Sverige vädjat till det sunnimuslimska prästerskapet att släppa den svenske medborgaren utifrån humanistiska principer och också principer i islam. Det tycker jag är oerhört väsentligt att vi på olika sätt kan göra.

Anf. 60 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag delar helt Kaj Nordquist uppfattning att det krävs aktivitet från många och att man genom opinionsbildning, frivilliga krafter och i politiska partier driver denna fråga.

Från regeringens sida vill jag inte säga mer än hur arbetet nu går till. Polisen är inkopplad, och utrikesförvaltningen stöder arbetet.

Drogtest i skolan

Anf. 61 TORKILD STRANDBERG (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till skolministern. För att kunna bekämpa ett narkotikamissbruk måste man känna till det. Känner man inte till ett missbruk kan man heller inte göra någonting åt det.

I Helsingborgs kommun har man därför infört drogtest på vissa av gymnasiets linjer. Detta har Skolverket kritiserat, och det hävdar att det står i strid med gällande rätt.

Jag vill därför fråga skolministern om han avser att vidta några åtgärder för att drogtest i skolan ska bli tillåtna.

Anf. 62 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Jag känner inte till det enskilda fallet i Helsingborg och kan därför inte heller kommentera det. Generellt sett skulle jag finna det mycket olyckligt om vi skulle börja ha generella narkotikatest.

Det är redan så i dag i skolans styrdokument att man ska ha en god diskussion kring narkotika- och drogfrågor för att hjälpa till att förebygga missbruk av olika sorter. Det kan handla om alltifrån alkoholmissbruk till missbruk av både lätta och tunga droger.

Men några generella narkotikatest kan jag inte tänka mig att vi ska införa i den svenska skolan.

Anf. 63 TORKILD STRANDBERG (fp):

Fru talman! Min följdfråga blir i så fall hur skolministern avser att bekämpa ett okänt missbruk.

Man gjorde dessa test i Helsingborg. Vid ett tillfälle testade man 150 elever. Av dessa 150 upptäckte man ett drogmissbruk hos 13 elever hos vilka det var fullständigt oväntat. Hos 13 av 150 elever fanns ett okänt och oväntat narkotikamissbruk.

Det är säkert bra med samtal och diskussioner i klassrummen, skolministern, men ett okänt missbruk kan inte bekämpas. Hur hade skolministern upptäckt missbruket hos de 13 eleverna i Helsingborg?

Anf. 64 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! För den socialdemokratiska regeringen är tryggheten i skolan oerhört viktig. Det är också därför vi har klara och tydliga instruktioner i våra styrdokument för skolan. Man ska ta en ordentlig diskussion om droger och drogers verkan.

Men att från det gå till allmänna och generella drogtest i hela skolsystemet därför att vi vet att vi har både vuxna i vårt samhälle men tyvärr också ungdomar som missbrukar droger är att vidta en alltför drastisk åtgärd.

Det skulle vara ett stort ingrepp i den enskildes integritet om man på grund av att vi tyvärr har ett fåtal som hamnat i drogmissbruk skulle säga att de 1,2 miljoner elever vi har i vårt land ska genomgå generella drogtest. Det är ett alltför stort ingrepp.

Om det är någonting som Folkpartiet driver visar det återigen hur långt Folkpartiet har gått till höger. Man har lämnat socialliberalismen och allt som handlar om att respektera varandra därhän.

Infrastrukturpaketet till Trollhättan

Anf. 65 ELIZABETH NYSTRÖM (m):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Thomas Östros.

I fredags kom beskedet om framtiden för bilfabriken i Trollhättan. Det var ett besked som mottogs väl. Alla hade hoppats in i det längsta att Saabfabriken skulle få fortsätta att tillverka Saabbilar och leva upp till den gamla slogan: Saabs värde varar.

Så blev nu inte fallet. Men tillverkningen ska till viss del fortgå i Trollhättan till år 2010 enligt GM:s löfte. Nu oroar sig många i Trollhättan för, vilket är naturligt, om regeringen kommer att hålla sitt löfte om

Trollhättepaketet. Det gäller utbyggnaden av riksväg 45 och järnvägen till Göteborg.

Min konkreta fråga till ministern är därför: Kommer det infrastrukturpaketet man gjort upp om att genomföras på utlovad tid?

Anf. 66 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag besökte Trollhättan i fredags. Jag träffade fackliga organisationer, kommunalråd från Trollhättan och närliggande kommuner och företagsledningen. Från regeringens sida står vi väldigt starkt vid Trollhättan och det paket som vi har lagt fram för att stärka Trollhättan.

Det handlar om att riksvägen till Göteborg blir fyrfilig. Det handlar om investeringar i tågtrafiken. Men det handlar också om stora satsningar på forskning och utveckling med bilindustrin i regionen. Det är ett väldigt viktigt arbetssätt att samverka tillsammans.

Det finns också ett framtidshopp även bland centerpartister och folkpartister som samarbetar med socialdemokraterna i regionen om att Saab-fabriken kommer att kunna få en bra framtid. Man kommer fortsättningsvis att tillverka Saab och också andra bilmodeller, och man har möjlighet att få tillverka prestigebilar inom GM.

Avgörande för Saabs utveckling är försäljningen av Saabbilar till kunderna. Vi står fast vid att samverka med fordonsindustrin. Det finns en mycket framgångsrik sådan i Sverige. Borgerligheten har lagt fram förslag om att inte samverka och inte satsa på gemensamma forskningsprojekt. Det är skillnaden mellan oss.

Anf. 67 ELIZABETH NYSTRÖM (m):

Fru talman! Jag kan inte tacka för svaret, för jag fick inget direkt svar på min fråga.

Utbyggnaden både av vägen och av järnvägen borde ha skett för mer än tio år sedan. Det blev till slut en lösning i panik. Pengar har nu tagits från andra angelägna projekt som finns i den gällande infrastrukturplanen. Många andra står utan de nödvändiga vägsatsningar som utlovats.

Nu först har man tillsatt arbetsgrupper och strategigrupper för att få ett handlingsprogram för den svenska bilindustrin, som ministern nämnde. Arbetslösheten stiger och sysselsättningen står stilla. Jag vet att många kommuner står inför stora problem. Min fråga blir därför om regeringen har en plan, så att man har bättre framförhållning i fortsättningen, och vad gör regeringen för att det ska skapas nya arbeten och företag?

Anf. 68 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Sverige har en mycket framgångsrik fordonsindustri. Vi har fyra världsberömda märken som produceras, utvecklas och tillverkas i Sverige. Tre av dem går bättre än någonsin.

Volvo – både när det gäller personbilar och lastvagnar – och Scania säljer mer än någonsin och går mycket bra. Volvo Lastvagnar anställde 2 000 personer under förra året. Det fjärde märket, Saab, har haft lönsamhetsproblem under tio år, men får nu en möjlighet att utveckla sin produktion och tillverkning. Man säger att Saab är ett svenskt bilmärke som ska utvecklas i Sverige och produceras i Trollhättan. Det tycker jag är att ge en framtidschans, och det tycker också borgerliga politiker i re-

gionen. Men på det nationella planet verkar man vilja göra allmänpolitik av detta, när borgerligheten i denna kammare i själva verket lägger fram förslag om att ta bort pengar från forskningsstatsningar som är riktade mot fordonsindustrin. Det är inte ett klokt sätt att hantera viktiga industriella frågor.

Prot. 2004/05:88

10 mars

Frågestund

Hivsmittade barn i Afrika

Anf. 69 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till biståndsmminister Carin Jämtin. Det handlar om barn och hiv/aids.

Som riksdagsledamot har jag haft förmånen att få besöka flera länder nere i Afrika. Bland annat har jag fått besöka barnhem och träffa barn som har drabbats av hiv/aids. Har man en gång hållit ett sådant barn i sina armar och sett det i ögonen har man en skyldighet att vara detta barns röst, både mot den egna regeringen och mot andra länders regeringar.

UD har gett ut en skrift som heter *Barn som drabbas av hiv/aids*. Den kan man finna på hemsidan. Där står bland annat att investering i framtida generationer är en svensk strategi. Därför vill jag fråga biståndsmministern: Är hon beredd att ge mer medel så att gravida och nyförlösta kvinnor får möjlighet att få bromsmediciner i de länder som är drabbade av hiv/aids?

Anf. 70 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Rosita Runegrund tar upp en fråga som är helt central i det svenska biståndssamarbetet. Och precis som hon beskriver kan man känna sig hopplös när man träffar barn som har drabbats av en sjukdom som kommer att leda till att deras liv troligen blir mycket kort. Därför ska vi göra det bästa vi kan av utvecklingsarbetet, så att det blir så bra som möjligt. Det är det ena.

Det andra vi måste göra är att förhindra att fler barn drabbas av hiv. I aidsarbetet måste vi jobba både med information, med medicinering av de drabbade och med forskning på olika sätt för att ta fram ett vaccin. I detta sammanhang måste de prioriteringar som rör information och medicinering på landnivå göras av de länder vi samarbetar med. I den dialogen för vi självfallet fram barns och gravida kvinnors rättigheter till medicinering.

Anf. 71 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Det låter väldigt bra att man för fram detta och att man säger att man gör det i dialog med fattigdomsstrategierna.

Experter vid en konferens i Addis Abeba 2003 varnade för att upp till 15–25 % av barn i tolv av Afrikas länder kommer att bli föräldralösa. Jag frågar återigen: Är ministern beredd att mer kraftfullt sätta in resurser så att gravida får möjlighet till bromsmedicin, så att det blir något vi kan mäta? Vi vet ju att mer pengar i dag avsätts till bistånd. Är ministern beredd att ge mer pengar till detta?

Anf. 72 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Sverige har under flera år haft bekämpningen av hiv/aids som en huvudprioritering inom biståndssamarbetet. Vi har i det sammanhanget som en del i alla våra landsstrategier att man ska prata och att man lovar att ställa krav på att det ska finnas både information, medicinering och satsning på unga flickor, som ju också drabbas, och på barn.

Att det behövs mer pengar till aidsområdet är helt uppenbart. På måndag i nästa vecka påbörjas på svenskt initiativ den första påfyllningskonferensen någonsin för att fylla på den så kallade globala fonden mot aids, tbc och malaria. Självfallet tar aids upp den största delen av fondens utrymme. Att det behövs mer pengar är vi helt medvetna om.

Tyvärr räcker inte ens den stora svenska biståndsbudgeten här. Den viktigaste frågan är faktiskt att få andra länder att också ekonomiskt prioritera aidsbekämpning i sina biståndsbudgetar.

Förmånssystem för speciallivsmedel

Anf. 73 CATHARINA BRÅKENHIELM (s):

Fru talman! Jag har en fråga till socialminister Berit Andnor.

Vi har ett system för högkostnadsskydd som är kopplat till sjukdom och funktionshinder. Men en stor patientgrupp har behov som inte täcks av högkostnadsskyddet. Det är alla de som behöver speciallivsmedel för att kunna fungera och må bra. Det system som i dag finns för denna grupp fungerar dåligt.

Det har gjorts ett antal utredningar. 1999 kom utredningen *Mat som medicin*, där man bland annat föreslog att ett medicinskt konstaterat behov av speciallivsmedel skulle jämföras med behov av läkemedel och att man då skulle få samma samhällsstöd. De utredningar som har gjorts har legat länge hos regeringen, och några lagförslag har ännu inte lagts fram. Det finns en stor grupp som tålmodigt väntar på en förändring.

Min fråga till ministern är: Avser ministern att komma med något förslag till ett mer rättvist förmånssystem för speciallivsmedel?

Anf. 74 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Precis som Catharina Bråkenhielm säger är det väldigt viktigt att de som till följd av ett funktionshinder har ökade kostnader för kost liksom för mediciner och hjälpmedel i övrigt inte drabbas mer än andra på grund av detta. Det är en anledning till att regeringen har haft en utredning tillsatt som har arbetat just med frågor som rör merkostnader till följd av funktionshinder.

Hjälpmedelutredningen lämnade sitt betänkande i slutet på förra året. Nu är det föremål för ett beredningsarbete. Remisstiden löper fortfarande – vi är nu inne i de sista dagarna – och därefter kommer vi att bereda denna fråga vidare i Regeringskansliet. Därefter kan regeringen återkomma i denna fråga.

Anf. 75 CATHARINA BRÅKENHIELM (s):

Fru talman! För mig är det bara viktigt att det händer något, så att man verkligen jämför detta och att till exempel de människor som har behov av sondmatning vid anorexi eller liknande inte drabbas av jätte-

höga kostnader. Man har ju en konstaterad sjukdom som man kan leva drägligt med om man får rätt kost. Jag ser fram emot att det kommer ett bra förslag.

Prot. 2004/05:88
10 mars

Frågestund

Ideella krafter

Anf. 76 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Att människor tar egna initiativ är en grundförutsättning för utveckling. Vi måste forma ett samhälle som tacksamt tar emot och stöttar frivilliga initiativ. I dag behandlas de ideella krafterna mycket styvmoderligt av staten. Vad den ena handen ger tar den andra raskt tillbaka.

Jag och en kollega har i dag presenterat en rapport som vi har döpt till *Ideella lyftet*. Vi pekar där på ett stort antal förslag på vad som kan göras för att lyfta fram de ideella krafterna.

Det handlar till exempel om att få sunda och rättvisa spelregler mellan samhället och föreningslivet, att pröva möjligheten till avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer, att se på upphandlingsreglerna, att se på forskningen kring den sociala ekonomin som är eftersatt och att stoppa idéer om att momsbelägga ideell verksamhet där det hör hemma – i papperskorgen.

Min fråga till Jens Orback är om han delar min och Centerpartiets uppfattning att vi behöver stärka de ideella krafterna.

Anf. 77 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! De ideella krafterna är mycket viktiga. Jag har ett förflutet för inte så länge sedan från den kommunala sektorn. När det gäller omsorg sköts den i dag väl av kommunerna, men den sköts till 80 % av anhängarna. I den stadsdel där jag jobbade var vi väldigt noga med att stötta de ideella krafterna. I det fallet handlade det om en centralorganisation som heter Viljan dit man kunde vända sig.

Jag vill också se på detta i ett nationellt perspektiv eftersom föreningsrörelsen är vår demokratiska infrastruktur. Vi tittar just nu, utifrån en utredning om att stötta föreningslivet inom ramen för Samsam som Kenneth Johansson säkert känner till, på hur vi kan förbättra stödet för de ideella krafterna just för att de är demokratins infrastruktur. Om vi inte får dem att mötas med våra andra ambitioner då stannar den demokratiska processen upp. De ideella krafterna är mycket viktiga där.

Jag ska i mitt nästa inlägg komma tillbaka till hur man får skilja på detta och de betalda insatser som också måste göras.

Anf. 78 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Föreningslivet, Folkrorelse-Sverige och den sociala ekonomin betyder mycket. Det verkar vi vara överens om. Jag vet av egen erfarenhet från det politiska föreningslivet, men också från den samlade bygdegårdsrörelsen i landet och även från andra sammanhang, att det alltför ofta finns en ideologisk skillnad där vänsterkrafterna, om jag får uttrycka det så, förlitar sig på det offentliga och ropar på mer stat och mer kommun medan Centerpartiet, och även andra borgerliga partier, ser ett egenvärde i att människor engagerar sig och deltar med eget arbete.

Jag tolkar Jens Orbacks svar med exemplen från välfärdsområdet så att det finns ett intresse och en öppning för att vi ska stärka även de ideella krafterna på det området. Jag tolkar det positivt. Vi har nyligen lagt fram en rapport om volontärverksamhet. Det är exempel på ett område där man kan gå vidare.

I budgetpropositionen sägs att en utredare ska se på den statliga folk rörelsepolitiken. Min fråga är: Hur bevakar Jens Orback att det blir bredd, att det inte blir *en* utredare utan att det blir ett brett engagemang?

Anf. 79 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Utredningen har i uppdrag att lyssna till hela Förenings-Sverige så jag tror att det blir bredd i den utredningen.

Den ideologiska skiljelinje som Kenneth Johansson pekar på kanske jag får ta till mig och då ge min egen definition. När jag en gång blir gammal vill jag inte vara beroende av ideella krafter. Då vill jag, via mina skatter, också få del av välfärdssamhället oberoende av vem jag är, vem jag känner eller vem som kommer till mig. Men oj vad glad jag blir om någon också kommer frivilligt.

Vi får inte lägga på de ideella krafterna att de ska ta över vårt välfärdssamhälle. Det är en viktig extrainsats, men den ska inte ersätta vårt välfärdssystem.

Barn som far illa

Anf. 80 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till socialminister Berit Andnor om barn som far illa.

Vi har på senare tid ofta talat om barnkonventionen, barns bästa och barnperspektivet. Vi har även fört in begreppet "barns bästa" i olika lagar. Själv upplever jag att allt tal om barns bästa mest handlar om en munnens bekännelse. Ett aktuellt exempel är de apatiska barnen.

Min fråga rör socialtjänsten, som jag menar saknar verktyg att i tillräcklig utsträckning hjälpa barn. Eftersom socialtjänsten bygger på frivillighet och samtycke far barn ofta illa, men inte så illa att LVU är tillämplig, och står utan stöd i samhället. Jag talade med en socialsekreterare häromdagen som sade att det ofta måste komma många anmälningar innan något händer. Det är väl därför anmälningsskyldigheten inte fungerar.

Min fråga är: Vilka åtgärder tänker socialministern vidta för att barn som far illa, men inte så illa att LVU är tillämplig, får erforderligt skydd?

Anf. 81 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Precis som Solveig Hellquist säger är det naturligtvis oerhört viktigt att vi i allt beslutsfattande verkligen tar hänsyn till barnets bästa, att vi integrerar ett barnperspektiv. Det är också bakgrunden till vårens satsning som Barnombudsmannen gör på uppdrag av regeringen, nämligen att i en rad konferenser, i dialog med kommuner och landsting, diskutera just hur vi på ett bättre sätt ska kunna integrera ett barnperspektiv i alla de olika delar där barn möter vuxna och där besluten har stor betydelse.

När det gäller socialtjänsten måste jag säga att min reflexion kring det som Solveig Hellquist säger är att barnets bästa innebär att man alltid i de fall barn får illa ska vidta de åtgärder som krävs. Det finns inte några gränser satta för detta. Den möjligheten är och ska vara socialtjänstens uppdrag.

Anf. 82 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Tack för svaret. Jag köper dock inte riktigt det svaret, för verkligheten inom socialtjänsten är den att det går att hjälpa barn och föräldrar som samtycker till frivilliga åtgärder. Det kan handla om kontaktperson, samtal med socialsekreterare, kanske ett avlastningshem.

Jag vill påstå att det finns barn som får ganska så illa, men eftersom man inte samtycker står dessa barn utan hjälp. Det är för den gruppen, som alltså inte får hjälp, jag efterlyser insatser från socialministern. Är ministern beredd att titta på just den gruppen barn?

Anf. 83 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Goda och trygga uppväxtvillkor för våra barn är prioriterat för oss alla. Genom samhällets olika insatser vill vi skapa förutsättningar för den tryggheten.

Socialtjänsten har ett klart och tydligt uppdrag, vilket innebär att man ska se till barnets bästa i alla de olika insatser som görs. Hur man sedan organiserar arbetet i respektive kommun är något som ligger till beslut hos de lokala myndigheterna. Det är naturligtvis oerhört viktigt att på ett mycket tidigt stadium se de barn som på något sätt får illa. Det är just genom tidiga förebyggande insatser som man kan komma till rätta med de problem och den utsatthet som barn och unga har.

Jag upprepar att detta klart och tydligt framgår av den socialtjänstlag som vi har. Om det finns ingen tvekan.

Lärlöner

Anf. 84 MARGARETA PÅLSSON (m):

Fru talman! Min fråga går till skolministern.

Vi har vid frågestunden i dag redan diskuterat de låga kvinnolönerna, och jag är säker på att vi båda har intresse av att få upp dem. En del av dessa finns inom skolans område. Antingen kommunerna anställer mer personal eller höjer de redan anställdas löner så ska allt tas ur samma kommunkassa.

Jag undrar om skolministern har någon uppfattning om vad en kommun, som har en begränsad summa pengar att röra sig med, ska göra. Ska kommunen höja de redan anställda kvinnornas löner eller anställa fler? Då kanske det blir fråga om obehörig personal som anställs för de pengarna.

Anf. 85 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Kvaliteten i den svenska skolan är avhängig vilken personalgrupp vi har. För den socialdemokratiska regeringen har det varit viktigt att ha så många lärare och så mycket annan personal som behövs i skolan för att garantera tryggheten, studieron och lärandet.

Det är också därför vi under de senaste åren har kunnat göra avsevärda satsningar på skolan genom att rikta pengar till den svenska skolan. Det handlar om 5 miljarder över fem år. Genom detta har vi kunnat bidra till att det har anställts fler människor i skolan – fler lärare och andra specialister. Det är någonting som vi ska fortsätta med, för det är en grundförutsättning för att ge våra barn en bra utbildning.

När det sedan handlar om nivåerna på lärarlönerna så är detta självfallet viktigt för att yrket i sig ska vara attraktivt. Just nu pågår en löneförhandling mellan arbetsmarknadens parter, det vill säga Kommunförbundet och lärarorganisationerna. Det vore mig främmande att som ansvarigt statsråd blanda mig i de fria förhandlingarna. Det tror jag inte skulle leda till något gott.

Anf. 86 MARGARETA PÅLSSON (m):

Fru talman! Nej, inte ens jag tänker blanda mig i de avtalsförhandlingarna.

Men jag skulle vilja ställa en följdfråga. I Nacka kommun har det nämligen uppstått ett problem. Nacka höjer kraftigt lönerna både för lärare och för omsorgspersonal – mer än vad avtalet kräver. De extra löneökningarna tar det extra utrymme som fanns i årets budget. Därför finns det inga pengar till att öka personalen i skolan, och därför får inte Nacka heller några Wärnerssonpengar. Däremot höjer ju Nacka kvaliteten, precis som skolministern och regeringen vill. Det blir kompetent personal. Kommunens extra löneökningar kostar Nacka ungefär 30 miljoner kronor årligen, vilket nära nog är exakt vad de uteblivna Wärnerssonpengarna skulle ha uppgått till.

Mina frågor är: Tycker skolministern att det är bra att höja lönerna, som Nacka kommun har gjort? Inser skolministern att sådana satsningar som Wärnerssonpengar och Hallengrenpengar faktiskt kan hjälpa till att hålla kvinnolönerna nere?

Anf. 87 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Fru talman! Det är för mig en gåta hur en tillförsel av resurser till den svenska skolan skulle kunna hålla tillbaka lönerna. Det är naturligtvis viktigt att vi satsar på den svenska skolan, och det vill vi socialdemokrater fortsätta att göra.

När det handlar om Nacka kommun och att den inte, som Margareta Pålsson säger, får ta del av de så kallade Wärnerssonpengarna så är det enda villkoret för att ta del av dessa pengar att man anställer fler lärare och andra specialister i skolan. Det är viktigt att vi gör det, för vi har haft ett 90-tal med ganska tuffa besparingar i skolan. På vissa områden har det också fått försämrade kunskapsresultat som följd.

Därför är det, och kommer att vara, viktigt för den svenska socialdemokratiska regeringen att de här pengarna, de 5 miljarder som vi använder för att se till att det blir fler lärare och andra specialister i skolan, också används till det. Annars, det vill säga om man som i Nacka kommun med en borgerlig majoritet väljer att skära ned på antalet lärare och andra specialister i skolan, har man inte möjlighet att ta del av pengarna.

Anf. 88 CONNY FOGELSTRÖM (s):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Jens Orback i hans egen-
skap av jämställdhetsminister.

Vi vet alla att kvinnor och män inte har samma förutsättningar på ar-
betsmarknaden i dag. Bevisen på detta är många. Bland annat tjänar
kvinnor mindre, får sämre kompetensutveckling och återfinns i otryggare
anställningar. En av orsakerna, och den största orsaken, till bristen på
jämställdhet i arbetslivet är att kvinnor tar ett större ansvar för familj och
hem än vad männen gör.

Jag tror att om ansvaret delades mer lika så skulle förutsättningarna
för ett jämställt arbetsliv också öka. En nyckelfråga här är förstås föräld-
raförsäkringen.

Precis som det övriga svenska socialförsäkringssystemet borde för-
äldraförsäkringen mer knyts till individen. Det skulle inte bara stärka
kvinnornas plats på arbetsmarknaden utan också ge männen ett tydligare
ansvar som föräldrar.

Jag anser att familjepolitiken i större utsträckning än i dag måste an-
passas till ett modernt arbetsliv och därmed även anamma en mer jäm-
ställd inriktning.

Nu undrar jag hur jämställdhetsministern ser på en mer delad föräld-
raförsäkring.

Anf. 89 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Jag sitter här bredvid socialministern. Vi sitter också till-
sammans i samma beredningsgrupp, som tittar på detta. Vi är överens om
att vi vill ha en föräldraförsäkring som gör att män tar ut mer föräldrale-
dighet. Ingen skulle ha någonting emot att män också på sikt tog ut lika
mycket. Det vore förmätet av mig att föregå den gruppen och även den
utredare som sitter.

Men jag kanske kan säga några ord generellt om detta. Jag tror att det
är enormt viktigt att man börjar från början med jämställdhet. Jag var på
en kvinnojour i Harlem i förra veckan. Även där hamnade vi till slut i
frågan om mäns ansvar för barn och familj. Innan man får det ansvaret
att bli allvarligt och utbyggt kan vi inte lösa problemen med mäns våld
mot kvinnor och inte heller den arbetsmarknad som du talar om.

För mig är detta alltså en väldigt viktig fråga. Min förhoppning är att
vi kommer tillbaka med ett bra förslag, som också innebär ett kliv
framåt.

Anf. 90 CONNY FOGELSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för det.

Skälet till frågan är att det har sett ungefär likadant ut sedan Statist-
iska centralbyrån började mäta lönerna 1992. Kvinnolönerna ligger på
ungefär drygt 80 % av de manliga lönerna. Ingenting händer. Jag tror att
en stor del av roten till det är att kvinnorna tar ett större ansvar för hem
och familj.

Men det finns också andra exempel på hur samhällets strukturer och
regelverk fortfarande befäster könsrollerna och de sanktioner som gör att
föräldraskapet i första hand är mammans ansvar. Ett sådant exempel är

regelverket om utbetalningen av barnbidraget, som automatiskt betalas ut till mamman. Det kan inte heller delas.

Hur ställer sig statsrådet till en mer flexibel lösning på barnbidraget så att även pappan kan få del av det?

Anf. 91 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! När det gäller barnbidraget så kan jag säga att det handlar om en lagstiftning som finns sedan 1947. Där utgick man ifrån att barnbidraget skulle gå helt och hållet till mamman. Vi lever i ett helt annat samhälle i dag, där mammor och pappor delar på ansvaret för sina barn.

Just för att titta över hur vi på bästa sätt skulle kunna lösa frågan om att få ett könsneutralt barnbidrag har vi gett det gamla Riksförsäkringsverket, nuvarande Försäkringskassan, i uppdrag att titta på hur vi skulle kunna utforma en lagstiftning som är könsneutral. Jag väntar ett svar inom bara någon en vecka från Försäkringskassan på den frågan.

Sedan kommer det naturligtvis att remissbehandlas och beredas vidare i regeringen innan det kan komma något förslag.

Alkoholskatterna

Anf. 92 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! För ett år sedan sänkte Finland alkoholskatterna med i genomsnitt 33 %. Ett par finska ministrar uttalar nu en viss ånger. De skulle helst vilja se höjningar igen av alkoholskatter i Finland eftersom följderna har blivit mer alkoholskador genom en kraftigt ökad konsumtion i Finland – totalt sett en liter per person och år.

Vilka slutsatser drar regeringen av de finska erfarenheterna? Tänker ni av näringspolitiska skäl framhärda i alkoholskattesänkingsförslag till riksdagen och därmed välja att blunda för de ökade skador vi får av höjd alkoholkonsumtion? Eller hur blir det? Kan ni ge något besked i dag?

Jag gissar att socialminister Andnor är närmast sörjande för frågan.

Anf. 93 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det blir jag som svarar, och det är inget tecken på att det här är en näringspolitisk fråga. Det är en socialpolitisk fråga som i högsta grad berör flera i regeringen.

Det är klart att det är oerhört viktigt med ett brett arbete för att hålla alkoholkonsumtionen nere. Då är Systembolaget ett viktigt verktyg som vi har, och som vi har kvar, i den alkoholpolitiska arsenalen att använda oss av.

Det bekymmer vi har är en ökad införsel över gränserna och den minskade försäljning som vi ser inom Systembolaget. Det riskerar att minska det verktygets slagkraft för att hålla tillbaka alkoholkonsumtionen. Vi riskerar också att få en ökad alkoholkonsumtion bland ungdomar.

Samtidigt är vi väl medvetna om att en skattesänkning i sig kan göra att Systembolagets behåller sin position. Men det riskerar också att få negativa effekter. Detta måste avvägas. Ansvarig minister, Morgan Johansson, arbetar med ytterligare initiativ både för att förebygga med information och för att med olika typer av insatser hålla tillbaka alkoholkonsumtionen. Vi följer utvecklingen mycket noggrant.

Anf. 94 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Det är riktigt att det här är en svår avvägningsfråga. Kristdemokraterna vill inte ha en skattesänkning på alkoholen eftersom det skulle medföra ännu större skador än vi redan har med nuvarande konsumtionsnivå. Vi vet i och för sig om en rad metoder som skulle vara bra för att kompensera vad en skattesänkning skulle kunna åstadkomma. Men hela den apparaten är inte på plats. Även om man ska vara optimistisk så verkar det inte heller särskilt troligt att vi har en sådan oerhört kraftfull satsning i övrigt på kompenserande åtgärder att vi skulle slippa undan en konsumtionsökning som skulle medföra allvarligare ytterligare skador.

Frågorna kvarstår alltså: Vilket intryck tar ni egentligen av Finland? Hur vägs det in? Vilket intryck tar ni av Folkhälsoinstitutets rapport *Sänkt spritskatt ger nya dödsfall*? Där har de gjort en skattning av vad en 40-procentig spritskatt skulle medföra av ökade skador. Kommer ni att bortse från detta och med öppna ögon ta ökade alkoholskador för att genomföra en skattesänkning?

Anf. 95 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Detta är en oerhört viktig folkhälsofråga som vi tar på mycket stort allvar. Folkhälsominister Morgan Johansson jobbar mycket aktivt med att också stötta kommuner och regioner i det förebyggande arbetet för att hålla tillbaka alkoholkonsumtionen.

Men det är klart att man inte kan ta så lätt på en mycket svår frågeställning som Kristdemokraterna gör genom att säga att vi helt och hållet kan utsluta en skattesänkning. Vi ser ju att införseln över gränserna är mycket stor. I vissa delar av landet har den införsel som kommer från länder med mycket billigare alkohol börjat dominera alkoholkonsumtionen. Det var detta man reagerade på i Finland genom en mycket kraftig sänkning av alkoholskatten med 40 %. Nu för man en debatt om man ska höja den marginellt igen. Vi följer detta mycket noggrant.

Vi kommer att fortsätta att agera, följa utvecklingen och ta nya initiativ med insikt om att det inte finns något lätt grepp som att bara sitta still, vilket Kristdemokraterna föreställer sig.

Anf. 96 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det fick bli den sista frågan och det sista svaret. Vi tackar deltagande statsråd och ledamöter och förklarar frågestunden avslutad.

12 § (forts. från 10 §) Kriminalvårdsfrågor (forts. JuU17)

Kriminalvårdsfrågor

Anf. 97 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Generaldirektören för kriminalvården har sagt att om kriminalvården hade varit ett privat företag hade han begärt verksamheten i konkurs. Tänk så bra det hade varit om vi hade kunnat lägga ned kriminalvården! Vad skönt det skulle vara att bli av med hela kriminalvårdsproblemet, slippa alla skulder, slippa en verksamhet där få, om ens någon, vet vad man har för långsiktiga mål och bli av med en verksamhet där man inte vet vad investerade pengar ger för resultat!

Men det går inte att lägga ned kriminalvården. Vissa i regeringen och majoriteten har kanske lyckats tänka bort kriminalvården, men den existerar och kommer nödvändigtvis att fortsätta göra så.

Prognoser som har gjorts över inflödet av antalet intagna visar att under de närmaste åren kommer fler än i dag att bli placerade i kriminalvården. Vissa kommer att tillbringa några dagar i häkte, och andra kommer att påbörja årslånga straff i fängelse. Oavsett tidslängden kommer händelsen att påverka dem. Tiden i kriminalvården kan bli avgörande i de här människornas liv.

Det kan vara då de blir av med sitt missbruk och kanske för första gången får träffa en psykolog. Det kan vara en tid då de lär sig att samarbeta och får hjälp att skapa förutsättningar för framtida jobb.

Men det kan också bli precis tvärtom. Tiden i kriminalvården kan bli en period då tron på samhället fullständigt går i kras och misstro och hopplöshet biter sig fast. Det kan bli en tid då kanske även hämndkänslor växer till. Sysslösheten ger tillfälle till planering av nya brott. Att tränas med andra intagna kan förvärra problem med missbruk och psykisk störning. När den intagne kommer ut är han tillbaka på ruta gå och står där med sina plastkassar och undrar vart han ska ta vägen.

Om inga rejäla förändringar sker i kriminalvårdspolitikerna kommer många att få uppleva det senare tragiska alternativet; medborgarna kan räkna med stora återfall i brott. Hur kan jag då påstå detta? Jag tittar på innehållet i kriminalvården i dag. Sysslösheten är stor på majoriteten av dagens anstalter. På vissa anstalter är sysselsättningsmöjligheterna obefintliga. Det är ren förvaring av människor det handlar om. Ändå ska det göras fler besparingar, och visionerna lyser med sin frånvaro.

Varje intagen borde vara sysselsatt i 40 timmar i veckan. Det kan handla om att utföra ett arbete, gå i behandling eller utbilda sig. Detta skulle ge struktur och ordning på verkställigheten, och många intagna skulle ges förutsättningar för att leva i samhället.

Jag har läst en utvärdering av anstalten Kolmården. Denna anstalt är byggd på idén att intagna ska arbeta med underhåll och annat på anstalten. Där räknar man med att 30 timmar är full sysselsättning, och trots detta kan man inte ordna full sysselsättning.

När generaldirektören besökte utskottet förra veckan frågade någon varför man inte sätter intagna i arbete i högre grad. Arbete har inte varit på modet, svarade generaldirektören. Att arbeta är inte på modet. Det är ju helt gallet. Sätt upp mätbara mål om utvidgat arbete på anstalt och öka inkomsterna för arbetsdriften! Se till att en del uppgifter är så pass kvalificerade att de intagna kan hänvisa till arbetserfarenhet när de kommer ut i samhället.

Behandlingsverksamheten måste få en ny inriktning. Våldigt många i kriminalvården har missbruksproblem. I princip kommer nästan alla tunga missbrukare dit.

Jag har också läst Brås utvärdering om den särskilda narkotikasatsningen. Den här satsningen visar sig inte ha varit särskilt lyckad. Det som har hänt är att nya avdelningar har inrättats, ett antal tjänster har tillsatts och personal har utbildats. Men arbetet med missbrukarna har inte förändrats särskilt mycket, utan missbruket fortsätter. Man kan inte se något resultat i form av minskat antal återfall i brott. Utöver målet att reducera missbruket ville man att den här satsningen skulle leda till en kraftig

minskning av införseln av narkotika. Detta har misslyckats. Införselmängderna är lika stora som förr.

Skulle man besöka en anstalt i dag skulle man se att ungefär en fjärdedel av de intagna är dömda för våldsbrott. Satsningen på behandling av våldsbrottslingar är ändå mycket liten. Av alla tusentals våldsbrottsdömda har bara några hundra fullföljt program mot våld under det senaste året. ART är kriminalvårdens specialiserade program mot våld. Förra året fullföljde 110 personer det här programmet. Knappt 200 sägs ha påbörjat program mot våld i nära relationer. Det är alltså 300 personer av många tusen.

Något annat som inte är bra är att man inte alls når upp till målsättningen att alla intagna ska ha en individuellt anpassad behandlingsplan. I dag har mindre än 40 % en egen verkställighetsplan.

När det gäller behandling vill jag slutligen säga att jag inte tror att det är en bra strategi att satsa stora pengar på korta kurser vars verkan inte följs upp. Vad som krävs är behandling under hela påföljden och att behandlingen i flera fall också följs upp efter frigivning.

Allt påverkansarbete sker i möte med andra människor. Detta leder mig till att tala om kriminalvårdens personal. Personalen är utan tvekan kriminalvårdens största resurs – men också den största kostnaden. Utan bra personal finns det ingen chans att de intagna kommer bättre ut i samhället. Man ska också komma ihåg att personalen är en del av säkerheten.

I dag är det stor omsättning på personal inom kriminalvården. Lönerna är låga, tiderna är oregelbundna och jobbar man på en anstalt som i stor utsträckning enbart syftar till att förvara intagna är arbetet inte särskilt stimulerande. Arbetsmiljön kan vara påfrestande med hot och våld hängande i luften.

Trots en svår arbetssituation väntar stora nedskärningar. I år ska 250–300 vårdare bort. Värt att notera är att på landets fyra säkerhetsanstalter ska hela 60 tjänster bort. Färre ska ta hand om fler – trots att vi vet att de intagna har blivit farligare och har mer problem än tidigare.

Utbildningsnivån hos många i personalen är låg. Ungefär hälften av de fast anställda har tvåårig gymnasieutbildning eller mindre. Utbildningsnivån måste höjas. Trots detta sparar man på personalutbildningen. År 2003 satsades 5 300 kr i vidareutbildning per anställd. Förra året sänktes beloppet med mer än 2 000 kr.

Besparingar på personalen görs för att få budgeten i balans. Förra året gick kriminalvården nämligen 420 miljoner back. Anslagskrediten närmade sig den kritiska 10-procentsgränsen, och regeringens anseende räddades genom att man stoppade alla kostnader i slutet av året och sköt fram dem till i år.

Den ekonomiska situationen kommer att bli ännu sämre i år om inte mer pengar skjuts till. Om det inte anslås 500 miljoner redan i vår kan kriminalvården inte betala ut löner och hyra och i slutet av året kommer anslagskrediten att uppgå till helt orimliga 16–17 %.

Representanter för majoriteten har talat om satsningar på kriminalvården. Det finns inga satsningar. De pengar som skjuts till är påfyllnad i skuldhålet, och den miljard regeringen lovat för kommande år kommer att slukas av en nödvändig utbyggnad. Innehållet i verksamheten kommer med planerade anslag inte att få en krona.

Inom de närmaste åren måste 1 800 nya platser fram. Men just nu står det still. Det går inte att bygga för pengar man inte har. Ett antal väntanstalter har kommit till, men vad finns det för innehåll på dessa? Jag har varit på anstalten i Norrköping, som numera är en väntanstalt. Det bästa jag såg var paketering av rep. Det är väl okej, men utöver detta gör de intagna i princip ingenting. De väntar – på bättre tider, man kan hoppas.

Vad gör då majoriteten i väntan på bättre tider? Jo, man ser till att omvandla fängelsestraff till fotboja. Antalet övervakningar med fotboja, elektronisk kontroll, ska dubblas. Men frivården får inga extra anslag för att ta hand om detta nya uppdrag. Det ska rymmas inom ram, och förhoppningsvis ska allt fungera lika bra ändå. Förresten slipper frivården inte heller besparingar. Situationen är bisarr.

Sista delen av mitt anförande vill jag ägna åt kriminalvårdsanstalten Kolmården.

Kolmårdenanstalten invigdes i augusti förra året. Redan då var jag bekymrad och oroad. Nu visar det sig att denna oro var befogad. Vi medborgare fick löftet att enbart personer som hade strafftid upp till ett år skulle placeras där – definitivt inga sexualbrottslingar och inga rattfyllerister. Inga personer med vårdbehov skulle vara där. Det skulle bli billigt och avlasta kriminalvården.

Redan efter ett halvår ser vi att så inte blev fallet. Personer dömda för grova brott har placerats på anstalten. En pedofil blev felplacerad, och nu tvingas förskolan Kolmårdstrollen som ligger intill anstalten flytta eftersom ingen kan garantera att detta inte händer igen. Maxstrafftiden för de intagna har justerats upp och ligger nu på två år i stället för ett. Detta är väl ett sätt att hitta intagna att placera där, för bara drygt hälften av platserna är belagda. Det ger dyra dygnskostnader. De 2 miljoner kronor som var avsatta för investeringar har överskridits med nära 600 %, delvis som en följd av slöseri i form av dyra Kinneviksmöbler och åkmo-torgräsklippare. Som jag tidigare sade lyckas man inte sysselsätta de intagna ens 30 timmar i veckan.

Projekt Kolmården var en önskedröm. Nu har verkligheten kommit i fatt oss, och det är dags för en rejäl granskning.

Svensk kriminalvård präglas av kaos. Ytterst ansvarig är regeringen och majoriteten i denna kammare. Med hänvisning till utredning och utvecklingsarbete avslår de alla möjligheter till förändringar i närtid. Jag är inte ensam om att vara besviken. Härmed yrkar jag bifall till reservation 1 om en ny kriminalvårdspolitik.

Anf. 98 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Ärade ledamöter, framför allt de närvarande men också de frånvarande! Alla åhörare! Jag hade gärna hälsat också justitieministern välkommen hit till denna viktiga debatt, men han har väl någonting annat för sig som vi inte får reda på i dag.

För att inte glömma det yrkar jag bifall till reservation 1 under punkt 1. Jag står bakom alla övriga kristdemokratiska reservationer.

Kriminalvårdsfrågor är ju rubriken, och visst finns det frågor. Men de svar regeringen skulle förväntas ha lämnat finns tyvärr inte. Man skulle kunna tala om, vilket har gjorts tidigare härifrån talarstolen, en kriminalvård i förfall eller möjligen i fritt fall.

Den kristdemokratiska ideologin sätter människan i centrum. Detta vägleder oss och bygger upp vår syn på rättssamhället. De värderingar som finns i samhället avspeglas också i rättssamhället.

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället. Det är ett väldigt hårt och långsiktigt arbete som bland annat innebär att människor ska förändra sitt förhållningssätt till livet. För detta krävs personal som är utbildad för ändamålet. Det behövs en kvalitetshöjning för personalen på anstalterna så att vi över huvud taget kan tala om en kriminalvård värd namnet. En sådan har vi inte i dag, och därför måste den reformeras.

Vi kristdemokrater har en mängd förslag på hur vi ska nå en kriminalvård som är värd namnet så att vi slipper uppror, våldshandlingar, återfall i brott och så vidare.

Bland annat vill vi, som jag tidigare sagt, åtgärda den bristande personalvården och förbättra utbildningen inom kriminalvården. Vi har en återfallsfrekvens i brottslighet efter avtjänat straff som visar att kriminalvården är ineffektiv, för att inte säga helt misslyckad. Jag har haft många kontakter med anställda och intagna på anstalter som entydigt har pekat på den mycket bekymmersamma situation som råder på anstalterna. Det finns en sysslöshet och brist på sysselsättning på anstalterna som är en säkerhetsrisk och som jag inte kan förstå varför regeringen inte tar på allvar. Påverkandeprogrammen har försämrats, möjligheterna när det gäller motivationsavdelningar har försämrats och personalresurser har skurits ned, vilket bland annat har lett till långtidssjukskrivningar.

Försämringarna visar på en mycket kortsiktig, för att inte säga fullständigt misslyckad, kriminalpolitik från regeringen. Jag säger inte detta med någon glädje; jag bara konstaterar faktum. Detta vill vi ändra på. Det ansvaret vilar tungt på regeringen.

Anstalterna är överfulla. Häktena är överfulla. Situationen är, som beskrevs här tidigare, kaotisk.

Förra årets rymningar ledde till en plötslig debatt även bland allmänheten när det gällde kriminalvården. Då kom regeringen plötsligt med förslag på en säkerhetsanstalt – kosta vad det kosta ville. Plötsligt fanns pengarna. Detta visar en kortsiktighet som inte löser de problem som finns i kriminalvården.

Det finns mycket att göra, men vi måste skapa en kriminalvård som fungerar. Då räcker det inte att enbart ha ”rymnings säkra” anstalter utan en fungerande vård. Då måste man uppvärdera kriminalvårdsyrket. Vi måste utbilda personalen på ett rimligt sätt, och man måste på något sätt kriminalisera rymningarna så att det går ut signaler om att detta inte är godtagbart.

Den kriminalvård som Socialdemokraterna har sysslat med har gått åt fel håll. Jag tycker faktiskt att regeringen borde erkänna detta och säga: Vi har misslyckats, vi vill ta nya tag. Men det verkar vara omöjligt att få en regering att erkänna.

Vi har satt fokus på vissa punkter. Bland annat vill vi se till att vi har drogfria anstalter. Vi vill ha programverksamhet som är individanpassad och där de intagna får ta ett större personligt ansvar.

Jag var i veckan på ett ungdomsfängelse i Peru. Vi kan ha många synpunkter på de unga människor som var inlåsta där, men man försökte ändå ha någon form av handlingsplan i detta land, och det saknar vi alltså

i Sverige. Det kändes bekymmersamt att säga att vi inte har det bättre i Sverige utan snarare sämre.

Vi har många förslag – jag behöver inte gå igenom alla – för att sätta kriminalvården på plats, få den att fungera och fylla sin funktion. De finns i våra reservationer.

Bland annat kan jag peka på att man kan börja ett försök med att bedriva kriminalvård på entreprenad. Det är ett förslag. Man kan förbättra situationen för intagna kvinnor, ge dem möjlighet att träffa sina barn på ett mer anständigt sätt. Man kan behandla sexualbrottslingar på ett sådant sätt att det minskar risken för återfall. Man kan behandla män som misshandlar kvinnor på ett adekvat sätt så att de inte återfaller i brottslighet. Man kan övervaka permissioner på ett sådant sätt som också har framförts tidigare. Man kan ersätta lekmanövervakare på ett sådant sätt att man också höjer statusen för den viktiga uppgift de har, etcetera, etcetera.

Jag skulle kunna ägna väldigt mycket mer tid åt detta, men det blir mycket uppräknings av vad alliansens representanter har sagt. En reformerad kriminalvård är nödvändig. Det är slutsatsen. Då räcker det inte med de förslag som regeringen kommer med – utredningar och utredningar. För att det ska bli verklighet behövs det en ny och annan regering. Vi kristdemokrater och alliansen ser fram emot valet 2006 då vi får möjlighet att sätta i sjön de idéer vi har för att förbättra och reformera kriminalvården på ett sätt som jag har antytt genom detta anförande.

Anf. 99 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 10 så att jag inte glömmer det under anförandet.

Fru talman! Vi har en kriminalvård i kris. Kriminalvården är i kris. Vi har aldrig haft så många intagna på våra anstalter som vi har i dag. Vi har aldrig haft en kriminalvård som har kostat så mycket som i dag. Jag tycker att det är oerhört viktigt att lyfta fram den frågan utifrån perspektivet att majoriteten har satsat resurser på kriminalvården. Det är ett område som kanske har fått mer pengar än andra. Men det har inte varit några satsningar som har inneburit att man har kunnat utveckla verksamheten eller att man har fått en bra ekonomi. Det har varit satsningar som hela tiden har ätits upp av att antalet intagna ökar. Kriminalvården har aldrig kostat så mycket som i dag.

Vi har heller aldrig haft så många missbrukare på våra anstalter som vi har i dag. Över 60 % av männen på våra anstalter hade ett dokumenterat missbruk vid den tidpunkt då de blev intagna på anstalt. Hos kvinnorna är siffran så hög som 75 %. Men vi vet också att det bakom de här siffrorna antagligen döljer sig några procent till där det inte finns ett dokumenterat missbruk men där missbruket existerar.

Vi har fler och fler långtidsdömda på våra anstalter i dag. Vi har fler och fler livstidsdömda på våra anstalter i dag. Vi har en verksamhet inom kriminalvården som inte har klarat av den stora ökningen av antalet interner som det har varit. Då ska ni veta att för bara två år sedan stod vi här och pratade om att vi hade *all time high* på våra anstalter. Då hade vi nått över 5 000 intagna. I dag har vi ungefär 7 000 intagna på våra anstalter. Det är egentligen en ökning med 2 000 personer under två år. Vilken verksamhet har över huvud taget möjlighet att växa så explosionsartat

som kriminalvården har gjort? Det är ett stort bekymmer, och det är en kriminalvård i kris.

Vad är det då som har hänt? Jag tror att det är viktigt att man också har ett större perspektiv på frågan. Vad är det som har hänt som gör att vi helt plötsligt i Sverige får en enorm explosion av antalet intagna på anstalt? Vi har en av de största ökningarna av antalet intagna på anstalt i hela Europa i dag. Det växer snabbast i Sverige. Vad är det som har hänt i Sverige? Har vi fått en sådan explosionsartad ökad kriminalitet? Har det hänt något drastiskt i Sverige som har förändrat den här bilden?

Nej, det finns inga siffror och ingen statistik som visar en sådan dramatisk ökning av kriminaliteten att det egentligen skulle vara befogat. Det som har hänt är att vi har fått längre och längre straff. Vi har fått en effektivare polis, som väldigt många efterfrågat i den här kammaren under många år. Och det är väl svårt att säga att man inte vill att polisen ska vara effektiv. Men vi ser också ett resultat av att det övriga rättsväsendet faktiskt har utvecklats och blivit mer effektivt.

Men det finns också annat som ligger bakom att vi i dag har så väldigt många som hamnar på anstalt. Jag tror att vi faktiskt ska tänka tillbaka till början av 90-talet, de stora krisåren. Vi ska tänka på de stora besparingar som gjordes under 90-talet när man drog ned på alla resurser inom skolan som riktade sig till barn som hade särskilda behov. Vi hade en skolhälsovård som helt enkelt nästan raderades ut, där skolpsykologer knappt fanns i skolvärlden längre. Vi hade en period då fritidsverksamheten och fritidsgårdarna i stort sett raderades ut, framför allt i storstadsområdena, där man drabbades ännu värre.

Vi såg också ett 90-tal då kommunerna hade dålig ekonomi. Helt plötsligt blev satsningar på missbrukarvård och på att kanske möta behov med institutionsvård egentligen bara satsningar på öppenvård som inte gav några resultat. Jag tror att det är viktigt att också se att det som händer i dag kanske är det som såddes under 90-talets krisår.

För Vänsterpartiets del är det ganska viktigt att se vad det är vi nu ska möta. Är det verkligen realistiskt att vi ska fortsätta att öka fångpopulationen på det sätt som vi gör? Är det verkligen rimligt att vi ska fortsätta bygga ut fler och fler anstalter och ha fler inom kriminalvården?

Visst behövs det pengar till kriminalvården. Visst behövs det akuta insatser. Det kommer att behövas pengar redan nu i vår om man över huvudet ska klara löneutbetalningar och den situation som man har.

Därför är det oerhört viktigt att den utredning som har suttit sedan oktober 2002, tror jag, och har tittat över hela kriminalvården – påföljdssystemen, hur regelverket ska vara, hur vi egentligen ska arbeta på anstalterna – faktiskt ska presentera sitt förslag i slutet av våren. Så är det sagt i alla fall.

Det är oerhört viktigt att alla partier har suttit med och har jobbat med dessa frågor under åren och tar förslagen på allvar. Jag är helt övertygad om att vi behöver en helt ny kriminalpolitik. Vi behöver en utveckling när det gäller påföljderna för unga. Vi behöver en utveckling av alternativa påföljder. Vi måste få andra insatser på våra anstalter. Vi måste öppna upp för att människor som ändå hamnar på anstalter får en helt annan möjlighet till studier, till vård och behandling, till § 34-placering. Det finns en mängd frågor som verkligen behöver besvaras. För Vänsterpartiet är det här viktigt. Vi vill inte fortsätta att bygga ut anstalter och

läsa in människor. Vi vill satsa på att få människor tillbaka. Då måste det finnas fler alternativ.

Jag kan tänka mig att många av de borgerliga som sitter här och lyssnar tänker: "Om hon är så kritisk, varför har Vänsterpartiet inte stött våra reservationer? Varför var ni i Vänsterpartiet inte glada och lyckliga när vi borgerliga sade att vi nog kan stödja era förslag? De låter bra och rimliga." Då vill jag poängtera att det här inte är en budgetdebatt. Många förslag verkar bra, men då måste man också titta på den underliggande politiken. Det går inte att se på enbart vissa förslag. I flera av de borgerliga partierna handlar det om hårdare straff, längre straff, inskränkningar av permissioner, hårdare kontroll. Det finns reservationer om att ha elektronisk boja även vid permission, trots att endast 0,1 % av alla permissioner missbrukas. Ändå ska fotboja användas. Det är en oerhört repressiv politik, som snarare skulle öka antalet individer på våra anstalter.

Om man inte tar med denna helhetsbild är det lätt att säga att en del förslag är bra och vi kan gå ihop om dem. Men det är också ohederligt. Men sett till de borgerligas förslag – de har lagt mer pengar på kriminalvården – och även om det här inte är en budgetdebatt, är det ändå ohederligt eftersom flera partier skulle ha jätteproblem om de dessutom skulle finansiera det ökade antalet intagna som skulle bli resultatet av politiken. Ni räknar väl ändå med att få igenom hela er politik och inte bara vissa delar? Man måste väl ändå se till helheten? Då räcker inte era pengar i budgeten till att förbättra ett enda dugg inom kriminalvården, snarare förvärras situationen. Därför är det självklart för Vänsterpartiet att inte ingå oheliga allianser om någonting som skulle se bra ut på papper. Man måste ta ställning till hela det politiska förslaget.

Fru talman! Jag vill lyfta upp vår reservation 10, som handlar om fotboja vid permission. De borgerliga partierna har också en reservation. För Vänsterpartiet handlar det här om de utvisningsdömda som i dag inte har möjlighet till permission. De får inga permissioner. De kan sitta på långa straff innan de ska utvisas. De kan ha barn och familj i Sverige. Men de får inte permissioner eftersom de är utvisningsdömda. Under alla år de sitter här har de ingen möjlighet att ha normala relationer med sina barn, att möta dem i en annan miljö och få leva något av ett familjeliv och utöva ett föräldraskap. För den gruppen tycker vi att det vore viktigt att faktiskt kunna använda sig av elektronisk fotboja och ge dem möjlighet till permissioner.

Till skillnad från Folkpartiet, som nu anser att fler ska bli utvisningsdömda om de inte är svenska medborgare, ser vi att det finns olika kategorier av utvisningsdömda. Det finns olika människor med olika anknytning till Sverige. Det finns barn som har föräldrar som döms för brott även om de inte är svenska medborgare. Men även om man inte är svensk medborgare är man förälder och ska ändå ha rätt som förälder att få lära känna och umgås med sina barn.

Fru talman! Jag vill ta upp frågan om överföring av utvisningsdömda, som Jeppe Johnsson hade uppe. Frågan om utvisningsdömda är inte lätt. Det finns inget som är svart eller vitt. Det tyckte jag beskrevs bra i betänkandet – å ena sidan och å andra sidan. Det finns två olika kategorier utvisningsdömda. Det är de som definitivt inte har någon anknytning alls till Sverige. De kommer hit, begår brott, har inte botten och levt här. Sedan

finns det de som har lång anknytning till Sverige som ändå har begått brott. Det finns de två kategorierna. Jag tror inte heller att det är så lätt att göra en generell bedömning för alla. Saker är aldrig svart eller vitt.

Fru talman! Jag vill återigen yrka bifall till reservation 10.

Prot. 2004/05:88

10 mars

Kriminalvårdsfrågor

Anf. 100 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Om det till äventyrs finns medborgare som har lyssnat på Vänsterns representant Alice Åström måste de ha blivit totalt förvirrade. Först hörde de representanter för alliansen som konstaterar att kriminalvården är i kris. Det finns ett antal förslag på hur man i alla fall ska försöka få ordning på detta. Sedan kommer Alice Åström och bekräftar att kriminalvården är i kris och har ett enda förslag om hur detta ska lösas. Det ligger i periferin när det gäller övervakning i samband med permissioner för ett fåtal personer. I övrigt har hon inte ett enda förslag om denna kriminalvård i kris. Jag blir ibland så trött på politik när jag hör att man inte kan ha en sakpolitisk diskussion över block- och partigränser om man är överens om målsättningen för den politik man vill föra.

Jag har många synpunkter på Vänstern i olika sammanhang. Men om vi är överens i vissa sakpolitiska frågor gör det inte mig ont att stå på samma sida, eller locka över Vänstern på min sida. Jag tycker att Alice Åström pratar med dubbla tungor. Du håller med oss i alliansen, men du vill inte ställa upp av den enkla anledningen att du inte vill hamna i vårt sällskap. Då avstår du hellre från att få en förändring i den politik som du själv beskriver befinner sig i kris. Hur kan du inta en sådan position?

Anf. 101 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är inga problem alls. Tittar man på Vänsterns förslag och det särskilda yttrandet när det gäller innehållet ser man sakfrågan. Jag sade att den utredning som kommer att presentera sitt övergripande förslag nu sitter. För mig är det inga problem att säga detta.

Jag har också förslag, och Vänsterpartiet har under flera år haft förslag. Vi vill införa halvtidsfrigivning. Vi vill ha ökad användning av fotboja. Vi vill öppna upp för möjligheter till mer vård och behandling. Men de borgerliga partierna ställer sig inte bakom dessa förslag. Däremot är det lätt att säga att behandlingarna inne på anstalterna ska öka. Ja, det kan vi alla säga, men någonstans måste man vara politiskt hederlig och ärlig och tala om hur det ska finansieras.

För oss i Vänsterpartiet handlar det om en förändring i kriminalvården. Vi måste minska inflödet. Vi är beredda att ta till halvtidsfrigivning. Vi är beredda att diskutera strafftider. Vi har lagt fram konkreta förslag. Men vi har inte fått något som helst gehör för dem. Varje medborgare som lyssnar på detta inser att det här att vara politiskt hederlig inte är att lägga fram förslag på fina saker som man vill göra, komma överens med borgerligheten om detta, men inte ha möjlighet att finansiera och genomföra dem. Med denna ökning på 2 000 intagna på två år finns det ingen möjlighet att nu fatta beslut om detta om man inte använder sig av åtgärder som faktiskt minskar inflödet och får färre människor på anstalt i dag.

Anf. 102 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Alice Åström sade i sitt anförande att det behövs en ny kriminalvårdspolitik. Titta på reservation 1 under punkt 1, som har rubri-

ken *En ny kriminalvårdspolitik!* Vi vill alltså samma sak. Då är det väl inte hederligt att inte ställa upp på en ny kriminalvårdspolitik.

Inflödet vill jag också stoppa. Men det gör man genom förebyggande åtgärder, som är en annan diskussion, där vi ibland kanske också finner likadana idéer från Kristdemokraterna och Vänstern. Men vi måste se till att de som redan finns där inte återfaller i brott. Man måste ta hand om dem på ett konstruktivt sätt. Vi har förslag.

Kom igen nu och förklara för dem som tittar på det här varför Vänstern inte vill ställa upp på en ny kriminalvårdspolitik i enlighet med den som vi har fört fram, i stället för att bara snacka om det här och egentligen inte vilja det.

Anf. 103 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Peter Althin har uppenbarligen svårt att lyssna på vad jag säger. För mig är det inte en ny kriminalvårdspolitik att införa livstidsstraff för långtidsdömda. För mig är det inte kriminalpolitik att säga att tredje gången man begår ett grovt brott ska man hamna i maximistrafet på straffskalan. För mig är det inte en ny kriminalpolitik att införa till exempel registerutdrag för dem som ska jobba inom hemtjänsten och så vidare. Vad är det vi ska rehabilitera människor tillbaka till ute i samhället?

Om jag tittar på den borgerliga alliansens samlade förslag, men också de förslag som olika partier har, är det en ny kriminalpolitik som jag inte kan stå bakom. Jag är hederlig nog att inte gå ihop med andra när det gäller att plocka russen ur kakan och säga att den lilla biten tycker jag nog är fin så den tar jag. Jag är hederlig nog att stå för en helhetspolitik. Den helhetspolitik som jag får ihop när jag tittar på alliansens partier och de olika förslagen är en ny kriminalpolitik som Vänstern inte alls kan tänka sig att stödja.

Anf. 104 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Det här var behandigt – det är bara att fortsätta där Althin och Åström slutade.

Alice Åström är inte beredd att plocka några russin ur kakan. Jag har då fått en förklaring till att ni inte ens stöder era partimotioner. Vi hade inte tänkt stödja hela. Så mycket russin fanns det inte där. Men det fanns ett litet russin som vi tyckte var viktigt.

Nu har ni gjort upp med Socialdemokraterna i stället, så jag utgår från att de har tagit hela ert förslag. Det är tydligen så ni vill ha det.

Sedan frågar Alice Åström om det är realistiskt att öka fängelsepopulationen. Nej, det är det naturligtvis inte. Men det är för tiden fram till den dag de förebyggande åtgärderna får resultat som vi först måste lösa detta.

Alice har sagt att hon vill ha halvtidsfrigivning. Jag skulle vilja fråga: Hur mycket fotboja vill Alice ha i framtiden? Hon vill ju öka användningen av fotboja också. Vilka grupper gäller det och vilka tider?

Anf. 105 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Den sista frågan var hur mycket jag är beredd att öka användningen av den elektroniska fotbojan. Ja, vi har precis infört att man ska använda den upp till sex månader. När det gäller den kategorin är jag

i dag inte beredd att säga att vi just nu ska gå vidare, utan jag tror att det är väldigt viktigt att man också följer upp och ser vilket resultat det här ger.

Sedan är jag mer beredd att använda elektronisk fotboja i slutdelen av straffet, när det gäller långtidsdömdas möjlighet att under en större del av fängelsestraffet använda fotboja. Jag hoppas att den nya kommittén vågar diskutera de här sakerna. Jag är beredd att diskutera möjligheterna för långtidsdömda att studera utanför, om de bedöms kunna göra det under en längre del av straffet på dagtid med elektronisk fotboja. Jag tror att man måste titta över fler av de möjligheterna, och jag är övertygad om att de inte är uttömda än.

Sedan till frågan om att plocka russen ur kakan. Det är just det som är problemet. Moderaterna var beredda att stödja vissa små saker i Vänsterpartiets motion men inte hela. Det är just det att man måste ha en helhetspolitik som hänger ihop. Det handlar inte om att vi har gjort upp med Socialdemokraterna och att de har köpt hela vår politik, även om jag är helt övertygad om att jag skulle ha lättare att göra det med Socialdemokraterna än med Moderaterna.

Det handlar också i det särskilda yttrandet om att Kriminalvårdskommittén i vår kommer att avlämna sitt betänkande, som ska ut på remiss och behandlas. Det har suttit människor från alla politiska partier och arbetat med den här frågan i över två år. Då är det också rimligt att man väntar, avvaktar och följer upp det. Vänsterpartiets förhoppning är att det ska komma mycket bra ur den och att vi verkligen kan genomföra en förändring.

Anf. 106 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag förstår att det är lättare att göra det med Socialdemokraterna. Men hur lång tid i slutet skulle Alice då kunna tänka sig för så grova brottslingar? Det kan man fundera på.

En annan sak är att ni har en reservation, och det är nr 10. Ingen var beredd att stödja er där, och ni fick inte igenom det med Socialdemokraterna heller. Det är väl en Gudi behaglig tanke att de människor som inte kan få permissioner ska kunna få permissioner. Det är gärningsmannaperspektiv och humant på alla sätt och vis.

Det finns också en annan reservation, nr 9, som har samma tema. Den handlar om den som bryter mot besöksförbud och hotar och stör en utsatt kvinna. Vi kan inte bura in alla dessa för tid och evighet – det vill inte ens vi moderater. Och ni vill definitivt inte höja straffet för brott mot besöksförbudet. När de är ute skulle de kunna ha en GPS på sig, så att kvinnan i alla fall kunde vara någorlunda säker. Dessutom skulle man kunna konstatera när vederbörande bryter mot förbudet.

Men när det är ett brottsofferperspektiv är Vänstern inte beredd att ta till så här drastiska åtgärder. De har inte en tanke på att det skulle kunna vara obehagligt när man har det på fiskare. Varför, Alice Åström, kan ni inte tänka er att stödja reservation 9, som har ett brottsofferperspektiv?

Anf. 107 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Reservation 9 handlar inte enbart om besöksförbud, utan den handlar om övervakning i samband med permissioner. Precis som jag sade i mitt anförande låter det som att det är väldigt vanligt att per-

missioner missbrukas, men det är knappt 1 % av alla permissioner som missköts. Det här är att ta till en åtgärd som inte är rimlig och där man ökar repressiviteten mot dagens system.

När det gäller besöksförbudet och fotbojan är det kanske dags. Jag ska ärligt erkänna att jag inte direkt sysslar med de här frågorna till vardags, och det är möjligt att den tekniska utvecklingen är sådan att det här går att genomföra just nu. Jag tror att det mycket väl kan vara värt att fundera på om det här är möjligt att genomföra. Någoting behöver göras.

Det som är min oro lite grann när det gäller fotboja och besöksförbud är att man skapar en falsk trygghet. Om man inför det här måste det finnas ett system där polisen har resurser inkopplade, så att de verkligen rycker ut. Annars kan man skapa en farligare situation för kvinnan än den som hon i dag lever i, om hon kommer att leva i något slags trygghet som inte är verklig.

Jag är för min egen del beredd att se till att vi nu diskuterar det här i Vänsterpartiet också. Om den tekniska utvecklingen är sådan att det här är möjligt, om man kan få en situation inom polisen där de är beredda att ta ett ansvar om det här införs, tror jag att det kanske är dags att införa det.

Anf. 108 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Det behövs en ny kriminalvårdspolitik i Sverige. Det räcker inte med att ändra detaljer i kriminalvården som den ser ut i dag. Regeringen har under de senaste tio åren successivt förstört den kriminalvård som en gång internationellt sett var ganska framgångsrik. Nu krävs det nya grepp.

Jag tänker på rymningar från Kumlabunkern och isoleringen på Hall, överbeläggningar som leder till upplopp, narkotika i stora mängder och hundramiljoner kronorssatsningen mot narkotika på anstalterna som inte har gett något som helst resultat på grund av överbeläggningarna, ekonomi i fritt fall, anställda som åtalas för medhjälp till rymning, missnöjd personal, dåligt ledarskap, sparkad generaldirektör – listan kan göras mycket lång på regeringens misslyckanden. Kriminalvården saknar 500 miljoner kronor och 1 800 anstaltsplatser.

Justitieministern, som ju som vanligt inte är här, borde hänga på en skör tråd. Men så är det inte i Sverige; här krävs det inget ansvarstagande av ministrarna.

Kriminalvården har fått en ny generaldirektör, och jag har god förhoppning om ett bättre ledarskap och en bättre styrning av verksamheten. Men det behövs också en ny politik, nya idéer för kriminalvården, och för detta krävs det en ny regering 2006.

Fru talman! Att vara kriminalvårdare för landets tyngsta brottslingar kan inte vara ett tillfälligt jobb som man klarar utan utbildning. Menar vi allvar med att de intagna ska vara mindre brottsbenägna när de kommer ut än när de kom in måste vi satsa på personalen.

I Norge går de nu från en tvåårig kriminalvårdsutbildning till en treårig. I Sverige kan man få börja jobba på en kriminalvårdsanstalt helt utan utbildning. Resultatet har vi sett. Det är fler rymningar från de tyngsta anstalterna där personal aktivt har hjälpt till eller underlättat flykten. Visst finns det de som har gjort det för pengar, men jag tror också att det

finns de som helt enkelt har gjort det för att de blivit manipulerade av dessa de allra tyngst kriminella.

Nästa fråga är om det är lämpligt att personalen ska ha en vaktande och bestraffande roll samtidigt som de har en vårdande och rehabiliterande roll.

Från Centerpartiets sida vill vi gärna att personal som ska arbeta med vård, rehabilitering, utbildning, arbetsträning, städning, mat och så vidare ska komma från privata företag medan myndighetsutövningen fortfarande ska skötas av staten och statligt anställda. På detta sätt fördelar vi också de vårdande och vaktande rollerna på olika personer.

Efter flera rymningar från landets säkraste anstalter uttryckte justitieminister Thomas Bodström inför hela justitieutskottet och de högsta cheferna inom kriminalvården att säkerhet inte är en kostnadsfråga.

Kriminalvården ökade sitt säkerhetsarbete, men inte fick de några nya pengar. För justitieministern var säkerheten ingen kostnadsfråga, under förutsättning att man tog pengarna ur den befintliga budgeten. Visst har det kommit pengar i tilläggsbudget och i budgetar, men det är ju pengar som redan är använda. De täcker befintliga hål och kan alltså inte användas för några satsningar.

Den 11 november förra året tog jag upp besparingarna på kriminalvårdsanstalterna med justitieministern under riksdagens frågestund. Då hade vårdare på Hall sjukskrivit sig i protest mot planerade uppsägningar av 40 vårdare och minskad vidareutbildning.

Jag fick då svaret av justitieministern att Kriminalvårdsstyrelsen sett över personalsituationen och sett att personalen inte är jämnt fördelad på våra anstalter. Thomas Bodström försvarade alltså neddragningen på Hall med att andra anstalter hade mindre resurser, och det var därför rättvist att flytta resurserna dit.

Nu vet vi att antingen ljög justitieministern eller så hade han inte kunskap om det han pratade om. Det handlar ju inte om att flytta resurser från en anstalt till en annan. Det handlar helt och hållet om besparingar. Förhandlingarna med de fackliga organisationerna är inte riktigt klara ännu, men klart är att Hall blir av med 25 tjänster. Ni har tidigare hört Jeppe Johnssons uppräknade av hur många anställda som ska sägas upp på en rad anstalter. Totalt slutar det väl på ungefär 250 uppsägningar. Det är nedskärningar av personal på anstalt efter anstalt och inte förs resurserna över till någon annan anstalt.

Det handlar helt och hållet om besparingar. Generaldirektör Lars Nylén sade i en intervju – ni har hört det tidigare: ”Hade det varit ett företag hade jag begärt det i konkurs.” Detta är regeringen till fullo ansvarig för, och ytterst har justitieminister Thomas Bodström ansvaret.

Fru talman! Vi behöver inte bara mer resurser och bättre kriminalvårdsutbildning. Vi behöver också en ny syn på anstaltsuppdelningen. På många anstalter sitter svårt psykiskt sjuka människor som ändå inte har dömts till rättspsykiatrisk vård. De är svåra att hantera, och de gör livet jobbigare även för andra intagna. Från Centerpartiets sida vill vi ha fler specialavdelningar, specialavdelningar för psykiskt sjuka där de kan vistas i mindre grupper med bättre utbildad personal men också andra slags specialavdelningar.

Inne på anstalten behövs det både mer bestraffning och mer belöning. Det ska göra ordentlig skillnad om man sköter eller missköter sig. Belö-

ningssystemet ska kunna ge större daglig ersättning, ökat personligt ansvar, möjlighet till permission, friare platser, fler egna tillhörigheter och så vidare. På samma sätt ska förmånerna minskas eller tas bort om den intagne missköter sig.

Även om detta belöningsystem är viktigt behövs det ytterligare åtgärder för att öka motivationen, och vi i Centerpartiet tror att tiden är viktig att kunna påverka. I dag är det i princip villkorlig frigivning efter två tredjedelar av tiden för alla intagna oavsett hur de har skött sig. Vi menar i stället att tiden mellan två tredjedelar och den fulla tiden ska användas aktivt som belöning och bestraffning.

Den som misskött sig, försökt rymma eller till och med lyckats rymma eller riskerar att återfalla i brott ska inte få villkorlig frigivning efter två tredjedelar av tiden. Han ska sitta av hela den utdömda tiden.

Alice Åström talade tidigare om hederlighet, och jag ska vara ärlig och tydlig. De som inte vill återanpassa sig och de som missköter sig på anstalten kommer att få det jobbigare och sitta av längre tid med Centerpartiets politik. Men de som vill komma tillbaka till ett laglydigt liv, de som sköter sig inne på anstalterna, ska också få en ordentlig möjlighet till detta. Det är Centerpartiets hederliga politik.

Från Centerpartiets sida har vi också föreslagit att domstolen i domen ska kunna ge en möjlighet till halvtidsfrigivning i vissa fall. Det finns åtalade som redan vid rättegången har fått ordning på sitt liv eller där det över huvud taget inte finns någon risk för återfall i brott. Vi menar då att domstolen ska kunna döma ut möjligheten till halvtidsfrigivning, under förutsättning att personen sedan sköter sig perfekt på anstalten.

Vi kan också tänka oss att de som för första gången döms till fängelse, under förutsättning att de inte har en kriminell karriär bakom sig som har gett fängelse, får en möjlighet till halvtidsfrigivning. Domstolen ska döma ut det. Vi tror att det skulle kunna höja motivationen för rehabilitering och studier och viljan att komma tillbaka till ett laglydigt liv innan den kriminella banan blivit för lång.

Fru talman! En mycket viktig fråga för svensk kriminalvård är i hur stor utsträckning utländska medborgare som begått brott i Sverige kan överföras till att avtjäna straffet i sitt eget hemland.

En stor del av överbeläggningen på svenska fängelser skulle kunna lösas om de som sitter där som inte är svenska medborgare skulle kunna överföras för att avtjäna straffet i sitt eget hemland. Inom detta område krävs det ett samarbete inom EU och även avtal mellan EU och till exempel Ryssland.

Min talartid går snabbt, och jag vill härmed yrka bifall till reservation 11 under punkt 9 angående överförande av verkställighet av fängelsestraff. Centerpartiet står bakom totalt 11 reservationer i detta betänkande, men jag väljer alltså att yrka bifall enbart just till reservation 11.

Anf. 109 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag ska inte direkt gå i polemik med Johan Linander och hans anförande, men jag vill ändå lyfta upp ett par frågor som jag tycker att det är viktigt att resonera kring.

Johan Linander lyfte upp också de psykiskt sjuka och behovet av specialavdelningar för att kunna möta de behoven, och det tror jag är en väldigt viktig fråga.

Jag tycker att man ibland kan diskutera om de skulle ha dömts till fängelse eller om de borde ha funnits inom psykiatrin från början. Men det är kanske en annan diskussion. Vi vet ju att vi har väldigt många av dem på våra anstalter. Vi vet också av undersökningar att väldigt många av de intagna har diagnoser som adhd där man har funktionsstörningar. Om man har den bilden med sig och kopplar den till frågan om mer bestraffning eller mer belöning, där man lägger mer på den egna individen med skötsamhet, vad man ska klara och så vidare, ser då inte Johan Linander en problematik?

Jag tycker givetvis att det ska påverka hur man sköter sig eller om man inte sköter sig, men det kommer att vara svårt att hitta ett regelverk som kan möta de här personernas behov. Vi kan se att man inom socialtjänsten i dag när det gäller möjligheterna att få en egen bostad ställer oerhört höga krav på personerna. De klarar inte av att leva upp till alla de kraven. De kan inte få ett eget boende. På så sätt säger man att de får skylla sig lite själva om de är hemlösa om de inte sköter sig fast de inte har möjlighet. Finns den här problematiken med? Johan Linander lyfter nu upp de många som är psykiskt sjuka och hur de ska klara av ett sådant här system.

Anf. 110 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Från Centerpartiets sida menar vi att alla som kan ta ansvar för sina handlingar också ska dömas till fängelse. Vi vill luckra upp att det döms till rättspsykiatrisk vård eller fängelse, eftersom gränsen är mycket svår att avgöra. Vi vet också att det finns en utredning, men vi väntar på propositionen från regeringen och har väntat länge.

Specialavdelningarna för psykiskt sjuka måste säkert ha vissa specialregler för hur det ska fungera där, men tanken är att även de personerna ska kunna komma ut i samhället en dag. Då kan man inte låta dem leva i en totalt skyddad verkstad inne på anstalten för att sedan släppa ut dem i verkligheten i det fria livet. Då blir det problem. Det måste givetvis vara en anpassning under anstaltstiden även om det är en psykiatrisk specialavdelning.

Alice Åström sade att det ska påverka om man sköter sig eller missköter sig på anstalten. Men tycker Alice Åström att dagens system med två veckors tillägg på tiden är en tillräckligt ingående bestraffning om man har rymt, försökt rymma eller slagit sönder hela avdelningen? Är det inte lite väl enkelt att bara komma undan med att få påslag med två veckor, inte på den totala tiden utan på två tredjedelar av tiden?

Anf. 111 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska börja med den sista frågan. Jag tycker att det är ganska svårt att bedöma om två veckor är det rätta när det gäller den eller den händelsen. Den påbackningen är ju också bara en av de åtgärder som man drabbas av. Väldigt många av dem som rymmer eller försöker rymma får heller inga permissioner, kanske under en överskådlig tid eller de kanske inte får det under resten av straffet för att de betraktas som rymningsbenägna. Det vidtas en mängd åtgärder inom systemet, förutom de här två veckorna, som verkligen påverkar ens möjlighet. Om man har en farlighetsbedömning på sig och gör någonting i den här stilen betyder det att den farlighetsbedömningen som innebär att man inte får permis-

ioner eller inte kan börja studera det man vill kommer att ligga kvar under en mycket längre tid av straffet. Så det är lite enkelt att säga att det bara är de här två veckorna.

Det är också en fråga som kommittén tittar på. Jag hoppas att man har ett lite mer sammanvägt system där man tittar på alla de här faktorerna. Jag tycker att det är viktigt att man gör det.

Jag vill ändå återgå till frågan om vilka krav man ska ställa på vad skötsamhet och misskötsamhet är. Om man ska kunna släppas ut efter två tredjedelar av straffet – man kanske till och med kan tänka sig halvtid – eller hela straffet så kan det ju handla om oerhört långa tider. Vi vet att barn med bokstavskombinationer i dag har väldigt svårt att anpassa sig i vanliga klassrumsmiljöer, i stora miljöer. Man måste specialanpassa. Det är inte för att de inte vill sköta sig. Det är för att de inte förmår göra det i en sådan miljö. Fängelsemiljön är ju inte den lättaste miljön av alla. Så hur ska man klara av att ha ett rättssäkert system som inte straffar de här grupperna som inte har en förmåga att klara av kraven? Det är min stora oro i den här debatten. Jag hoppas att det är flera som tar med den aspekten och tänker på den. Annars riskerar vi att straffa människor som vi definitivt inte bör straffa på det sättet.

Anf. 112 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att det låter som om Vänsterpartiet tar ansvaret från de enskilda människorna. Det är väl inget som säger att en person med adhd eller någon annan av de sjukdomarna ska rymma, misshandla medfångar eller slå sönder inredningen? Vi måste trots allt kräva ansvar av de intagna på våra anstalter, oavsett om de råkar ha en sjukdom som har en bokstavskombination.

Alice Åström säger också att det är svårt att bedöma om två veckors tillägg är för lite eller för mycket. För mig är det ganska enkelt. Om man har rymt tycker jag att det är alldeles för lite att få två veckors tillägg på sitt straff.

Reglerna ska vara tydliga. Det ska finnas rättssäkerhet även för de intagna. Därför ska reglerna vara mycket tydliga så att de vet innan de gör något – missbrukar på anstalten, försöker rymma, slå sönder inredningen eller annat – vad som händer. Det är rättssäkerhet. Sedan har de intagna möjlighet att välja – antingen sköter jag mig eller så sköter jag mig inte. Jag vet vilket resultat det får.

Anf. 113 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Vi diskuterar återigen kriminalvården. Det är ett arbete som är viktigt. Det är väldigt tungt, och det är något som kommer att fortsätta.

Vi har från Miljöpartiets sida endast en reservation, nr 15 under punkt 13, som jag yrkar bifall till. Vi har fyra särskilda yrkanden. Vi har valt att gå den vägen eftersom vi vet att Kriminalvårdskommittén kommer med sitt betänkande, och vi kommer att fortsätta den här diskussionen.

Vi har hört många detaljdiskussioner om olika saker. Det har sitt värde. Det är viktigt. Jag tänkte ta upp en lite mer övergripande frågeställning.

Vi har i vår reservation hävdad att vi måste bekämpa diskriminering inom kriminalvården. I nästa debatt har vi återigen en del särskilda ytt-

randen som behandlar samma sak. Det handlar om respekt mellan människor och respekt för människor och individer. Det förhållningssätt som vi har fått i samhället då man anser att man utan större påföljder på ett respektlöst sätt kan hantera människor på grund av deras sexuella läggning, etniska ursprung, hudfärg, ålder eller annat känns som ett väldigt stort och svårt problem av mer samhällskaraktär i allmänhet. Det måste till mer pedagogiska åtgärder för att kunna klara det.

Jag tycker att det är viktigt att vi lär oss se individer på ett annat sätt. Det gäller framför allt, som vi har hört, inom kriminalvården. Vi har hört om det ökade individuella ansvaret för de interner som kommer in. Som vi hörde i den föregående debatten finns det givetvis människor som inte har förmågan att ta det egna ansvaret. De saknar den möjligheten. För dem måste det naturligtvis till andra åtgärder.

Vi har hört att kriminalvården befinner sig i kris med överbeläggningar, en stor rymningsbenägenhet, narkotika på anstalter och så vidare.

Vi har också hört att antalet interner har ökat med en stor grupp. Man har diskuterat möjligheten att bygga nya anstalter.

Nu kommer jag till de där russinerna som vi har hört talas om.

Av det jag hör i vår diskussion uppskattar jag att man börjar se internerna som individer i större utsträckning. Man talar om möjligheter för människor att få konsekvenser av sitt beteende inom fängsvården, det vill säga möjlighet till tidigare frigivning om man är skötsam och motiverad för att bete sig på ett sådant sätt som vi i samhället önskar. Det känns som en väldigt viktig del. Det hade vi också med i vår motion. Vi har valt att hävda det i vårt särskilda yttrande.

Möjlighet för människor att avtjäna sina straff med hjälp av elektroniska fotbojor ser vi också som en positiv väg. På det viset kan man minska beläggningarna på fängelserna och framför allt ge internerna möjlighet att återanpassa sig till samhället. Det är trots allt det som vi anser är det klart viktigaste.

Vi har ett särskilt yttrande om möjligheter att få in fler aktörer i frivården och kriminalvården. Vi har sagt att det finns möjlighet att lägga ut mer av verksamheterna på entreprenad. Det är inte för att staten ska tjäna pengar, och det är inte för att i första hand gynna det privata näringslivet. Det är i första hand för att få fram fler och alternativa behandlingsmetoder där individen återigen sätts i centrum. Målsättningen måste vara att få fler människor tillbaka i samhället som klarar att sköta sin samhällsliga plikt enligt de spelregler vi har satt upp.

Anf. 114 HELENA FRISK (s):

Herr talman! Som majoritetens representant i den här debatten funderade jag mycket på hur jag skulle klä mig. Skulle jag kanske klä mig i säck och aska? Skulle jag kanske ha tjära och fjädrar? Jag kanske borde ha båda delarna, om man lyssnar på ett antal av de debattörer som har varit med i dagens debatt så här långt. Jag tycker att nivån stundtals är något låg. Vi kan hoppas att vi kommer ifrån det nu.

Jag valde de här kläderna. Det är ganska diskret och kändes bättre.

Kriminalvården är ett politikområde som rör, berör och engagerar många människor i vårt samhälle. Åsikterna är många och i allra högsta grad skiftande. En del hävdar att vi har en kriminalvård i fritt fall och att våra intagna över huvud taget inte behandlas på ett värdigt sätt. Andra

röster i samhället menar att våra fångar i mångt och mycket faktiskt har det alldeles för bra.

Inget av detta ger en rättvisande bild av hur svensk kriminalvård faktiskt ser ut, tycker jag. Det är viktigt att komma ihåg. Eftersom jag vet att justitieutskottets ledamöter har ett stort och äkta engagemang i de här frågorna hoppas jag att vi åtminstone fortsättningsvis kan föra en seriös debatt om detta och föra frågorna framåt med den respekt de är värda.

Utan tvekan är vi i många delar överens om målen för kriminalvården. Förslagen om hur vi ska nå dit skiljer sig dock en hel del åt. Det är det vi ska diskutera här och nu.

För mig är det viktigt att se kriminalvården ur ett bredare perspektiv. Vi måste våga lyfta blicken och se till hela samhället. Ingen kedja är starkare än dess svagaste länk, brukar man säga. Det gäller i allra högsta grad här.

Vi måste ha ett samhälle där alla får plats. Våra barn måste få chans att växa upp i trygghet. Därför är vår välfärd viktig och har sin givna plats även i dagens debatt.

Den borgerliga alliansen vill se en ny kriminalvårdspolitik eftersom man hävdar att den med socialdemokratisk majoritet nu förda är ett totalt misslyckande.

I den gemensamma reservationen hittar jag faktiskt inte så fasligt mycket nytt. Jag ser gärna att ni från alliansen utvecklar det som egentligen är nytt. Det finns inte med i reservationen. Det vore intressant att höra. Om jag hade lösningen på kriminalvårdens alla problem skulle jag sannerligen presentera den direkt.

Det är inte så enkelt, och det vet vi ju.

Jag vill även att ni utvecklar de kostnader som era förslag innebär. Det som ni föreslår kostar en hel del pengar. Frågan är om de pengar som ni har i era budgetförslag räcker till allt det ni vill åstadkomma. Jag ställer mig tveksam till det. Red gärna ut de begreppen.

Mycket som föreslås i den gemensamma reservationen jobbas det förstås redan med. Så är det, och det vet alliansen.

Vi kan till exempel se på frågan om utbildning. För oss alla är det naturligtvis självklart att de som är i behov av det ska erbjudas en bra och vettig utbildning. Utan tvekan är det så. Det gäller självklart också kriminalvårdens personal. Det är viktigt att man har en bra utbildningsgrund att stå på och givetvis också möjlighet till vidareutbildning.

Som tidigare sagts är kriminalvårdens personal dess viktigaste resurs.

Bättre frigivningsförberedelser nämns. Det måste vara allas vår vilja att när frigivningen väl kommer ska man vara så väl förberedd för den som bara är möjligt. Jag tror att vi är fullständigt överens.

Man behöver bostad och arbete. Det är självklart. Där måste vi också ställa större krav på samhället i stort. Det är inte ett ansvar bara för kriminalvården. Där borde vi tillsammans kunna ställa större krav för att komma framåt.

Jag tror också att samhället behöver komma in på anstalterna på ett tydligare sätt. Kriminalvården kommer ju inte ut.

Samverkan inför frigivningen mellan de berörda myndigheterna måste utan tvekan bli bättre, för allas vår skull, inte minst för de intagnas.

Frivilligorganisationer som till exempel Kris, Kriminellas revansch i samhället, spelar också en viktig roll när det gäller hjälp och stöd när man väl kommer ut.

Programverksamheten i stort måste fortsätta och utvecklas. Det är bra att kriminalvården nu inriktar sig på kvalitet i stället för kvantitet när det gäller programverksamheten. Det är absolut nödvändigt för att nå ett bra resultat. Det arbetet bör man fortsätta med.

Mer behöver också göras i programverksamheten för att se till kvinnors särskilda situation. Det är ett nytt program på gång för att hjälpa personer som har dömts för grova våldsbrott att inte återfalla i brottslighet. Det håller man nu på att införa i kriminalvården.

Mycket har hänvisats till Kriminalvårdskommittén. Mycket av det vi diskuterar här i dag ingår ju i den. Jag och flera av oss här sitter med där. Vi ska presentera ett betänkande i juni i år, hoppas jag. För den sakens skull kan man ju inte tåga still. Man måste naturligtvis göra saker under tiden.

Ett exempel på vad vi jobbar med i Kriminalvårdskommittén är självförvaltning. Det används mer och mer inom kriminalvården redan nu. Det är bra. Där man bygger om försöker man också att se till att det blir möjligt med självförvaltning. Det är alldeles nödvändigt.

Det är saker som kan tyckas vara självklara för många av oss men som kan vara nog så tuffa utmaningar för många av våra intagna. Det handlar mycket om vardagsnära saker för att göra livet på anstalt mer likt det som finns utanför murarna.

Jag är övertygad om att kriminalvården måste individanpassas på ett helt annat sätt än vad som görs i dag. Det behövs tydliga och enkla regelsystem. Det efterlyses av alla och inte minst av de intagna själva.

Narkotikan på våra anstalter är ett problem och något som vi alltid måste ha för ögonen. Diskussionen om regeringens narkotikasatsning har varit uppe i debatten. Den har inte heller enligt mig gett det tydliga resultat som vi hade hoppats på. Men jag tror att vi måste vara uthålliga, för det här är en satsning som vi vill ska fortsätta. De som har tagit del av de här programmen har varit väldigt nöjda med dem. Men där behöver mer göras. Fler narkotikahundar har köpts in, inte minst viktigt. Men, som sagt var, jag tror lite mer på uthållighet där.

När det gäller barn vars mamma eller pappa sitter i fängelse krävs även där särskilda insatser, för det är viktigt för barnen att kunna ha en god kontakt med sin mamma eller pappa. Särskilda besökslägenheter är en viktig del för att familjer ska kunna träffas och umgås under något-sånär vettiga förhållanden.

Man kan utan tvekan säga att kriminalvården har varit i fokus det senaste året. Vi har fått uppleva flera spektakulära rymningar och ett fall där man till och med tog gisslan.

Det här är något som vi tack och lov har varit relativt förskonade från tidigare. Men det som skedde är naturligtvis oerhört allvarligt och har självklart medfört att säkerhetsfrågorna verkligen har hamnat i fokus. Därför har också ett antal åtgärder vidtagits beträffande både den yttre och den inre säkerheten. Ni vet redan mycket om inpasseringskontroll, mobilstörningsutrustning med mera.

Varken majoriteten eller regeringen sitter med armarna i kors och väntar på att Kriminalvårdskommittén ska bli klar medan kriminalvården

förfaller. Så är det förstås inte, och det vet den borgerliga alliansen mycket väl. En del av det som görs och som har gjorts skrivs det också om i betänkandet. Sedan kan man alltid önska mer text om allting, men delar av det som görs finns redovisat i betänkandet som vi ska fatta beslut om här i dag.

Att jag sedan hänvisar till utredningen i vissa fall är något som jag måste få göra, för vissa frågor är svåra och måste få ta sin tid. Jag vill hellre att det blir rätt i de här viktiga frågorna än att det går snabbt. Det är inte minst viktigt när det gäller kriminalvårdens område.

Det finns mycket som vi måste göra. Jag är dock fortfarande inte beredd att klä mig i säck, aska eller tjära och fjädrar.

Anf. 115 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! Helena Frisk inleder med en mycket intressant beskrivning av olika klädkollektioner som hon skulle kunna uppträda i. Det hade väl varit spännande och intressant. Nu hade jag inte tänkt att i alla fall här ha några synpunkter på hur Helena klär sig men på en del annat, nämligen hur ni har skött kriminalvården. Hall 25 och slutligen Tidaholm 10. Så började jag.

Den satsning som ni ibland talar om att ni gör på kriminalvården handlar om att man ska säga upp 200–250 medarbetare i kriminalvården, och personalen är ju den viktigaste delen i en bra kriminalvård.

Jag skulle vilja ställa frågan om Helena instämmer i Roal Nilssens uttalande som låter så här: Det rimmar illa att personalneddragningar ska ske samtidigt som regeringen talar om satsningar på kriminalvården. Det har aldrig funnits så många fångar som i dag, aldrig så många grova brottslingar.

Instämmer Helena Frisk i Roal Nilssens uttalande, eller har Roal fel?

Anf. 116 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! I min iver att hinna med det jag hade föresatt mig att säga i mitt anförande glömde jag visst att yrka bifall till förslaget i betänkandet, men det gör jag nu och yrkar samtidigt avslag på samtliga reservationer.

Jag tror att det är oerhört viktigt att vi framöver ser till att vi får en långsiktig planering och en långsiktig lösning på kriminalvårdens problem. Däri ligger också ekonomin.

Jag kan naturligtvis inte stå här och säga att jag tycker att situationen är tillräckligt bra i dag, för det är den inte. Man bär inom kriminalvården på en ryggsäck som man behöver bli av med för att kunna jobba mycket mer offensivt med det innehåll som vi faktiskt vill åstadkomma.

Jag är övertygad om att regeringen är mycket väl medveten om detta och också har planer på att komma med förslag till en långsiktig lösning för kriminalvårdens ekonomi och verksamhet.

Anf. 117 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! När jag lyssnade på Helena tyckte jag att hon ibland lät som en oppositionspolitiker. Det var kanske säcken och askan som dök upp i alla fall – och det var ju klädsamt i det här fallet – därför att hon redogjorde för problemen och för vad som behöver göras. Men sedan då?

Det kan väl inte ha kommit som en blixtnedslag från klar himmel att det skulle bli så här i kriminalvården.

Det är inte som med flodvågen, där man hade väldigt kort tid på sig för varning. Här har varningssignalerna funnits under mängder av år, så för Helena och regeringspartiet kan det här inte ha varit någon överraskning. Ni har kört kriminalvården dit den är i dag med berått mod.

Har Roal Nilssen fel eller har han rätt?

Anf. 118 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! Jeppe Johnsson! Jag vet inte, och jag var inne på det i mitt anförande också, om ni över huvud taget har tittat på de resurstillskott som ni tillför. Tror ni att ni ska kunna lösa kriminalvårdens alla problem med de summorna pengar? Jag försöker åtminstone ge en någotsånär redogörelse för tillståndet i kriminalvården, samtidigt som jag inser att kriminalvården behöver mer resurser. Det har man tagit till sig på departementet, och det gör naturligtvis också vi när vi är ute och träffar folk i kriminalvården. Men sedan handlar det också om vad vi i slutänden väljer att lägga pengar på. Vi har ett antal kronor att använda oss av.

Jag tror på en långsiktig lösning för kriminalvården. Den är absolut nödvändig, och den får vi återkomma till.

Anf. 119 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Herr talman! Jag ska ta upp någonting konkret.

Milan Sevo, en person många gånger dömd för brott, blev i dagarna gripen på gränsen mellan Makedonien och Grekland. I TT-meddelandet står det att han numera är bosatt i Serbien. Men nog bosatte han sig där lite för tidigt. Under en permission i juni, då han avtjänade ett tvåårigt straff på Täbyanstalten, bestämde sig Sevo för att inte längre sitta där.

I ett pressframträdande i Belgrad i oktober berättade han att när så finner lämpligt kommer han att återvända till anstalten för att avtjäna de två månader som kvarstår av påföljden, men just nu vill han vara i Serbien.

Björn Eriksson har i sin utredning *Säkert inlåst* påpekat att det finns avdelningar i svensk kriminalvård där fångarna styr. Det är helt oacceptabelt att fångar styr inne på anstalten. Det är också helt oacceptabelt att fångar ska kunna styra om de avser att ta semester från ett fängelsestraff.

Nu när Sevo kommer tillbaka för att avtjäna de två återstående månaderna får han en disciplinpåföljd som jag förmodar blir 10–15 dagars pålägg på villkorlig frigivning. Tycker Helena Frisk att det är en konsekvens som är lagom för en intagen som medvetet beslutar sig för att avvika från sitt fängelsestraff?

Anf. 120 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! Att fångar styr på våra anstalter är naturligtvis inte acceptabelt. Den frågan behöver man knappast egentligen ställa. Jag vet inte om du hade förväntat dig att jag skulle svara att det är acceptabelt.

Jag har svårt att uttala mig, för jag har för dålig kunskap om just det här fallet måste jag tillstå. Man ska utan tvekan ha tydliga reaktioner och sanktioner när någon har avvikit från en anstalt. De möjligheterna har man i kriminalvården redan i dag, alltså att ha fler sanktioner än att bara lägga på några dagar på straffet.

Anf. 121 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Herr talman! Vi ska inte ha synpunkter på vad som ska ske i det här enskilda fallet, men jag plockade fram det för att det exemplifierar situationen. I dag får en person som bestämmer sig för att helt medvetet avvika från sitt fängelsestraff 10–15 dagars pålägg. Vi folkpartister anser att avvikelser, eller ”rymning” som man säger i dagligt tal, borde kriminaliseras. 10–15 dagars pålägg är inte en tydlig signal om att avvikelser är totalt oacceptabla. Den som avviker, eller rymmer, från ett fängelsestraff bör ställas inför domstol och få klart för sig vad det är som gäller.

Företrädare för majoriteten säger ofta att rymningarna i Sverige minskar. De direkta avvikelserna från de svenska fängelserna ligger dock på en mycket hög nivå. Vi ligger i topp om man jämför med de andra nordiska länderna. I de andra nordiska länderna är kriminalisering redan införd. Även i många andra länder är rymning kriminaliserat. Vi i Folkpartiet tycker att det borde vara självklart att det är olagligt att rymma också i Sverige. Därför undrar jag: Skulle ni i Socialdemokraterna vilja verka för att det blir förbjudet att avvika från ett fängelsestraff?

Anf. 122 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! Jag är inte beredd att i nuläget kriminalisera rymningar. Det är naturligtvis inte tillåtet att avvika från anstalt i Sverige. Kriminalvården har möjligheter att ge tydliga reaktioner, och också utdöma tydliga sanktioner, för att det ska bli tydligt att det faktiskt händer saker om man väljer att avvika.

Efter det som har varit med rymningar och sådant kan man, när man talar med folk rent spontant, höra dem säga att jo, det kanske vore bra att kriminalisera rymningar. Många partier visar sin populism i det fallet, tycker jag, när de genast kastar ut åsikten att det borde kriminaliseras. Jag tror faktiskt att man måste lugna ned sig lite grann. Jag anser att i fråga om mycket av problematiken kring rymningar vilar också ett ansvar på samhället i stort. Det ansvaret måste vi alla försöka ta. Du löser inte de här problemen bara genom att kriminalisera rymningar.

Anf. 123 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Ja, jag kommer nog att bli populistisk nu. Är det populism att uttrycka politiska åsikter så kommer jag att bli populistisk. Det är uppenbart att Socialdemokraterna inte har några som helst idéer om hur vi ska kunna förbättra kriminalvården om ni inte ens kan uttrycka vad ni tycker i Sveriges riksdag.

Jag har suttit och tittat i det här betänkandet – och även i nästa betänkande, som vi ska debattera efter det här. Där står det ”utredning”. Det står ”översyn”. Det står ”se över frågan”. Men aldrig någonsin kommer vi till skott. Sitter man i majoritet ska man också driva politiken framåt. Man får ta ansvar för hur situationen ser ut. Helena Frisk talade tidigare om en seriös debatt. Frågan är om det är seriöst att prata i tio minuter från riksdagens talarstol utan att egentligen uttrycka några politiska åsikter alls.

Jag åker runt bland fängelser i Sverige. Jag har varit på åtskilliga runtom i hela landet. Jag har lärt känna några kriminalvårdare. Jag kan lova att deras kritik inte är lindrigare än den som jag har framfört här i dag.

Det är inte så att vi är populistiska, utan vi framför det som vi möts av när vi åker ut och hälsar på i verkligheten utanför Sveriges riksdag.

Vi fick inget svar huruvida två veckors tillägg på straffet, eller 15 dagar, är tillräckligt för en rymning och att man håller sig undan. Helena Frisk kanske i stället kan svara på om det är så att situationen för intagna kvinnor med barn i fängelset behöver förbättras och om behandlingen av sexualbrottsdömda verkligen fungerar. Det är två av de reservationer som vi har från alliansens sida.

Anf. 124 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! Vi hör ju till dem som har tagit initiativ till den här kriminalvårdskommittén just för att vi är beredda att diskutera de här frågorna, som vi har varit inne på. Vi diskuterar halvtidsfrigivningen, eller tidpunkten för villkorlig frigivning. Vi diskuterar precis allt det som ni vill att vi ska diskutera. Det gör vi också i den här utredningen. Men man kan inte heller bara vänta på att den ska bli klar. Man måste också göra saker under tiden. Det tycker jag ändå att vi gör, och det har vi redogjort för, delar av det åtminstone, i detta betänkande. Det är faktiskt så att en del görs.

Jag ställer mig frågande igen. Att säga att jag inte uttryckte någon vilja i kriminalpolitiken under mitt anförande – det tycker jag inte stämmer. Jag gav ett antal förslag där jag vill se förbättringar. Man får naturligtvis inte heller plats med allt som man önskar i ett enda anförande. Men jag tycker att vi mycket väl vill, och faktiskt vågar, diskutera frågor som ibland känns besvärliga.

Nu har jag en fråga till er också. Vi har ju varit inne på en sak. Jag har budgetförslagen här. Det är väl gott och väl att lägga fram 27 000 olika förslag, men ligger det någon form av verklighet bakom dem måste man också på något sätt förklara hur de extra pengarna ska räcka till allt. Annars tycker jag att många av förslagen faktiskt är konkreta och bra. Men menar man att de ska bli verklighet, eller är det bara tomma ord, som man alltid kritiserar regeringen för att komma med?

Anf. 125 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Jag kan bara uppfatta det så att Socialdemokraterna tycker att många av våra förslag är bra men att ni inte är beredda att sätta till resurser så att de kan genomföras. Helena Frisk och andra socialdemokrater från den nuvarande majoriteten behöver inte vara oroliga. Efter 2006 års val, när vi har en borgerlig regering, ska vi tillsätta de resurser som behövs för att vi ska få en bättre fungerande kriminalvård.

Jag tog tidigare upp två frågor som utgick från de reservationer som ni har yrkat avslag på. Dels gällde det om situationen för intagna kvinnor med barn i fängelserna behöver förbättras, dels om behandlingen av sexualbrottsdömda fungerar. Jag kan lägga till några frågor till som vi har reservationer om. Kan det vara så att brottsoffer behöver få bättre information om när gärningsmän får permission? Det föreslår Centerpartiet och de övriga borgerliga partierna, men det blir avslag från majoritetens sida. Vi kan ta upp det här med kostnader för utvisades hemresor, som Jeppe Johnsson var inne på tidigare. Där får vi en helt obegriplig förklaring i betänkandet. Eller rättare sagt: Ni håller ju med, men ni är inte beredda att ta steget, för ni avvaktar utredningar och så vidare.

Angående utredningar kan man säga att även om en utredning pågår kan jag uttrycka en viljeinriktning. Sedan har jag inte så väldigt svårt att i efterhand säga: Vi tyckte så här, men eftersom vi har fått så starka indikationer från utredningen, från remissinstanser och annat har vi tänkt om.

Man kan alltså uttrycka en vilja. Man behöver inte passa hela tiden.

Det blir helt enkelt svårt att debattera med någon som inte vill uttrycka någon som helst vilja.

Anf. 126 HELENA FRISK (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Johan Linander vet varför man vanligtvis yrkar avslag på reservationer. I de allra flesta fall beror det på att det pågår ett arbete som man kan hänvisa till och att man därför inte väljer att ta ställning här och nu i just detta betänkande. Så fungerar det. Det tror jag att Johan Linander i och för sig vet.

Det finns mycket mer att göra – jag missade frågorna – vad gäller kvinnors situation på anstalt. Man håller bland annat på att bygga ut besökslägenheter för att det ska bli en vettigare och rimligare miljö för familjerna att vistas i, naturligtvis inte minst för barnens skull. Det är jätteviktigt att fortsätta med det. Det har kriminalvården med sig som en prioriterad fråga där man bygger om. Det tycker jag är jättebra.

När det gäller behandlingen av sexualbrottsdömda är min bedömning att behandlingen överlag fungerar bra åtminstone på de ställen som jag har besökt. Vi var för inte så länge sedan på Norrtäljeanstalten, där man jobbar väldigt aktivt med en grupp av sexualbrottsdömda, och det har gett goda resultat. Man kan säkert göra mer på andra platser i landet, men min bedömning därifrån är att det har gett goda resultat.

Jag ska säga något om utvisades hemresor. Jag har sympati för den frågeställningen. Den tog jag upp redan i förra årets debatt. Jag tror att problemet med att ändra på sakernas tillstånd har att göra med hur man kan driva in skulderna och vilket som prioriteras först och så vidare när man ska göra en skuldindrivning från kriminalvårdens sida. Man har diskuterat detta i andra sammanhang inte bara när det gäller hemresor.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

13 § Våldsbrott och brottsoffer

Föredrogs
justitiekammarens betänkande 2004/05:JuU18
Våldsbrott och brottsoffer.

Anf. 127 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation 1, men vi står givetvis bakom alla våra 13 reservationer i detta betänkande. Det är ganska många reservationer, och det är tråkigt när det handlar om en fråga där man hade hoppats på en större samsyn.

I den här debatten skulle jag kunna ta upp ganska mycket av det som vi har skrivit om i våra reservationer, till exempel att alla styrdokument

som rör rättsväsendet skulle innehålla ett mycket tydligare brottsofferperspektiv. Jag hade kunnat ta upp debatten om att straffen för mäns våld mot kvinnor måste skärpas. Jag hade kunnat ta upp att informationen vid permissioner måste bli mycket bättre så att brottsoffren kan skyddas när brottslingen kommer ut igen. Jag hade kunnat ta upp att straffet för den som överträder ett besöksförbud ska skärpas och att man ska kunna komplettera besöksförbud med elektronisk övervakning. Och jag hade kunnat ta upp att ett utdömt skadestånd inte ska få sänkas om det är sakprövat i domstol.

Men jag väljer att koncentrera mig på en väldigt avgörande och graverande skillnad mellan oss i alliansen och den socialdemokratiska majoriteten. Det gäller synen på målsägarbiträden och brottsoffer. Där skiljer vi oss åt ganska avsevärt. Vi från alliansens sida vill utöka möjligheten för brottsoffer att få ett juridiskt biträde under förundersökning och rättegång.

Låt mig, för att göra det hela ganska klart, göra en kort resumé av den här lagstiftningen som vi har haft i 15 år och som genomfördes 1988. Då började man med att ge målsägarbiträde vid grövre sexuella brott.

Sedan fann man att man måste utvidga denna möjlighet, och det skedde 1991. Då utvidgades lagen till att gälla alla sexualbrott och vissa grövre brott som rån och misshandel.

År 1994 tvingades man utvidga lagen ytterligare. Den kom att innefatta alla fängelsebrott om det fanns behov utifrån målsägarens personliga förhållanden.

År 2001 utvidgades lagen ytterligare en gång så att alla brott omfattas om det finns behov.

År 2001 gav Thomas Bodström ett uppdrag till Riksrevisionsverket att se över de delar som gäller försvarsadvokater, särskilda biträden för barn och målsägarbiträden. Riksrevisionsverket redovisade uppdraget samma år i en rapport som heter *Varför blev det dyrare?*

Jag tror inte att man behöver vara matematikprofessor för att förstå varför det blev dyrare. När man genomför en reform tar det tid innan den blir allmänt känd. Fortfarande i dag är detta inte allmänt känt. RÅ har alltså anmärkt på att i dag, 15 år senare, har två sexualmål avgjorts utan att målsägaren har målsägarbiträde. Det har tagit tid.

Polisen har börjat bli bättre på att informera, åklagarna är bättre på att informera, det finns brottsofferjourer som informerar och så vidare.

Tidigare var inte heller brottsofferfrågorna särskilt prioriterade. Och det är förstås ett skäl till att man från början inte anlätade målsägarbiträden så ofta. Nu anlitar man sådana mycket mer, och det tycker vi inom alliansen och inom Moderaterna är utmärkt.

Under den här perioden har också antalet våldsbrott stadigt ökat. Den kurvan går hela tiden uppåt. Ju fler våldsbrott och ju fler brott över huvud taget, desto fler brottsoffer och desto fler målsägare. Det är ganska klart.

Nu vill regeringen bryta den här utvecklingen med målsägarbiträden, och det gör mig mycket förvånad och upprörd. I stället för att börja bryta trenden för våldsbrotten börjar man i fel ände.

I februari 2005 gav justitieministern ett uppdrag till en särskild utredare att se över lagen om målsägarbiträden. I direktiven som utredaren fick i februari tolkar jag att ett av syftena är att spara pengar på bekost-

nad av brottsoffrens rätt till juridiskt stöd. Regeringen skriver i direktiven att uppgiften att ge personligt stöd även åvilar en stödperson. Man skriver att uppgiften att driva skadeståndsprocessen även åvilar åklagaren. Jag menar att det är tydligt vilka avsikter som finns i dessa direktiv.

För att ingen ska tro att jag står här och hittar på ska jag citera vad som står i utredningsdirektiven. Och det blir intressant att höra vad Margareta Sandgren säger om det. Där står följande:

”I vissa fall kan den bästa lösningen för målsägaren vara att ett målsägarbiträde förordnas i ett tidigt skede av rättsprocessen, för att öka målsägarens förståelse och kunskap om vad rättsprocessen kommer att innebära. Vid huvudförhandlingen kan målsägaren i stället åtföljas av en stödperson.”

Jag frågar då den socialdemokratiska majoriteten hur man har resonerat när man har tagit upp dessa direktiv och att det skulle räcka med en stödperson när själva huvudförhandlingen kommer i gång.

Jag tog upp detta vid ett möte med brottsofferjouren i Nacka i går och sade: Om detta skulle bli verklighet skulle det innebära att ni fick vara med vid huvudförhandlingen och sitta vid brottsoffrets sida som stöd.

De blev, milt sagt, upprörda och chockade. De menade tvärtom att det är just under huvudförhandlingen som målsägarbiträdet verkligen behövs.

För er som inte vet vad en stödperson är kan jag informera om att det är en vanlig person som arbetar ideellt. Det kan vara en lärare, en granne, en pojkvän, någon från brottsofferjouren eller i princip vem som helst.

Jag menar att förhållningssättet att man vill spara på brottsoffren rimmar väldigt illa när man i stället borde satsa på dem. Det är det som skiljer oss åt ganska väsentligt.

Vi har till och med uppfattningen att efterlevande till en person som blir dödad genom ett brott också ska kunna erhålla ett målsägarbiträde. Där skiljer vi oss åt, och där har vi också en reservation.

Vi moderater menar alltså att i de fall då någon blir mördad ska de anhöriga erhålla ett målsägarbiträde. Det har skett undantagsvis i samband med brandrättegången i Göteborg, i samband med polismorden i Malexander och i samband med mordet på Anna Lindh. Men det är undantag från lagstiftningen, och det vill vi ändra på.

Jag vill därför fråga Margareta Sandgren och majoriteten: Varför vill Socialdemokraterna minska på rätten till målsägarbiträde? Är det inte i själva verket tvärtom vi ska göra och utöka den?

(forts. 16 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.51 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

NU9 Vissa näringspolitiska frågor

Punkt 1 (Kvinnors företagande)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

154 för utskottet

121 för res. 1

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 25 v, 15 mp

För res. 1: 45 m, 37 fp, 25 kd, 14 c

Frånvarande: 30 s, 10 m, 11 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Punkt 3 (Ungas företagande)

1. utskottet
2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

154 för utskottet

120 för res. 3

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 25 v, 15 mp

För res. 3: 44 m, 37 fp, 25 kd, 14 c

Frånvarande: 30 s, 11 m, 11 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Punkt 6 (Social ekonomi)

1. utskottet
2. res. 7 (c, kd)
3. res. 8 (mp)

Förberedande votering:

39 för res. 7

16 för res. 8

220 avstod

74 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

192 för utskottet

38 för res. 7

46 avstod

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 15 m, 37 fp, 25 v, 1 c

För res. 7: 25 kd, 13 c

Avstod: 30 m, 1 fp, 15 mp

Frånvarande: 30 s, 10 m, 10 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Punkt 13 (Fordonsindustrin)

1. utskottet
2. res. 13 (m, fp, kd, c)

Votering:

156 för utskottet

120 för res. 13

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 2 fp, 25 v, 15 mp

För res. 13: 45 m, 36 fp, 25 kd, 14 c

Frånvarande: 30 s, 10 m, 10 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KrU4 Filmfrågor

Punkt 2 (Filmens ekonomiska och näringspolitiska betydelse)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

231 för utskottet

45 för res. 1

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 38 fp, 25 kd, 25 v, 14 c, 15 mp

För res. 1: 45 m

Frånvarande: 30 s, 10 m, 10 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Punkt 5 (Offentlighetsprincipen och Filminstitutet)

1. utskottet

2. res. 3 (fp, m, kd)

Votering:

168 för utskottet

107 för res. 3

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 1 kd, 25 v, 13 c, 15 mp

För res. 3: 44 m, 38 fp, 24 kd, 1 c

Frånvarande: 30 s, 11 m, 10 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Punkt 8 (Filmarkivets tekniska kompetens)

1. utskottet

2. res. 6 (fp, c)

Votering:

224 för utskottet

52 för res. 6

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 45 m, 25 kd, 25 v, 15 mp

För res. 6: 38 fp, 14 c

Frånvarande: 30 s, 10 m, 10 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Punkt 11 (Babybio)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, m)

Votering:

182 för utskottet

90 för res. 8

4 avstod

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 23 kd, 25 v, 12 c, 10 mp

För res. 8: 45 m, 38 fp, 2 c, 5 mp

Avstod: 2 s, 2 kd

Frånvarande: 30 s, 10 m, 10 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Punkt 13 (Avskaffande av filmcensuren för vuxna)

1. utskottet

2. res. 9 (fp, m)

Votering:

191 för utskottet

84 för res. 9

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 25 kd, 24 v, 14 c, 15 mp

För res. 9: 45 m, 38 fp, 1 v

Frånvarande: 31 s, 10 m, 10 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU17 Kriminalvårdsfrågor

Punkt 1 (En ny kriminalvårdspolitik m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

154 för utskottet

122 för res. 1

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 25 v, 15 mp

För res. 1: 45 m, 38 fp, 25 kd, 14 c

Frånvarande: 30 s, 10 m, 10 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Punkt 8 (Övervakning i samband med permissioner)

1. utskottet

2. res. 10 (v)

Votering:

116 för utskottet

40 för res. 10

118 avstod

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 3 m

För res. 10: 1 m, 25 v, 14 mp

Avstod: 41 m, 37 fp, 25 kd, 14 c, 1 mp

Frånvarande: 31 s, 10 m, 11 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 2 mp, 1 -

Anna Lilliehöök (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 9 (Överförande av verkställighet av fängelsestraff)

1. utskottet

2. res. 11 (fp, m, kd, c)

Votering:

149 för utskottet

125 för res. 11

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 25 v, 10 mp

För res. 11: 44 m, 38 fp, 25 kd, 14 c, 4 mp

Frånvarande: 30 s, 11 m, 10 fp, 8 kd, 4 v, 8 c, 3 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Meddelande om inställd votering

Talmannen meddelade att voteringen onsdagen den 16 mars kl. 9.00 skulle utgå.

Voteringen kl. 16.00 skulle äga rum enligt tidigare planering.

16 § (forts. från 13 §) Våldsbrott och brottsoffer (forts. JuU18)

*Våldsbrott och
brottsoffer*

Anf. 128 KARIN GRANBOM (fp):

Herr talman! Det är svårt att säga hur många brottsoffer det finns i Sverige. Det går inte ens att säga hur många som blev brottsoffer under förra året. Men vi vet att antalet brott som anmäls ökar.

Under den tioårsperiod som Sverige har letts av Socialdemokraterna har antalet anmälda brott ökat. Värst är att det är antalet grövre brott som ökar. De anmälda våldsbrotten, om man med detta menar dödligt våld, misshandel, våldtäkt och fridskränkningar, har tillsammans ökat med 30 % sedan 1994. Under förra året anmäldes hela 86 000 våldsbrott.

Det finns många olika sorters brottsoffer. Det finns de som har blivit av med cykeln eller bilen och måste åka buss tills försäkringsersättningen har kommit. Brottet skapar problem och kränker äganderätten. Inbrott räknas också till den grupp som ofta slarvigt kallas för vardagsbrott. Fråga dem som har fått inbrott i villan eller lägenheten hur de uppfattar att bli utsatt för ett vardagsbrott! Få skulle nog säga att det är sådant som händer. Kanske kan de inte längre sova, och rädslan för att vara hemma nästa gång någon eventuellt kommer i brottsligt syfte gör kanske att de beslutar sig för att flytta med allt vad det innebär, till exempel långt till skola, arbete och vänner. Att otryggheten dessutom följer med dem till den andra bostaden är inte osannolikt.

Eftersom det var internationella kvinnodagen i tisdags har kvinnovåldet fått extra belysning den här veckan. Våldet mot kvinnor är i mycket ett dolt problem, liksom sexuella övergrepp. Helt klart är dock att problemen är omfattande. Offer för människohandel är en grupp som utsätts för kanske det allra värsta man kan tänka sig, och ändå är samhällets förebyggande insatser och stöd för dessa handfallna.

Våld mot kvinnor är inte sällan ett uttryck för en syn som innebär att kvinnor är lägre stående människor. Största delen av våldet begås i hemmet, där även barn drabbas direkt eller indirekt. Därför är detta våld särskilt allvarligt och måste uppmärksammas.

Men bara för att dessa brott är så avskryvbara får man inte glömma bort männen. Tittar man på antalet anmälda brott ser man att männen drabbades av misshandel i större utsträckning. En mor berättade nyligen för mig att hennes son blev misshandlad i grundskolan. Killen som blev utsatt för misshandeln går nu på universitetet, men han är inte fokuserad, sade mamman. Han är förresten sjukskriven. Jag tror inte att han har fått bearbeta vad som hände, sade modern med en uppgiven ton. Fysiskt sett har han inga skador, men flera år efteråt finns alltså rädslan och funderingarna kvar.

Denne unge man fick dock brottet bekräftat genom att misshandeln gick till domstol och att gärningsmannen dömdes. Det är långtifrån vad som händer i många fall. År 2003 kunde endast 15 % av de anmälda brotten knytas till en gärningsman. Att så få brott klaras upp är den största skymfen mot dagens brottsoffer från samhällets sida.

När någon blir ett brottsoffer sker en kränkning. Individens som begår brottet är alltid ytterst ansvarig för den felaktiga gärningen. Samhället har dock ett ansvar för att förebygga och förhindra brott. Om inte brott begås finns det ju inga brottsoffer. När brott väl begåtts måste samhället ge sitt reservationslösa stöd för att bidra till att reparera skadan. Att utreda brottet och gripa och lagföra en gärningsman är rättsstatens främsta skyldighet gentemot brottsoffren. Det ska vara en självklarhet att polisanmäla brott och ha tilltro till att samhället gör det som är möjligt för att beivra brottet. I rättsprocessen ska brottsoffren bemötas med kunskap, respekt och erkännande. Stödet, skyddet och informationen till vittnen och brottsoffer måste förstärkas och reglerna om skadestånd bli bättre.

Många brottsoffer känner sig i dag besvikna. Nu har majoriteten snart chansen att berätta för alla brottsoffer och medborgare vad som egentligen händer för att förbättra deras situation. Vad vill ni säga till dem som undrar? Jag trodde först att vi skulle hinna med vår debatt så att vi kanske skulle kunna vara med i tv. Många som sitter hemma har drabbats av brott.

Jag tänker på en hel del personer som har besöksförbud. De skulle nog fundera så här: Vad ska regeringen egentligen göra åt det här med besöksförbud? Förra året anmäldes 3 700 överträdelser av besöksförbud. Detta är kränkningar mot någon som redan är ett brottsoffer. Vad ska man göra för att minska de här kränkningarna? Det stora antalet kränkningar visar att många gärningsmän inte bryr sig om de påföljder som finns i dag, utan påföljderna måste skärpas.

Vi som har föreslagit elektronisk övervakning ger oss inte, och jag var väldigt glad över att höra att representanten för Vänsterpartiet i förra debatten öppnade för att vi möjligen ska se över det här och se vad som egentligen gäller. Finns det några tekniska möjligheter att gå vidare med det här förslaget? Jag hoppas att vi tillsammans kan göra en ordentlig översyn av det här.

Något som oroar mig mycket är övergrepp i rättssak, det vill säga att en målsägare eller ett vittne blir hotat. Det här är också ett exempel på när ett brottsoffer råkar ut för ytterligare en kränkning. Vad jag har förstått är övergrepp i rättssak ett brott som ökar särskilt bland unga. Unga gärningsmän och deras kompisar inser inte vilka allvarliga brott de begår när de hotar andra unga att hålla tyst. Vad de gör är att ge sig på grunden i vårt rättssystem, nämligen att personer vågar berätta om ett brott i domstol. Jag talade med en åklagare för inte så länge sedan, och han var bekymrad över att åklagarna känner sig tvingade att frihetsberöva alltfler. Bland annat frihetsberövas ungdomar i avvaktan på rättegång i större utsträckning därför att åklagarna befärrar övergrepp i rättssak. Vilka åtgärder tänker majoriteten vidta för att komma till rätta med denna utveckling?

Vad gäller brottsoffer överlag är jag mycket glad över det tillkännagivande som finns i betänkandet om att det ska bli lättare att få brottsskadeersättning i de fall då gärningsmannen är under 15 år. Tyvärr ser vi en mycket oroväckande utveckling där alltfler icke straffmyndiga personer begår grova brott. De här brotten läggs ned av polisen och utreds inte på grund av att gärningsmannen inte är straffmyndig, och därmed kan brottsoffren inte få brottsskadeersättning. Att få ersättning för ett brott är viktigt i processen att komma över kränkningen. Eventuellt kan pengarna behövas för rehabilitering, men i mycket tror jag att det handlar om att få erkännande av att det som hände var fel.

Vi har ett antal reservationer från Folkpartiets sida som handlar om just förändringar vad gäller brottsskadeersättning. Jag yrkar härmed bifall till reservation 20, som handlar om förskottering av skadestånd.

I dag är det så att om en person av domstol tillerkänns skadestånd och gärningsmannen inte vill eller kan betala måste offret själv utkräva skadestånd genom kronofogden. Kan kronofogden inte inkräva några pengar ska offret söka ersättning från Brottsoffermyndigheten. Den här processen är orimlig. Den håller fast offret vid den brottsliga händelsen. Offret måste fortsätta att kämpa för sin rätt. Vi anser att staten ska förskottera skadestånd som döms ut av domstol, och sedan får staten kräva in skulden av gärningsmannen. Det skulle ge offret frid och snabb ersättning som kan användas för till exempel rehabilitering.

Anf. 129 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! I tisdags firade vi den internationella kvinnodagen. I mitt anförande vill jag särskilt fokusera på våldet mot kvinnor.

Varje år anmäls över 20 000 fall av misshandel och grov misshandel mot kvinnor. Att män misshandlar kvinnor i vårt demokratiska samhälle är en skymf och en ynkedom. Våldet överlag och särskilt våldet mot och hotandet av kvinnor har blivit allt grövre. Alltfler kvinnor är rädda och hotade.

Statistik visar att brottsoffrens förtroende för polisen är i botten. Endast ett fåtal av alla kvinnor i Sverige som utsätts för sexuella övergrepp anmäler brottet. Påfrestningarna för de redan utsatta kvinnorna blir för höga.

Långt ifrån all misshandel anmäls, sannolikt mindre än hälften. Anledningen till detta är ofta misstro mot rättssystemet. Varje enskilt fall innebär smärta, skada och förnedring för den utsatta. Att statistiken för uppklarade brott framstår som relativt god beror inte på framgångsrik polisiär insats. Den väl kända orsaken är att också nedlagda ärenden rubriceras som uppklarade. Det är en ytterligare kränkning av brottsoffret när en utredning läggs ned och ingen döms för det brott som begåtts. Det behövs radikala förändringar för att hjälpa brottsoffren i utredningsprocessen.

Utrustningen som kan underlätta för den hotade kvinnan om hon råkar ut för ett överfall måste också ses över. Många kvinnor som vill ha överfallslarm har inte fått det. Kristdemokraterna anser att hotade kvinnor ska få använda pepparsprej i självförsvar. Vi vill komma till beslut när det gäller hjälpmedel för kvinnor som lever med överfallshot och tillföra resurser för att tillgodose detta behov.

Den som innehar pepparsprej utan tillstånd döms i dag för vapenbrott. Det är stötande att en utsatt kvinna, som räddar sitt eget liv med pepparsprej, ska dömas för vapenbrott om hon inte beviljats vapenlicens dessförinnan. I många andra länder är pepparsprej inte ens tillståndspliktig. Kristdemokraterna har länge prioriterat frågan om hjälpmedel för kvinnor som lever med överfallshot. Kvinnor måste ges rätt att skydda sig, rätt att känna sig trygga.

Utskottets ställningstagande ter sig lite gåtfullt. Utskottet ser positivt på att hotade kvinnor fortsättningsvis erbjuds pepparsprej, men vill samtidigt avstyrka motionen till förmån för detta. Vi får nu hoppas att justitieministern lydigt följer utskottets positiva syn och fortsättningsvis erbjuder hotade kvinnor tillgång till pepparsprej.

Kristdemokraterna tar kvinnofridsbrotten på stort allvar. Eftersom det finns tecken på att lagen inte fungerar har vi upprepade gånger begärt en utvärdering av kvinnofridsreformen. Utskottsmajoriteten har avvisat detta önskemål. Äntligen tycks dock justitieministern i egen person ha förstått behovet och ämnar nu inleda en översyn av kvinnofridslagen. Vi välkomnar förstås detta och ser det som en framgång samt väntar ivrigt på att få se ord följas av handling.

Herr talman! Närmare 7 000 personer ansöker varje år om besöksförbud. Förra året anmäldes hela 5 022 fall av överträdelse. Enligt Brottsförebyggande rådets utvärdering överträds förbudet i så hög grad att värdet är begränsat. Om brottslingen kunde dömas till GPS-övervakning skulle kvinnan kunna känna sig tryggare. GPS-sändare skulle också kunna användas vid permissioner. Utöver lättnaden för drabbade kvinnor skulle mycket resurser kunna sparas med ett sådant system.

Många brottsoffer, inte minst kvinnor som utsätts för våldsbrott av närstående män, känner stor otrygghet i samband med gärningsmannens villkorliga frigivning. Otryggheten kan reduceras om den nya geografiska informationstekniken används. Vi måste på alla sätt stärka tryggheten för dem som ska skyddas av besöksförbudet.

Slutligen, herr talman, vill jag säga några ord om skadestånd.

FN:s deklaration om brottsoffers rättigheter från 1995 anger som grundläggande princip att brottsoffer har rätt till skadestånd från gärningsmannen och att system ska skapas så att brottsoffren snabbt och enkelt får gottgörelse.

Verkligheten i Sverige är en annan. Ofta försenas eller uteblir betalningen. Det är inte rimligt att brottsoffret på nytt ska skymfas av en brottsling som inte betalar sitt skadestånd. Kristdemokraterna har vid upprepade tillfällen hävdat att man måste pröva möjligheten att staten förskotterar skadestånd till brottsoffret och alltså övertar fordran på gärningsmannen. Detta gäller i merparten av EU:s medlemsländer, och Sverige får inte hamna efter i denna fråga.

Kristdemokraterna presenterade i veckan ett 13-punktsprogram mot den omfattande och lukrativa människohandeln. I rapporten pekar vi bland annat på att de kvinnor och barn som utsätts för detta ohyggligt vidriga brott kan bli utan tilldömt skadestånd bara därför att gärningsmannen påstår sig sakna medel och därmed betalningsförmåga. Staten måste garantera dessa kvinnor och barn deras skadestånd.

Vid hemkomsten riskerar kvinnorna att utsättas för repressalier, bli uppsökta av brottssyndikat och förskjutas av sina familjer. Förskottering av skadestånd blir alltså särskilt viktigt i de fall då brottsoffret tvingas eller väljer att lämna landet efter rättsprocessen.

Vi menar också att nivåerna på skadestånd som utdöms för sveda och värk samt kränkingsersättningens storlek måste ses över så att de blir mer rimliga än vad de är i dag. Kristdemokraternas förslag och reservationer är steg på vägen mot ett tryggare samhälle – till gagn inte minst för den utsatta människan.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1. Jag begränsar mig på sedvanligt sätt för tids vinnande till denna, även om jag står bakom samtliga våra reservationer.

Anf. 130 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Våldsbrott kan drabba alla, och brottsoffer kan vi alla bli. Men generellt måste konstateras att en del grupper och befolknings-skikt är mer utsatta än andra. Ensamstående drabbas generellt mer än sammanboende, och redan utsatta grupper drabbas hårdare av våldsbrott än mer etablerade grupper i samhället. Marginaliserade grupper som hemlösa, missbrukare och kriminellt belastade är alldeles särskilt hårt utsatta.

Dessa iakttagelser är mycket viktiga och måste följas upp och åtgärdas politiskt. Likaså måste vi med öppna ögon se de patriarkala köns-maktsmönstren och hur dessa visar sig till exempel i form av sexualiserat våld, som tyvärr pågår året om och som vi måste fortsätta att bekämpa.

Herr talman! När det gäller samhällets insatser för att bistå brottsoffer finns det många olika nivåer och instanser som har ett ansvar och en uppgift för verksamheten. Tyvärr måste vi konstatera att det brister i samordning mellan olika organ, och det är också tydligt att det varierar kraftigt mellan till exempel de centrala insatserna i landets kommuner när det gäller stödinsatser för brottsoffer. Det spretar ibland åt olika håll, vilket inte är bra. Vänsterpartiet anser därför att Brottsoffermyndigheten

borde få i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över samhällets insatser för att bistå brottsoffer. Det har vi en reservation om.

Herr talman! Det finns all anledning att i detta sammanhang särskilt betona att äldre och funktionshindrade är särskilt sårbara för att utsättas för brott, inklusive våldsbrott och sexuella övergrepp. Det handlar ofta om brott som begås i offrens hem eller på vårdinrättningar. Alltför ofta är förövaren någon som offret är beroende av, en anhörig eller någon i personalen. Detta måste vi våga prata om högt och tydligt. Här kan vi verkligen tala om sårbara brottsoffer.

I Vänsterpartiet är vi inte nöjda med vad som hittills har åstadkommit på dessa områden. Precis som man konstaterar i betänkandet finns det med all sannolikhet ett stort mörkertal när det gäller brottsligheten mot dessa grupper. Det är också värt att notera att många av dem vi nu pratar om ofta har svårigheter i kontakter med rättsväsendet eller med brottsofferjourer. Det kan röra sig om olika former av kommunikationsproblem eller bristande tillgänglighet av olika slag. Vi anser därför att situationen för dessa grupper behöver belysas över landet och föreslår i en reservation att Brottsoffermyndigheten bland annat får i uppdrag att ytterligare utreda situationen över landet och komma med förslag om hur våldet bättre kan upptäckas och anmälas och hur ett fungerande stöd kan utformas.

Herr talman! Vänsterpartiet ser det som mycket positivt att ett enigt utskott står bakom ett förslag till tillkännagivande om att regeringen ger Brottsoffermyndigheten i uppdrag att se över möjligheterna att få brottskadeersättning när gärningsmannen är under 15 år. Vi i Vänsterpartiet som har motionerat i frågan tycker att detta är en rättvisefråga som det finns god anledning att belysa.

Herr talman! Brott mot personer som innebär kränkningar, våldshandlingar och förolämpningar på grund av offrets sexuella läggning eller könsidentitet är tyvärr bara alltför vanligt förekommande. Vi framhåller i reservation 8, från fem partier, att det finns luckor i nuvarande lagstiftning som bör täckas. I de bestämmelser i brottsbalkens 5 kap. 5 § om allmänt åtal för förolämpning talas det om åtal för anspelning på någons homosexuella läggning. Detta bör vidgas till att omfatta sexuell läggning och könsidentitet, anser vi. En översyn av tillämpningen av nuvarande regler behöver också göras. Våldet mot HBT-grupperna ute i samhället är tyvärr omfattande och, naturligtvis, oacceptabelt.

Herr talman! Jag står självfallet bakom Vänsterpartiets alla reservationer men vill för tids vinnande nöja mig med att yrka bifall till reservation 8.

Anf. 131 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! En särskilt utsatt grupp brottsoffer är kvinnor som blir utsatta för våld, hot och sexuella övergrepp av en man som de har eller har haft en relation till. Det är vi alla överens om. Detta är till och med så allvarligt att det finns ett speciellt brott som benämns grov kvinnofridskränkning. I det brottet går straffsatsen från sex månaders till sex års fängelse. Snitttiden i domarna är ungefär åtta månader.

Jag vill ställa en fråga till Rolf Olsson om denna särskilt utsatta grupp kvinnor – det kan i och för sig vara män också, men det handlar mest om kvinnor: Är det rimligt, Rolf Olsson, att en sådan här gärningsman, som upprepade gånger begår grov misshandel, hot och sexuella övergrepp mot en kvinna, ska kunna bli dömd till en påföljd som innebär att kratta löv i en park, alltså samhällstjänst? Samhällstjänst kan också innebära annat. Det förekommer att de här männen blir dömda till villkorlig dom, skyddstillsyn eller samhällstjänst. Är det rimligt med sådana påföljder för grov kvinnofridskränkning?

Anf. 132 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill naturligtvis understryka att det är oerhört allvarliga brott som Hillevi Engström talar om. Vi har en gemensam syn här. Dessa brott bör fördömas, och vi ser med stor avsky på dem. Självfallet är det så.

Praxis när det gäller sådana här brott – det framgår också av betänkandet – är att påföljden normalt är fängelse. Men vi kan inte alltid föreställa oss alla omständigheter i det enskilda fallet. Det kan finnas omständigheter som gör att påföljden blir någonting annat. Men normalfallet är fängelse. Det är min uppfattning, och det är såvitt jag kan läsa ut också den uppfattning som framförs i betänkandet.

En viktig sak – och den är vi säkert överens om – är att det naturligtvis är domstolarna som ska döma och att vi fullt ut ska låta dem göra det.

Anf. 133 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! För de kvinnor som jag kommer i kontakt med i mitt arbete som ordförande för en kvinnojour är det fullständigt oacceptabelt, liksom för det stora flertalet av allmänheten, med en sådan påföljd i ett så allvarligt brott som vi här i riksdagen har bestämt ska kunna generera fängelse i upp till sex år. Det är lång tid. Det här handlar om fall där en man upprepade gånger kränker en kvinna där det finns ett beroendeförhållande, en relation eller där det har funnits en relation. Kvinnan blir upprepade gånger utsatt för misshandel, hot och sexuella övergrepp.

Jag undrar hur en misshandel eller ett brott ska se ut för att man ska dömas till sex års fängelse. Det kan ändå inte vara rimligt att man får samhällstjänst för den typen av brott. Hur ska samhället uppfatta lagstiftaren? Vi måste ju kunna på något sätt motivera eller förklara vad det är för typ av händelser vi talar om, när påföljden kan stanna vid samhällstjänst för sådana här upprepade kränkningar. Det är ganska viktigt att man gör detta tydligt.

Många frågar mig om detta i mitt arbete med misshandlade kvinnor. De tycker att det är ofattbart.

Anf. 134 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag upprepar det jag sade, för jag vill vara tydlig på den här punkten.

Jag ser allvarligt på det här. Det handlar om mycket allvarliga brott. Jag vill inte på något sätt bagatellisera dessa gärningar – misshandel av kvinnor och de andra brott som har nämnts här – och jag upprepar att det är min uppfattning och den uppfattning som framförs i betänkandet att

den normala påföljdspraxisen innebär fängelse för denna typ av grova gärningar. Det är rätt och riktigt. Det anser jag.

Men naturligtvis kan det finnas omständigheter i det enskilda fallet som gör att påföljden kan bli någonting annat. Det är domstolen som ska döma. Det tycker jag är en riktig ordning, och jag utgår från att Hillevi Engström också tycker det. I det enskilda fallet kan det finnas omständigheter som gör att påföljden blir en annan, men normalfallet är och ska vara fängelse.

Anf. 135 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Denna debatt om våldsbrott och brottsoffer har vi en gång per år. När jag stod här förra året berättade jag om ett samtal med en kvinna som lever med så allvarliga hot över sig att hon har både skyddad identitet och kvarskrivning. I Sverige finns det ungefär 500 personer som har sådant skydd, varav över 200 är barn. Jag väntar mig inte att ni kommer ihåg vad jag sade förra året, och därför tänker jag upprepa det.

Samhällets krav på identifikation och ofta bristande förståelse gör att dessa personer inte kan arbeta, inte studera och inte starta företag. De råkar dessutom ut för en mängd problem genom att de inte kan uppge sin identitet och för att de inte bor i den kommun där de är folkbokförda.

Jag tänkte ge några exempel som jag har fått från den kvinna jag har samtalat med:

- De kan inte använda sjukvårdens högkostnadsskydd för läkaravgifter eller medicin, eftersom det system som används inte kan skydda personuppgifter och bostadsort.
- De kan inte få ut sjukresekostnader eftersom de då måste ange bostadsadress.
- Den förlängda postgången genom skattemyndigheten gör att de får ständiga förseningsavgifter på sina räkningar.
- Barnen kan vara med och träna fotboll, men de kan inte vara med på en match, för då måste deras namn finnas med på en laguppställning.
- Barnen kan inte ha terminkort till bussen eftersom namn och skola måste stå på terminkortet.
- De kan inte ha bibliotekskort, prenumerera på tidningar, handla på avbetalning, ha kundkort eller rabattkort, och de kan inte handla på postorder eller via Internet.

När den här kvinnan ansökte om extra socialbidrag för att få de extra kostnader täckta hon hade på grund av sin skyddade identitet och kvarskrivning uppmuntrade socialtjänsten henne till att ansöka om bidrag från stiftelser och fonder. Visst finns det många sådana fonder, men för att kunna ansöka om pengar måste man uppge sin bostadsadress. Alltså gick inte det heller.

Även om det är oerhört jobbigt att byta identitet skulle det underlätta för de här personerna. Många av deras problem skulle lösas om de fick en ny identitet. De har ansökt men fått avslag. Anledningen är att pengarna ska tas från polisens ordinarie anslag, och det är dyrt, så polisen

säger nej. Jag tycker att det är allt annat än rimligt att polisens bristande resurser ska göra att dessa personer inte får en chans till omstart i livet.

Herr talman! Redan för ett år sedan avslogs samtliga våra yrkanden om att stärka hotade kvinnors situation med att Personsäkerhetsutredningens betänkande höll på att beredas inom Regeringskansliet. Nu tänker jag berätta vad som har hänt sedan dess.

Ingenting!

I år avstyrks alla förslag med att Personsäkerhetsutredningens betänkande håller på att beredas inom Justitiedepartementet. Det har faktiskt flyttats från Regeringskansliet till Justitiedepartementet. Men vad hjälper det de utsatta kvinnorna?

Är det så svårt att förstå de här kvinnornas förtvivlan? Varje dag lever de under hot, inte bara hot från den man som hotar dem till livet utan även hotet av otrygghet, en omöjlig ekonomisk situation och otrygghet för barnen.

För några dagar sedan talade jag åter med samma kvinna, och hon bekräftar att ingenting har hänt. Det är samma situation som förra året. Hon är dock en mycket driftig kvinna och gör allt hon kan för att förbättra sin situation. Men hon berättade att det finns andra som lever i hennes situation och som har försökt ta, eller till och med tagit, sitt eget liv eftersom de inte ser någon utväg. För några veckor sedan fick den här kvinnan träffa statsrådet Morgan Johansson, och jag är övertygad om att han fick sig en verklig tankeställare. Nu gäller det bara att han lyckas övertyga justitieminister Thomas Bodström om att åtgärder måste vidtas, och vidtas snabbt. Tyvärr får vi ingen draghjälp av socialdemokraterna i justitieutskottet.

Från Centerpartiet har vi sju reservationer i betänkandet som innehåller förslag som direkt skulle förbättra utsatta kvinnors situation.

För det första: Ett nationellt program om personsäkerhet. I denna reservation tar vi upp att kostnader för dem som tvingas använda skyddsåtgärder såsom spärrmarkering, kvarskrivning, bättre lås och larm ska ersättas av staten.

För det andra: Trygghetspaket för hotade kvinnor. Det finns redan trygghetspaket i dag, men de räcker inte till. Kan ni tänka er känslan att få veta att visserligen har du rätt till ett trygghetspaket, men du kan inte få något för de är slut!

För det tredje: Straffskalan vid kvinnomisshandel. I denna reservation tar vi bland annat upp att hedersrelaterade motiv till våld ska ses som en försvårande omständighet i brottsbalken.

För det fjärde: Polisens och åklagarnas insatser. Hot- och riskbedömningsmodellen Sara bör införas som standard vid alla polismyndigheter. Där den används visas goda resultat.

För det femte: Information vid permissioner. Hänsyn måste tas till brottsoffrets skyddsaspekter när beslut om permission fattas, och brottsoffret ska alltid få veta när gärningsmannen får permission.

För det sjätte: Straffhöjning vid överträdelse av besöksförbud. Det har vi hört om tidigare. Det finns åtskilliga män som fullkomligt ignorerar det besöksförbud som de fått. För att göra besöksförbud effektivare bör straffen för överträdelser höjas, speciellt när överträdelserna sker systematiskt.

För det sjunde: Elektronisk övervakning av besöksförbud. För att öka den hotade kvinnans skydd från den man som fått besöksförbud och som bedöms som farlig eller som systematiskt överträtt besöksförbudet ska detta kunna kombineras med elektronisk övervakning, så kallad fotboja.

Samtliga dessa sju direkta förbättringar yrkar Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet avslag på.

Herr talman! Det finns mycket mer som jag skulle kunna säga om de totalt 16 reservationer som Centerpartiet står bakom, men jag väljer att yrka bifall till enbart reservation 16 under punkt 17 om elektronisk övervakning av besöksförbud.

Anf. 136 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Vi är från Miljöpartiets sida med på två reservationer. Jag passar på att yrka bifall till reservation 14 under punkt 15. Den handlar om våld mot äldre och funktionshindrade. Här har Rolf Olsson redan tagit upp och talat om att det mest skrämmande i den här frågan faktiskt är att det handlar om – hade jag pratat om kartor hade jag sagt ett vitt fält – ett stort mörkertal när det gäller människor som drabbas på ett synnerligen olyckligt sätt. De har ytterligt små möjligheter att föra sin egen talan. De har ofta också bindningar till de här personerna som gör att de inte förs, vågar eller anser sig kunna föra talan mot närstående personer – son eller annan närstående som förgriper sig på dem.

Därför anser vi att det vore alldeles riktigt, som vi säger i vår reservation, att Brottsoffermyndigheten fick i uppdrag att ytterligare se igenom deras situation.

I övrigt har vi en diskussion om målsägandebiträde för efterlevande. Det känns som en mycket angelägen fråga. Den frågan tas upp i en, vill jag minnas, moderat reservation. Svaret är att det ska tillsättas en utredning som ska lämna besked senast den 31 december 2005. Jag hoppas att det svaret är tillfyllest och att vi kan ge skydd för människor som har hamnat i den olyckliga situation som beskrivs i texten – Osmo Vallo med mera. Jag hoppas att det verkligen kommer ett positivt förslag från utredningen. I annat fall är jag beredd att lägga fram förslag igen.

Anf. 137 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag ska inte bli så långradig, men jag kan informera Leif Björnlod om det som gäller för efterlevandes rätt till målsägandebiträde. Jag har läst igenom direktiven från den 17 februari. Det som står helt klart i direktiven är att en utgångspunkt för utredaren är att lagens tillämpningsområde inte ska utvidgas.

Där försvann alltså den möjlighet som vi har diskuterat tidigare när det gäller barn som bevittnar våld och som vi tycker på något sätt ska ges en roll i processen. Det kanske kommer i en annan ordning - det vet jag inte. Men det står uttryckligen om efterlevandes rätt till målsägandebiträde att man har haft uppe den frågan tidigare, och regeringen skriver att möjligheten för efterlevande att få skadestånd regleras i skadeståndslagen och så vidare och att det inte finns något behov av att överväga om efterlevande som målsägande ska kunna få målsägandebiträde. Jag tycker att det finns fog för vår reservation.

Många fall har varit massmedialt väldigt uppmärksammade. I till exempel Anna Lindh-fallet var vi alla överens om att det var rimligt att de efterlevande fick målsägandebiträde. Det måste vara den tingens ordning att har man en anhörig som blir mördad eller på annat sätt bragts om livet ska man ha rätt till målsägandebiträde. Hela det här utredningsdirektivet andas att man vill spara på kostnaderna på målsägandens bekostnad. Det kan vi moderater aldrig ställa upp på.

Jag ville gärna informera Leif Björnlod om dessa direktiv.

Anf. 138 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Det som jag mest har fastnat för i den här situationen är det som står i direktiven om människor som har avlidit eller skadats i samband med polisingripanden. Det känns väldigt viktigt. När det handlar om en myndighet blir människor försatta i ett ytterligare underläge.

Därför anser jag att detta är viktigt, och jag tycker att direktiven är korrekta och riktiga.

När det gäller möjligheter för barn ser jag att man kan göra detta i andra situationer, och inte i den här. Jag har specifikt fastnat för situationer där människor blir offer i ett polisingripande.

Anf. 139 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Målsägarbiträdena är oerhört viktiga för brottsoffret och för målsägande i processen. Det vittnar alla om som är inblandade – advokater, åklagare och domare.

I det senaste numret av BOJ:s tidning tar man upp just frågan om målsägare i kläm. Det finns en uppsats – en jurist som har gjort ett examensarbete i juridik – där det särskilt påtalas att det krävs en juristutbildad person för att biträda målsägarna under rättsprocessen. Det gäller framför allt vid huvudförhandlingen. Det är väldigt viktigt. Nu riskerar utredningen att gå i helt motsatt riktning.

Det hade varit intressant att höra om du hade varit med i diskussionerna om direktiven. Vad sade ni i så fall där? Det finns ju inget som säger att det ska vara skillnad ifall man blir utsatt för ett brott i samband med polisingripande. Inte ens det finns med i direktiven.

Anf. 140 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag delar Hillevi Engströms uppfattning att människor som kommer in i en rättssal hamnar i ett underläge av flera skäl. De kan vara brottsoffer, och de hamnar i en ny situation som kan vara svår att hantera.

Jag kan tala om för Hillevi Engström att jag för 12 eller 15 år sedan skrev ett förslag till en partikongress angående vittnesstöd och det som vi kallar för medborgarvittne med mera.

Med erfarenhet från min nämndemannaperiod inser jag fuller väl att människor är i ett underläge. Jag är villig att på olika sätt där så är möjligt stärka deras situation.

Anf. 141 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! Jag har nu suttit här i min bänk och lyssnat till en rad anföranden som har sin grund i motioner från den allmänna motionstiden.

Jag är glad för det engagemang som visas i brottsofferfrågor och som ligger oss alla nära om hjärtat. Många av motionerna är sådana som återkommer från tidigare år. Det visar på en ihållighet som ofta behövs i många frågor.

Samtidigt kan jag konstatera att i flertalet frågor som tas upp i betänkandet har åtgärder vidtagits, utredningsbetänkanden har lagts fram och bereds eller initiativ har tagits till nya utredningar. Av den anledningen yrkar jag avslag på samtliga reservationer.

I ett tidigare inlägg sade Johan Linander att allt avfärdas och att det bara är utredningar, översyn och så vidare. Men det är faktiskt oftast det som oppositionen begär i sina reservationer. Det handlar om ytterligare utredningar eller ytterligare översyn. Om man begär en utredning eller en översyn kommer det att ta ganska lång tid. Det är väl rimligt att man får tid på sig att göra den översynen eller utredningen. Om det är en utredning läggs det fram ett betänkande. Det är väl ändå rimligt att det betänkandet går ut på remiss så att de som är involverade på rättsväsendets olika myndigheter får möjlighet att säga sitt om de förslagen.

Sedan är det väl också ganska rimligt att departementet får tid på sig att överväga både betänkandets förslag och de remissvar som har inkommit på det. Det tar lite tid ibland när man ska göra sådana här översyner eller en utredning. Det är faktiskt det som ni själva oftast kräver.

Trots att vi nu tycker att vi har kommit ganska långt när det gäller olika brottsofferfrågor innebär inte det att vi är nöjda med hur det ser ut i dag. Det är klart att vi kan kosta på oss att vara självkritiska. Det finns stora insatser att göra på flera områden. En del insatser kan vi lagstifta om. På andra områden handlar det om bättre samarbete mellan myndigheter, och inte minst organisationer. Ibland handlar det om att myndigheter inte har tagit på sig och anammat riktlinjer i den grad som vi önskar. Det kan också handla om bemötande eller rena utbildningsfrågor.

Jag kan lova samtliga här i kammaren att vi ska bli bättre på alla dessa områden. Vi måste dock också konstatera att området är komplext och att antalet aktörer som berörs är stort. Det saknas tillräcklig kunskap inom flera olika fält. Det är med andra ord ett ständigt pågående arbete som håller på. Det måste fortsätta att pågå.

Om man en gång för alla har gjort en lagstiftning, om man en gång för alla har lagt ut ett regleringsbrev och om man en gång för alla har fastställt en viss ordning innebär inte det att det tillämpas på det sätt som vi önskar härifrån. Vi måste ständigt bevaka och granska att det utförs på det sätt som var tänkt en gång från början. Det är ett ständigt pågående arbete.

För alla dem som drabbas av våld på ett eller annat sätt kan jag förstå att reformer inte kan ske fort nog. Men lagstiftning tar den tid som krävs för att utverka en tydlig lagstiftning. Det vet ni också om i den här kammaren. Det gäller alldeles oavsett, Johan Linander och ni andra, om det sitter en socialdemokratisk eller en borgerlig regering. Det tar faktiskt tid.

Bemötande, samverkan och attityder är inte heller något som förändras över en natt, en vecka eller några månader även om vi alla skulle önska det. Vi vet att det tar tid att genomföra verksamheter på olika sätt.

Under de år som jag har suttit i riksdagen har väldigt mycket hänt när det gäller stödet för, skyddet av och inte minst synen på brottsoffer. Det är viktiga steg i rätt riktning. Det var en stor framgång när Brottsoffermyndigheten bildades för tio år sedan. Genom denna verksamhet samlas och sprids informationen och forskningsresultat för bättre bemötande och behandling av brottsoffer. Ungefär samtidigt inrättades Rikskvinnocentrum på förslag av Kvinnovaldscommissionen. Regeringen har bidragit ekonomiskt till utbyggnad av verksamheter som är tänkta att kunna stå modell för liknande verksamhet och som kan komma att startas i andra delar av landet.

I Rikskvinnocentrums uppgifter ingår förutom att ta hand om patienter att genomföra utbildning, sprida information och bedriva forskning om bland annat effekterna av våld mot kvinnor. Regeringen bereder nu förslaget om att ombilda Rikskvinnocentrum till ett nationellt institut.

Vi har också infört en särskild företrädare för barn under 18 år i vissa fall där man kan anta att det har pågått ett brott mot dem och vårdnadshavaren till exempel kan misstänkas för brott.

Vidare har vi vidgat socialtjänstens ansvar för brottsoffer. Jag kan också konstatera att vi har skärpt reglerna för besöksförbud så sent som för ett och ett halvt år sedan till att gälla ett större geografiskt område.

Det här är bara några exempel på åtgärder som redan har vidtagits.

Inom Regeringskansliet bereds nu frågan om ett handlingsprogram om personsäkerhet och en nationell handlingsplan mot våld i nära relationer. Regeringen bereder också frågan om en nationell handlingsplan för arbetet med brottsofferfrågor på central och lokal nivå.

Vidare har regeringen i sitt regleringsbrev inför 2005 gett Åklagarmyndigheten respektive Rikspolisstyrelsen i uppdrag att bland annat redovisa insatser som genomförs i fråga om bekämpning av våld mot kvinnor och barn.

Det sker också ett aktivt arbete i domstolarna, hos polisen och hos åklagarna med utbildning när det gäller frågor om jämställdhet, sexualiserat våld och hur man inom rättsväsendet bemöter brottsoffer. Det anser jag vara ett särskilt viktigt arbete, som enligt min åsikt borde kunna ske inom alla de myndigheter som kommer i kontinuerlig kontakt med barn och vuxna, exempelvis inom skolan.

Som jag tidigare har sagt behöver vi också mer kunskap. Det är därför JämO Claes Borgström har fått i uppdrag att analysera varför sexuella övergrepp inte anmäls och ge förslag på vad som kan göras för att öka benägenheten att anmäla sådana brott. I det uppdraget ingår även att undersöka hur brottsoffret upplever brottsutredning och rättegång och hur man kan minska påfrestningarna på brottsoffret i hela rättsprocessen.

Jag skulle kunna räkna upp fler exempel, men jag tänker stanna vid ett exempel ur verkligheten.

Jag vill också säga att det i det här betänkandet finns åtgärder vidtagna på ungefär 30 punkter. Då är det väl ändå så att det händer någonting!

Låt mig ta ett exempel ur verkligheten. För en tid sedan var några av oss nere i Malmö och besökte ett barn- och ungdomskriscentrum. Det hela började med ett projekt i kvinnofridspropositionens kölvatten där regeringen gett alla myndigheter i uppdrag att samverka och förbättra bemötandet av våldsutsatta kvinnor. Efter en genomlysning av den fak-

tiska situationen i Malmö avseende socialtjänstens ärenden, sjukhusjournaler och polisanmälningar utformades ett handlingsprogram för att verka för ökad jämställdhet mellan könen, förebygga våld samt ge utsatta skydd och stöd. Grundsynen är att dessa problem inte kan lösas av en enda myndighet. Det krävs samverkan mellan olika berörda myndigheter och organisationer.

Detta resulterade i att det skapades ett kriscentrum för män i kris och män som utövar våld, ett för våldsutsatta kvinnor och deras barn och ett för barn och ungdomar som utsatts för våld och övergrepp. Dessutom har det tagits fram en yrkesgemensam handbok. Man har också utbildat poliser i bemötande, metoder och mycket annat.

I detta centrum finns polisen, åklagaren, socialtjänsten och sjukvården tillgängliga. Genom den här verksamheten har man inte bara kunnat öka insatserna utan fått en enorm kunskap. Man har även kunnat identifiera problem som vi kan ta med oss och åtgärda.

Jag tycker att alla som sitter här och har möjlighet ska åka ned och besöka detta kriscentrum. Det är väl värt ett besök, och jag tror säkert att man kan få med sig mycket av det.

Det här exemplet visar att man redan i dag med befintliga resurser kan skapa en bra verksamhet med ett helhetsperspektiv där hela familjen har möjlighet att få hjälp och där man kan fokusera på såväl snabb lagföring som att sätta in behandling och stöd. Med myndighetssamverkan och engagemang fungerar det alltså. Det finns säkert andra goda exempel i landet också. Låt oss hjälpas åt att sprida dessa goda exempel. Vi behöver inte uppfinna hjulet flera gånger, utan det finns goda exempel i landet som vi kan ta till oss.

Fru talman! Jag tänkte avsluta mitt anförande med ett citat ur betänkande nr 18 om våldsbrott och brottsoffer: ”Att utreda brott, gripa och lagföra gärningsmannen är rättsstatens främsta skyldighet gentemot brottsoffren. I detta ligger även att straffsystemet skall uppfattas som rättvist och att påföljderna blir tillräckligt ingripande.

Att utsättas för brott utgör en grov och allvarlig kränkning av den personliga integriteten. Det är därför mycket viktigt att samhället i sitt bemötande av brottsoffer ger dem sitt reservationslösa stöd. I varje avseende bör brottsoffrens situation särskilt beaktas. Vid utformningen av olika styrdokument på rättsväsendets område bör således brottsoffrens perspektiv alltid ägnas särskild uppmärksamhet. Vidare måste lagstiftningen i högre utsträckning utgå från brottsoffrens behov av skydd.”

Som avslutning säger reservanterna – detta står i reservation 1 – att det bör ankomma på regeringen att beakta det anförda i det fortsatta arbetet.

Utskottsmajoriteten skriver i betänkandet: ”Utskottet anser att det är av största vikt för brottsoffren att det finns ett väl fungerande rättsväsende, vilket bl.a. innebär att de som begår brott identifieras och lagförs. Vikten av att åtgärder vidtas för att klara upp fler brott får dock inte skymma det faktum att det även behövs åtgärder som är direkt inriktade på att ge brottsoffren stöd. --- Riksdagen har också framhållit detta som en prioriterad uppgift och bl.a. uttalat att våld mot utsatta grupper, såsom kvinnor och barn, är något som skall uppmärksammas särskilt av polis och åklagare. Utskottet kan också konstatera att ytterligare förslag

lämnats av olika utredningar och att dessa förslag är ägnade att bidra till att förbättra situationen för dem som utsatts för brott.”

Jag tycker att man nästan får anstränga sig lite för att se någon skillnad på de här två texterna. Det ena är reservationstexten och det andra utskottets majoritetstext. Det kan skilja i detaljer vad vi vill och önskar, men inte som helhet.

Jag vill tacka alla er som, i likhet med mig och andra, har visat stort engagemang i de här frågorna. Det är viktiga frågor som har stor betydelse för samhället, och i synnerhet för brottsoffren. Jag kan, som sagt, konstatera att i flertalet av de frågor som tas upp i betänkandet har åtgärder vidtagits, utredningsbetänkanden lagts fram och beretts eller initiativ tagits till nya utredningar. Det innebär att vi har mycket att se fram emot på det här området.

Huvudpunkten är att vi inte vill att någon ska utsättas för brott över huvud taget, men den utopin kommer naturligtvis inte att infinna sig. Därför måste vi se till att hjälpa och stödja alla dem som utsatts för brott.

Men vi måste också arbeta hårt i den andra ändan, där kriminaliteten har sin början. Den största grogrunden för kriminalitet är stora klyftor i samhället. Känslan av att vara utanför utan möjlighet att påverka sin situation är farlig. Den föder frustration och en ilska som ibland får sitt utlopp i våld och andra kriminella handlingar. Därför är det bästa sättet att långsiktigt bekämpa brott att skapa ett Sverige där klyftorna är små, ett Sverige där alla har rätt till arbete och där alla barn och ungdomar har en trygg uppväxt med en meningsfull och utvecklande fritid. Trygghetens bästa väktare är människans välfärd.

Jag avslutar därmed mitt anförande och yrkar bifall till förslaget i det här betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 142 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Margareta Sandgren har givetvis rätt i att vi i oppositionen ibland kräver utredningar och att det tar tid. Så ska det givetvis vara. Men jag tycker i och för sig att en lagstiftning, inklusive utredning, remisser, lagrådsremiss och så vidare, borde kunna hinnas med på fyra år. Annars klarar vi inte ens av att ändra lagstiftningen under en mandatperiod. Det är lite svårt att förklara för dem som går och röstar på valdagen. Sexualbrotten tog ju uppemot sju år.

Vi i oppositionen kräver utredningar när vi vill ha en ny lagstiftning. Det gäller till exempel reservation 7 i det här betänkandet om att hedersrelaterat våld ska vara en försvårande omständighet i 29 kap. 2 § i brottsbalken. Det är ganska självklart. Vi vill ju inte att majoriteten ska lägga fram en färdig lagtext på utskottets bord. Detsamma gäller förföljelse, som vi diskuterade i justitieutskottet tidigare i dag. Vi i oppositionen skulle aldrig kunna tänka oss att kräva att det ska göras omedelbart. Vi måste självfallet utreda det.

Men jag tog upp en del saker i mitt anförande, till exempel de människor som vill byta identitet. De skulle kunna få många av sina problem lösta. Det finns ju redan regler för det. Anledningen till att de får avslag är att det är dyrt, och polisen har ont om resurser. Inte behöver Socialdemokraterna utreda det. Ni kan säga: Ja, vi ska fixa det.

Vi kan ta trygghetspaketet. Det finns redan trygghetspaket, men de räcker inte till. Kvinnor får köa. De får höra att visserligen har de rätt till

ett trygghetspaket men det finns inga just nu. Det behöver inte heller utredas. Har man ansvar får man också lösa sådana problem.

Anf. 143 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Tyvärr måste jag erkänna att jag inte kan så mycket om detta med skyddad identitet eller ny identitet och om det är en kostnadsfråga. Jag tycker att det är illavarslande att den som har skyddad identitet inte kan få den hjälp och det stöd som man behöver, som Johan Linander redovisade i sitt anförande. Jag lovar att jag ska ta med mig den frågan och se om det är polisens kostnader som är skälet till att man inte kan ge en ny identitet och vad det krävs för åtgärder för detta. Sedan får jag väl återkomma till detta i något annat sammanhang.

När det gäller trygghetspaketen måste jag ställa en fråga till Johan Linander: Är det ett omfattande problem? Är det köer överallt i landet för att få de här trygghetspaketen? Jag ska gärna ta reda på mer. Några av oss sitter ju i Rikspolisstyrelsens styrelse. Där kan vi ställa frågan om det är så. Sedan är det varje polismyndighet som beslutar om vilka resurser man ska ställa till förfogande för olika åtgärder. Det kan vara en familjevåldsenhet, larmpaket eller någonting annat. Jag är beredd att ta med mig den frågan ut i landet också till mina partivänner som sitter i olika polisstyrelser. Jag tror att vi på olika sätt behöver driva på ute i polisstyrelserna i de här frågorna.

Anf. 144 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Tack, Margareta Sandgren! Jag tycker att det var ett jättebra svar på min replik. Det är sällan jag säger så. Det var ett jättebra svar. Sådant vill man höra lite oftare.

När det gäller trygghetspaket har jag hört att man fick det svaret på ett ställe. Jag vet inte om det är så i hela landet. Men jag tycker att det är allvarligt nog att ett fåtal kvinnor, om det nu är ett fåtal, får det här svaret. När man är i den situationen att man känner att man behöver ett trygghetspaket – det är ju också en begränsning av livsstilen – är det ganska knäckande att få svaret att man inte kan få det av den anledningen att det är brist på dem.

Jag tackar för svaret. Det var jättebra. Jag är jättenöjd om du tar med dig detta och försöker göra någonting åt det.

Anf. 145 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag vet att frågan om trygghetspaketen har varit uppe tidigare. Det är möjligt att behovet har ökat, men för några år sedan sades det att det fanns tillräckligt med trygghetspaket, att det inte var några köer. Men jag ska ta med mig frågan och ställa den ute i landet.

Anf. 146 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Medvetet tog jag inte upp så många saker i mitt anförande, för jag tyckte att det var en fråga som överskuggade de övriga och som var väldigt viktig principiellt, nämligen frågan om just målsägarbiträden.

När man läser direktiven blir man förvånad, och jag skulle vilja veta hur ni har resonerat kring att det i vissa fall skulle vara bättre för en mål-

sägare att nöja sig med att ha med en stödperson vid själva huvudförhandlingen. Det rimmar lite illa med alla andra uttalanden som görs.

Prot. 2004/05:88
10 mars

Jag vill också fråga varför man inte i direktiven har tagit upp någonting av det som Inga-Britt Ahlenius och Riksrevisionsverket lade fram som förslag i rapporten *Varför blev det dyrare?* Där tittade man på offentliga försvarare, målsägandebiträden och offentliga biträden. Det fanns en del konkreta förslag som skulle kunna sänka kostnaden utan att minska kvaliteten, men av dessa ser man ju ingenting i direktiven.

Det är alltså två frågor som jag gärna vill ha svar på: Hur har ni resonerat kring neddragningen av målsägarbiträden? Och varför föreslår man ingenting utifrån RRV:s rapport?

Anf. 147 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! När det gäller direktiv till olika utredningar är vi inte alltid involverade i varje detalj, och alla är inte involverade i varje detalj i utredningarna.

Syftet är inte att försämbra för dem som behöver ett målsägandebiträde, men det kanske behövs en översyn för att klargöra de olika aktörernas roller i en rättsprocess. Naturligtvis kanske man kan titta på kostnaderna. Även om det inte framgår av detta betänkande, gör man väl kanske det också. Men syftet är definitivt inte att försämbra möjligheten att få ett målsägandebiträde.

Sedan citerade du vad som står i betänkandet och sade ”kan åtföljas av en stödperson”. Det innebär inte att en målsägande ska eller bör åtföljas av en stödperson, utan det står ”kan åtföljas”.

Det här får man titta på. Jag är beredd att följa den här frågan, för naturligtvis ska det inte ske några försämringar för den som behöver ett målsägandebiträde i den jobbiga process som det faktiskt är.

Anf. 148 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är positivt att det inte kommer att bli några förändringar till det sämre när det gäller målsägandebiträden. Vi vill ju att det tvärtom ska bli förbättringar, inte minst för efterlevande till dem som blivit våldsdödade. Jag tycker att det är ett viktigt ställningstagande att Margareta Sandgren ändå är väldigt tydlig med det.

Nu fick jag svar på den första frågan. Men frågan om grov kvinnofridskränkning, som jag ställde till Leif Björnlod tidigare, vill jag ställa även till dig. Tycker Socialdemokraterna att det är rimligt att män som är dömda för upprepade kränkningar, våld, misshandel, hot och sexuella övergrepp kan bli dömda till samhällstjänst och få jobba ideellt i en idrottsklubb eller göra någon annan insats? De som har dömts till samhällstjänst brukar ibland jobba med Röda Korsets försäljning. Är det rimligt att de männen får den påföljden?

Anf. 149 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Så som Hillevi Engström framställer det kan man naturligtvis säga att det inte är rimligt. Men i normalfallet är det ju inte så. En grov kvinnofridskränkning kan inte ge den påföljden. Men det känns inte komfortabelt om det skulle vara på det sättet.

Den som läser betänkandet noga ser att det också finns en rad om att man ska göra en allmän översyn av påföljdssystemet. Då får man väl också titta på den här frågan. Lagen om kvinnofridskränkning kommer vi också att utvärdera så småningom, vad den fått för effekter och om den

varit verkningsfull eller inte. Det blir alltså en översyn av lagen om kvinnofridskränkning men också en översyn av påföljdssystemet. Då kanske man också kan fästa fokus på den fråga som Hillevi Engström framställer.

Prot. 2004/05:88
10 mars

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 mars.)

17 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 10 mars

2004/05:455 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Åtgärder för arbetshandikappade

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 mars.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 10 mars

2004/05:1190 av *Cecilia Widegren* (m) till statsminister Göran Persson
EU-ersättningar

2004/05:1191 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
EU-ersättningar

2004/05:1192 av *Ulf Nilsson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Umgångessabotage

2004/05:1193 av *Conny Fogelström* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Ökad rättstrygghet för vittnen och målsägande

2004/05:1194 av *Gunnar Axén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Säkerheten inom kriminalvården

2004/05:1195 av *Birgitta Sellén* (c) till statsrådet Jens Orback

Ojämlika löner på departementen

2004/05:1196 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Jens Orback

Växande intolerans mot muslimer

2004/05:1197 av *Nils Fredrik Aurelius* (m) till finansminister Pär Nuder
Förmånsskatten på parkeringsplatser

2004/05:1198 av *Henrik S Järrel* (m) till finansminister Pär Nuder
Trängselskattens inverkan på trafiksäkerheten i Stockholm

2004/05:1199 av *Tuve Skånberg* (kd) till socialminister Berit Andnor
Kloning

2004/05:1200 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Könssjukdomen klamydia
2004/05:1201 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Lena Hallengren
Kompetensutveckling för lärare
2004/05:1202 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Tyska på högskolan
2004/05:1203 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Bevarande av digitalt publicerat material
2004/05:1204 av *Maria Hassan* (s) till statsrådet Carin Jämtin
Rättvisemärkta varor som ett led i biståndet
2004/05:1205 av *Henrik von Sydow* (m) till näringsminister Thomas Östros
Utvärdering av bidrag till SSU-föreningen Gränslös
2004/05:1206 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till statsrådet Ylva Johansson
Läkemedelsanvändning inom äldreomsorgen
2004/05:1207 av *Bertil Kjellberg* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Utökade uppgifter för hemvärdet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 mars.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 9 mars

2004/05:1070 av *Cecilia Wigström* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Halvering av doktorandtjänster i statsvetenskap i Göteborg
2004/05:1080 av *Gustav Fridolin* (mp) till vice statsminister Bosse Ringholm
Skilda valdagar för kommunal- och riksdagsval
2004/05:1147 av *Axel Darvik* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Rankning av universitet och högskolor
2004/05:1154 av *Jonas Wikström* (v) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Napat- och kiropraktorutbildningarna

Svaret 2004/05:1080 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 mars.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 mars.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.50,
av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 109 (delvis),
av talmannen därefter till och med 16 § anf. 138 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet	1
4 § Meddelande om särskild debatt	1
5 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	1
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
7 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	3
8 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
9 § Filmfrågor	3
Kulturutskottets betänkande 2004/05:KrU4	3
Anf. 1 MATILDA ERNKRANS (s).....	3
Anf. 2 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	4
Anf. 3 HANS BACKMAN (fp)	6
Anf. 4 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	7
Anf. 5 LARS-IVAR ERICSON (c).....	9
Anf. 6 NIKOS PAPADOPOULOS (s).....	11
Anf. 7 HANS BACKMAN (fp) replik	13
Anf. 8 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	13
Anf. 9 HANS BACKMAN (fp) replik	13
Anf. 10 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	14
Anf. 11 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	14
Anf. 12 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	14
Anf. 13 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	14
Anf. 14 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	15
Anf. 15 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	15
Anf. 16 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	15
Anf. 17 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	15
Anf. 18 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	16
Anf. 19 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	16
Anf. 20 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	16
Anf. 21 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	16
Anf. 22 NIKOS PAPADOPOULOS (s) replik.....	17
Anf. 23 ROSSANA DINAMARCA (v).....	17
Anf. 24 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	19
Anf. 25 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	19
Anf. 26 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	19
Anf. 27 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	19
Anf. 28 PETER PEDERSEN (v).....	20
Anf. 29 BIRGITTA SELLÉN (c).....	21
Anf. 30 CARINA HÄGG (s).....	24
Anf. 31 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	25
Anf. 32 CARINA HÄGG (s) replik	25
Anf. 33 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	26
Anf. 34 CARINA HÄGG (s) replik	26

(Beslut fattades under 15 §).....	27
10 § Kriminalvårdsfrågor	27
Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU17	27
Anf. 35 JEPPE JOHNSSON (m).....	27
(forts. 12 §).....	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
11 § Frågestund.....	30
Anf. 36 TREDJE VICE TALMANNEN	30
<i>Stopplagens följder för sjukvården</i>	<i>31</i>
Anf. 37 BO KÖNBERG (fp).....	31
Anf. 38 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	31
Anf. 39 BO KÖNBERG (fp).....	31
Anf. 40 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	32
<i>Kvinnors löner.....</i>	<i>32</i>
Anf. 41 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	32
Anf. 42 Statsrådet JENS ORBACK (s)	33
Anf. 43 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	33
Anf. 44 Statsrådet JENS ORBACK (s)	33
<i>Sveriges vapenimport från Vitryssland.....</i>	<i>34</i>
Anf. 45 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	34
Anf. 46 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	34
Anf. 47 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	34
Anf. 48 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	35
<i>Arbetslösheten</i>	<i>35</i>
Anf. 49 MARGARETA ANDERSSON (c)	35
Anf. 50 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	35
Anf. 51 MARGARETA ANDERSSON (c)	36
Anf. 52 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	36
<i>Riksdagens manliga nätverk.....</i>	<i>36</i>
Anf. 53 LENNART GUSTAVSSON (v)	36
Anf. 54 Statsrådet JENS ORBACK (s)	37
Anf. 55 LENNART GUSTAVSSON (v)	37
Anf. 56 Statsrådet JENS ORBACK (s)	37
<i>Den kidnappade svensken i Irak.....</i>	<i>38</i>
Anf. 57 KAJ NORDQUIST (s)	38
Anf. 58 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	38
Anf. 59 KAJ NORDQUIST (s)	38
Anf. 60 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	38
<i>Drogtest i skolan.....</i>	<i>38</i>
Anf. 61 TORKILD STRANDBERG (fp).....	38
Anf. 62 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	39
Anf. 63 TORKILD STRANDBERG (fp).....	39
Anf. 64 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s)	39
<i>Infrastrukturpaketet till Trollhättan.....</i>	<i>39</i>
Anf. 65 ELIZABETH NYSTRÖM (m).....	39
Anf. 66 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	40
Anf. 67 ELIZABETH NYSTRÖM (m).....	40

Anf. 68 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	40
<i>Hivsmittade barn i Afrika</i>	41
Anf. 69 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	41
Anf. 70 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	41
Anf. 71 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	41
Anf. 72 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	42
<i>Förmånssystem för speciallivsmedel</i>	42
Anf. 73 CATHARINA BRÅKENHJELM (s).....	42
Anf. 74 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	42
Anf. 75 CATHARINA BRÅKENHJELM (s).....	42
<i>Ideella krafter</i>	43
Anf. 76 KENNETH JOHANSSON (c)	43
Anf. 77 Statsrådet JENS ORBACK (s)	43
Anf. 78 KENNETH JOHANSSON (c)	43
Anf. 79 Statsrådet JENS ORBACK (s)	44
<i>Barn som far illa</i>	44
Anf. 80 SOLVEIG HELLQUIST (fp).....	44
Anf. 81 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	44
Anf. 82 SOLVEIG HELLQUIST (fp).....	45
Anf. 83 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	45
<i>Lärarylönerna</i>	45
Anf. 84 MARGARETA PÅLSSON (m).....	45
Anf. 85 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	45
Anf. 86 MARGARETA PÅLSSON (m).....	46
Anf. 87 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	46
<i>Jämställda föräldrar</i>	47
Anf. 88 CONNY FOGELSTRÖM (s).....	47
Anf. 89 Statsrådet JENS ORBACK (s)	47
Anf. 90 CONNY FOGELSTRÖM (s).....	47
Anf. 91 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	48
<i>Alkoholskatterna</i>	48
Anf. 92 ULRIK LINDGREN (kd)	48
Anf. 93 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	48
Anf. 94 ULRIK LINDGREN (kd)	49
Anf. 95 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	49
Anf. 96 TREDJE VICE TALMANNEN.....	49
12 § (forts. från 10 §) Kriminalvårdsfrågor (forts. JuU17)	49
Anf. 97 KARIN GRANBOM (fp).....	49
Anf. 98 PETER ALTHIN (kd)	52
Anf. 99 ALICE ÅSTRÖM (v).....	54
Anf. 100 PETER ALTHIN (kd) replik	57
Anf. 101 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	57
Anf. 102 PETER ALTHIN (kd) replik	57
Anf. 103 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	58
Anf. 104 JEPPE JOHNSSON (m) replik	58
Anf. 105 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	58
Anf. 106 JEPPE JOHNSSON (m) replik	59
Anf. 107 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	59

Anf. 108 JOHAN LINANDER (c).....	60
Anf. 109 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	62
Anf. 110 JOHAN LINANDER (c) replik.....	63
Anf. 111 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	63
Anf. 112 JOHAN LINANDER (c) replik.....	64
Anf. 113 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	64
Anf. 114 HELENA FRISK (s)	65
Anf. 115 JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	68
Anf. 116 HELENA FRISK (s) replik	68
Anf. 117 JEPPE JOHNSSON (m) replik.....	68
Anf. 118 HELENA FRISK (s) replik	69
Anf. 119 KARIN GRANBOM (fp) replik.....	69
Anf. 120 HELENA FRISK (s) replik	69
Anf. 121 KARIN GRANBOM (fp) replik.....	70
Anf. 122 HELENA FRISK (s) replik	70
Anf. 123 JOHAN LINANDER (c) replik.....	70
Anf. 124 HELENA FRISK (s) replik	71
Anf. 125 JOHAN LINANDER (c) replik.....	71
Anf. 126 HELENA FRISK (s) replik	72
(Beslut fattades under 15 §.).....	72
13 § Våldsbrott och brottsoffer.....	72
Justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU18	72
Anf. 127 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	72
(forts. 16 §).....	74
Ajournering.....	74
Återupptagna förhandlingar	74
14 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 9 mars.....	75
NU9 Vissa näringspolitiska frågor	75
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	76
KrU4 Filmfrågor.....	76
JuU17 Kriminalvårdsfrågor.....	78
Meddelande om inställd votering	79
16 § (forts. från 13 §) Våldsbrott och brottsoffer (forts. JuU18)	79
Anf. 128 KARIN GRANBOM (fp).....	79
Anf. 129 OLLE SANDAHL (kd).....	81
Anf. 130 ROLF OLSSON (v).....	83
Anf. 131 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	84
Anf. 132 ROLF OLSSON (v) replik	85
Anf. 133 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	85
Anf. 134 ROLF OLSSON (v) replik	85
Anf. 135 JOHAN LINANDER (c).....	86
Anf. 136 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	88
Anf. 137 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	88
Anf. 138 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	89
Anf. 139 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	89
Anf. 140 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik.....	89
Anf. 141 MARGARETA SANDGREN (s).....	89

Anf. 142 JOHAN LINANDER (c) replik.....	93
Anf. 143 MARGARETA SANDGREN (s) replik	94
Anf. 144 JOHAN LINANDER (c) replik.....	94
Anf. 145 MARGARETA SANDGREN (s) replik	94
Anf. 146 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	94
Anf. 147 MARGARETA SANDGREN (s) replik	95
Anf. 148 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	95
Anf. 149 MARGARETA SANDGREN (s) replik	95
(Beslut skulle fattas den 16 mars.)	96
17 § Anmälan om interpellation	96
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	96
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	97
20 § Kammaren åtskildes kl. 18.25.	98

Elanders Gotab, Stockholm 2005